

Deel 1: Het fenomeen recht

1. HET BEGRIP RECHT

1.1 INLEIDING

- Moeilijk te definiëren
 - Mensenwerk = geproduceerd 'komt niet uit de lucht gevallen'
 - Is afhankelijk van de maatschappij waarin je leeft (nazi,...)
 - Het is een beleidsinstrument
- ⇒ Recht is een normensysteem (regels, normen)
 Dat opgelegd, gehandhaafd & gesanctioneerd wordt door de overheid (staat)
(Bv. De maximum snelheid op de autosnelweg)

1.2 RECHT ALS GEHEEL VAN BINDENDE REGELS

1) Algemeen geldende regels (4)

- > Regels die voor iedereen (elk rechtssubject) gelden.
- > Kunnen we nog onderverdelen:
 - A. *Algemene gebodsbepalingen*
 - > Stellen een verplicht gedrag: u moet iets doen
 - > *Bv. belastingen betalen, aangeven geboorte kind*
 - > Kunnen positief en negatief geformuleerd zijn
 - +: als het rood is moet u stoppen/- art 422 bis strafwetboek: 'gestraft met ...'*
 - B. *Algemene verbodsbepalingen*
 - > Zaken die verboden zijn; dingen die je niet mag doen
 - > *Met meerdere mannen tegelijk gehuwd zijn.*
 - C. *Verlof bepaling*
 - > Toelating: gene wat je mag doen
 - > Het recht geeft je de mogelijkheid om handeling te stellen
 - > *Bv. Als je trouwt, mag elke partij de echtscheiding aanvragen*
 - D. *Belovende regels*
 - > Het recht beloofd u het en de overheid doet z'n best om het waar te maken
 - > *Bv. Recht op onderwijs, recht op goed leefmilieu*

2) Regels toepasbaar na keuzen

- > Aan bepaalde keuzen zijn rechtsregels verbonden:
- > Gelden alleen voor zij die een keuze heeft gemaakt
- > *Bv. Adopteren een kind, daarna heb je plichten, regels bij het huwen*

3) Suppletieve regels/wilsaanvullende regels

- > Regels die maar gelden als de betrokkenen niet anders beslissen
- > Regels waar je van kan afwijken: u wil gaat voor
- > Suppletieve regels zijn bindend als uzelf niet anders besloten heeft
- > *Bv. Je trouwt en maakt afspraken (beide even veel, vrouw krijgt alles, man krijgt alles na scheiding). Als deze afspraken niet zijn gemaakt: recht heeft reservebank: wilsaanvullende regels die dan zaken regelen en bindend zijn!*

4) Technische regels

- > Rechtsregels die technisch zijn
- > *Bv. Handtekening onder document*

1.3 RECHT EN DE MAATSCHAPPELIJKE ORDE

- Waarom hebben we recht nodig?
 - > Geen recht = geen maatschappij
 - > Elke samenleving heeft een vorm van rechtsregels/afspraken
 - > Doel: de mens in de samenleving met andere te ondersteunen, richting te geven + verbeteren
 - > Kunnen zonder recht niet samenleven met elkaar

- ⇒ Ubi home, ibi societas. Ubi societas, ibi ius (Ulpianus) = Waar een samenleving is, daar is recht.

2. DE INDELINGEN VAN HET RECHT (10 begrippen)

1. Publiek / privaat recht

	PUBLIEKRECHT	PRIVAATRECHT
DOEL	Algemene belangen van land verdedigen. <i>(belastingen die je heft om land te doen functioneren: belastingrecht)</i>	Privé belangen van personen verdedigen
VOORBEELDEN RECHT	<i>Staatsrecht, bestuursrecht, strafrecht, strafprocesrecht, fiscaalrecht, etc.</i>	<i>Vennootschapsrecht, burgerlijkrecht, handelsrecht, etc.</i>
KARAKTER	Dwingend <i>(kan je niet van afwijken)</i>	Suppletief/Wilsaanvullend
VERHOUDING TUSSEN RECHTSOBJECTEN	Verticale verhouding: overheid staat hoger dan burger (overheid <-> burger)	Horizontale verhouding: iedereen is gelijk (burger <-> burger)
OPLOSSEN CONFLICTEN	Rechter behoort tot overheid dus hij moet onafhankelijk zijn!	Onafhankelijke scheidsrechters

- ⇒ Natuurlijk is de scheiding niet strikt.
- ⇒ Dit door de sociale welvaartstaat: overheid legt bindende regels op en moet zich met zaken die vroeger gewoon privaatrecht waren. *Bv: studentenbeurs, invaliditeitsuitkering.*

2. Nationaal / internationaal recht

NATIONAALRECHT	INTERNATIONAALRECHT
<ul style="list-style-type: none"> - Recht is gebonden aan grondgebied (land of deel ervan) ⇒ <i>Bv: Belgisch recht; Nederlander die hier iets komt huren moet zich aanpassen aan onze regels.</i> - Belgisch recht geldt ook niet voor alle Belgen! ⇒ <i>Bv: als deze is geïntegreerd in Amerika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Staten die met elkaar afspraken maken = VERDRAG (min. 2 staten) - 2 soorten: ⇒ Klassieke internationale rechten = Verdrag ⇒ Europees recht: Europese Uni (EU)

3. Objectief / subjectief recht

⇒ 2 manieren om naar het recht te kijken

OBJECTIEFRECHT	SUBJECTIEFRECHT
<ul style="list-style-type: none"> - Alle recht dat op een bepaald moment in een bepaald land bestaat - Het recht zoals het is - = The Law 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Het recht van een rechtssubject om op grond van een eigen belang een welbepaalde juridische verplichting die afgeleid is uit een regel van het objectief recht, rechtstreeks af te dwingen van een derde persoon op basis van een rechtsoverdracht.</i> - Rechtsoverdracht: eis waarmee je naar de rechter kunt gaan om zo recht af te dwingen van een derde (tegenpartij/persoon) - <i>Bv. Koopt iets en het is meteen stuk, wil je geld terug</i> - Is op grond van eigen belangen - = A right

- ⇒ Kan subjectief recht nog indelen in aantal categorieën:

A. Absolute/relatieve subjectieve rechten

Absolute subjectieve rechten	Relatieve subjectieve rechten
<ul style="list-style-type: none"> - Kan je afdwingen van iedereen - Zijn absoluut: iedereen moet deze respecteren - <i>Bv. Eigendomsrecht: iedereen moet eigendom respecteren 'van m'n erf'</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Kan je enkel uitoefenen d.m.v. een vordering ten aanzien van een derde - Afdwingen van tegenpartij - Komen voort uit contracten - Inroepbaar enkel tegen bepaalde personen - <i>Bv. Huurbaas moet dak maken, niet prof</i>

B. Politieke/burgerlijke subjectieve rechten

Politieke subjectieve rechten	Burgerlijke subjectieve rechten
<ul style="list-style-type: none"> - Rechten die je hebt ten aanzien van de overheid - Rechten afdwingbaar van overheid - Relatie burger & overheid - <i>Bv. Recht op meningsuiting, vergadering, om een partij op de richten, ...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Rechten die je kan afdwingen van medeburgers - Relatie burger & burger <p style="text-align: center;">⇒ Kan nog onderverdeeld worden</p>

i. Persoonlijksrechten/familierechten

- Rechten van extra patrimoniale aard (valt buiten u vermogen)
- Kan rechten niet uitdrukken in geld
- Kan rechten niet verkopen of overdragen
- Eindigen bij overleiden

Persoonlijksrechten	Familierechten
<ul style="list-style-type: none"> - Rechten die eigen zijn aan persoon - <i>Bv. Recht op meningsuiting, op privacy, ...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat over plaats die je hebt in gezin - Verhouding ouders & kinderen - Ouderlijk gezag - <i>Bv. Adoptie, huwelijk, voogdij, ...</i>

ii. Vermogensrechten

- Wijzen naar vermogen = zijn van patrimoniale aard
- Kan ze uitdrukken in geld
- Kan ze overdragen en verkopen
- Stoppen niet bij overleiden (*rechter die beslist wie schulden/ergernis krijgt*)

Zakelijke rechten	Vorderingsrechten
<ul style="list-style-type: none"> - Rechten die te maken hebben met een zaak: (on)roerend goed - Zijn altijd absoluut: kan ze inroepen tegen iedereen. - <i>Bv. M&V zijn getrouwd en hebben 2 kinderen. Huis is eigendom van de vrouw maar zij sterft dus erfenis valt open. De kinderen erven elk de helft. Tussen kinderen en vader gaat het niet goed. Kinderen wille huis verkopen. Langstlevende echtgenoot moet beschermd worden en krijgt huis. Dat is een nieuwe wet. Hij krijgt vruchtgebruik en kinderen krijgen naakte eigendom. (volle-eigendom = vruchtgebruik + naakte eigendom)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Rechten om iets te vorderen: iets eisen van iemand anders. - Iets geven, iets doen, een prestatie, iets nalaten, ... - Verhouding tussen min. 2 rechtssubjecten waarbij 1 iets kan vorderen van andere - Ze zijn altijd relatief: kan ze maar inroepen tegen bepaalde personen. - Het is een deel van je vermogen en kan je ook verkopen - <i>Bv. Kotbaas die schuldeiser is en ik ben schuldenaar</i>

☆ Examenvraag:

Vermogensrechten zijn altijd absoluut van aard: is niet waar: vorderingsrecht kan ook relatief zijn.

4. Rechtssubjecten

- Als het recht je herkent als rechtssubject, ben je drager van rechten en plichten.
 - > *Dieren worden gezien als zaken en zijn dus geen rechtssubjecten*
- Gaat over de persoonlijkheid in juridische zin.
- Wie:
 - Natuurlijke persoon
 - Vanaf geboorte: op voorwaarde dat je levend geboren en levensvatbaar bent.
 - Dan terug in de tijd: verwekking
 - Dan word u als rechtssubject beschouwd vanaf de verwekking: drager van rechten maar nog geen plichten (*kan bijvoorbeeld al wel erven*)
 - Stoppen bij het overleiden.
 - Rechtspersonen
 - Recht geeft ook rechten en plichten aan rechtssubjecten die geen mens zijn (*organisaties, firma's, organen, scholen, universiteiten, winkels, overheden, ...*)
 - Actieve rechtspersonen
 - Kan recht eisen of afdwingen: gene die iets eist
 - Passieve rechtspersonen
 - Gene aan wie iets wordt gevraagd

5. Rechtsfeit en rechtshandeling

Rechtsfeit	Rechtshandeling
<ul style="list-style-type: none"> - Een feit dat het recht belangrijk vindt en hieraan gevolgen koppelt - Deze gevolgen zijn rechtsgevolgen - Bij gebeurtenissen, handelingen, toestanden, etc. - <i>Bv. Loopt tegen iemand en breekt been, moet kosten betalen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Elke handeling die een rechtssubject bewust stelt met het oog op het tot stand brengen van de rechtsgevolgen die het objectief recht aan die handeling koppelt. - Bewust gesteld met oog op de rechtsgevolgen - <i>Bv. Adopteren van een kind: is een rechtsfeit met rechtsgevolgen maar doet het bewust.</i>

- ⇒ Rechtshandeling kan dus nooit onbewust gebeuren
- ⇒ Rechtshandeling kan wel een rechtsfeit zijn (gevolgen aan gekoppeld)
- ⇒ Kan ook een rechtsfeit zijn maar geen rechtshandeling: niet bewust gesteld met ook op de (negatieve) gevolgen: kan dus wel een bewuste handeling uitvoeren zonder oog voor gevolgen.
- ⇒ Dus niet alle bewust gestelde gedragingen zijn rechtshandelingen
- ⇒ *Bv. Slaagt iemand op café omdat hij je lastig valt. Hij heeft zo een gebroken neus en jij wordt opgepakt. Je stelde dus bewust het gedrag maar niet met oog op de negatieve gevolgen.*

- ⇒ Rechtshandeling kunnen we nader indelen:

A. Wie stelt de handeling:

- Privaat rechtelijke rechtshandeling
 - Door personen die geen deel uitmaken van overheid (*geen ambtenaar, minister, ...*)
 - Of door personen die wel tot de overheid behoren maar handeling niet stellen als orgaan van overheid.
 - *Bv. Burgemeester die op vakantie gaat met gezien: gaat als vader en niet als burgemeester.*
- Publieke rechtelijke rechtshandeling
 - Rechtshandeling gesteld door mensen van de overheid in functie als overheid.
 - *Bv. Rechter die als rechter vonnis uitsprekt, het parlement dat een wet goedkeurt, ...*

B. Aantal betrokken actoren:

- Eenzijdige rechtshandeling
 - Rechtshandeling ontstaan door de wilsuiting van 1 persoon
 - 1 persoon die bewust een handeling stelt en zo rechtsgevolgen creëert.
 - Heeft van andere geen akkoord of toestemming nodig.
 - *Bv. Testament maken, iemand dagvaardingen voor rechtsbank, contract opzeggen, een wet die de overheid uitvaardigt, vader die kind herkend, rechter die straf uitspreekt, etc.*
- Meerzijdige rechtshandeling
 - Wil nodig van minstens 2 personen/rechtssubjecten = wilsovereenstemming nodig
 - Akkoord nodig
 - *Bv. Huwelijk, koop verkoop, huur verhuur, etc.*

⇒ Kan indelingen ook combineren

☆ Examenvraag:

Is een publieke rechtelijke rechtshandeling altijd eenzijdig?

⇒ NEEN: publieke rechtelijke rechtshandeling kan ook meerzijdig zijn

⇒ *Bv. Openbare werken: de stat Leuven wil Hooverplein her-aanleggen; maakt contracten voor werknemers. Is een overheidscontract maar dus meerzijdig.*

C. Soorten rechtsgevolgen

- Constitutieve rechtshandelingen
 - = Vestigende rechtshandeling
 - Handeling die rechtsgevolg tot stand brengt
 - Doet subjectieve rechten ontstaan (die nog niet bestonden)
 - *Bv: huwelijk; ontslaat daarna rechtsgevolgen: er ontstaat een nieuw juridisch statuut*
- Declaratieve rechtshandeling
 - = Aanwijzende rechtshandeling
 - Er is al een subjectief recht en rechtshandeling bevestigt bestaan ervan
 - Subjectief recht (bevestiging juridisch statuut)
 - *Bv. Mondeling contract is geldig: gsm overkopen/verkopen: geldig contract: "voor 100 euro mag je hem hebben": verkoop was er al maar bevestigd deze.*
 - *Bv. Schuldbekentenis*
- Translatieve rechtshandelingen
 - = Overdacht
 - Subjectief recht word overgedragen naar andere persoon
 - *Bv. Eigendomsrecht is er, maar draagt deze over: bij verkoop gsm gaan eigendomsrechten naar koper.*

D. Consensuele rechtshandelingen/ plechtige of formele rechtshandeling

- Consensuele rechtshandeling:
 - Akkoord tussen partijen is genoeg
 - *Bv. Verkering, gsm overkopen van vriendin*
- Plechtige of formele rechtshandeling:
 - Rechtshandeling die veel verdere gevolgen heeft waardoor er meer nodig is dan enkel een akkoord: er is een bepaalde vorm nodig.
 - *Bv. Huwelijk, adoptie*

⇒ Uitgangspunt: in principe zijn rechtshandelingen consensueel.

6. Materieel recht en formeel recht

MATERIEEL RECHT	FORMEEL RECHT
- Inhoud & materie: inhoudelijke rechtsregels	- Rechtsregels die te maken hebben met de procedure
- Regels die rechten en plichten opleggen	- Hoe alles moet verlopen
- <i>Wat mag er, wat mag er niet, welke straffen, ...</i>	- <i>Ik wil scheiden, waar moet ik zijn, strafprocesrecht, etc.</i>

7. Gemeenrecht en uitzonderingsrecht

GEMEENRECHT	UITZONDERINGSRECHT
<ul style="list-style-type: none"> - Algemeen recht - Recht dat in principe geldt - <i>Bv. Verkoop van tv, fiets, gsm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijzonder recht - Recht dat specifieke gevallen regelt - Deze hebben voorrang op gemeenrecht - <i>Bv. Verkoop van een huis gebeurt op een andere manier als gewone verkoop.</i>

⇒ Hoe kan je dit weten: als je geluk hebt meldt de wet dit zelf. Maar wetgever is niet altijd zorgvuldig dus staat er ook niet altijd in.

8. Dwingend recht en aanvullend/suppletief recht

SUPPLETIEF RECHT	DWINGEND RECHT
<ul style="list-style-type: none"> - Wilsaanvullend recht - Kan afwijken van deze regels, als je dit niet hebt gedaan, voorziet de wet een reservebank met regels die dan bindend zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Moet deze naleven, kan er niet van afwijken - Gelden altijd - Is ook een bescherming voor mensen die niet zomaar hun wil mogen uiten:

➤ Dwingend recht om mensen te beschermen die niet zelf zomaar hun wil mogen uiten:

- Onevenwicht in macht tussen 2 partijen
⇒ Werkgever & werknemer: regels over loon, vakanties, ...
- Mensen die niet voldoende rijp zijn (geestelijk) en moeten beschermd worden
⇒ Geestengestoorden, minderjarigen: regels om deze mensen te beschermen
- Alle mensen waarbij wetgeving beschermt tegen impulsief gedrag
⇒ Trouwen, een adoptie: moeten officieel gebeuren.

➤ Hoe weet je of het dwingend is of niet?

- > 'Behoudens anders luidend beding..': beteken dat je anders mag (wil uiten)
- > 'Bij ontstentenis van een overeenkomst...': iets dat ontbreekt.
- > Als deze er niet staan: kan je enkel weten door ervaring

9. Bijzondere categorie dwingend recht : wetten die openbare orde of goede zeden raken

Supercategorie van het dwingend recht (het hoogste dat je hebt)

Openbare orde	Goede zeden
<ul style="list-style-type: none"> - Alles wat essentiële belangen van staat betreft - Fundamenten waarop de staat steunt: <i>organisatie van de staat, belastingen, strafrecht,</i> - Is verbreed sinds Napoleon het maakte <i>Bv. Bescherming arbeidsrecht</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze zijn ingeperkt - <i>Bv. Rondlopen in korte rok, homohuwelijken, etc.</i>

Wat	Openbare orde & goede zeden	Dwingend recht
Soort nietigheid	<ul style="list-style-type: none"> - Absolute nietigheid - Iedereen kan deze inroepen 	<ul style="list-style-type: none"> - Relatieve nietigheid - Enkel bepaalde personen kunnen nietigheid inroepen.
Afstand nemen?	<ul style="list-style-type: none"> - Kan geen afstand doen van nietigheid - (Art 2 BW) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kan afstand nemen van nietigheid

10. Positief recht en wenselijk recht/natuurrecht

Positief recht	Wenselijk recht
<ul style="list-style-type: none"> - Is het recht zoals het is. - Het recht zoals het op dit moment bestaat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Recht zoals we zouden willen dat het bestaat.

3. DE BRONNEN VAN HET RECHT – ALGEMEEN

“waar vinden we recht?”

1. Materiële rechtsbronnen

- Over inhoud van de rechtsregels
Bv. Waarom ben je meerderjarig van je 18e? Waarom is diefstal verboden?
 - = le donné = het gegeven. Het geheel gegeven; omstandigheden en factoren die de inhoud bepalen.
 - Sociale bronnen:
 - > Maatschappelijke verhouding/krachtsverhouding in de maatschappij
 - > maatschappelijke factoren die inhoud recht bepaald hebben
 - > Sociaal-economische verhoudingen (programma's, politieke partijen,...)
 - > Recht is een maatschappelijk product
 - > → F. Gortlé : maatschappelijke gewoonte is het primaire rechtsverschijnsel
(recht is geheel van maatschappelijke keuzen en de handelingen die door de maatschappij als noodzaak worden beschouwd + door de overheid worden erkend)
 - Historische bronnen:
 - > Veel van ons recht is oud
 - > Veel uit de Romeinen: Romeins recht
 - > Ook uit kerkelijke bronnen (canoniek recht)
 - > Als we recht willen verklaren moeten we terugkijken naar toen
 - > *Middeleeuws gewoonterecht, ordonnances Franse koningen,...*
 - Filosofische bronnen:
 - > Wat is goed, wat is juist, wat is rechtvaardig?
 - > Recht moet “aan iedere zijn recht geven”
 - > In sommige filosofische beginselen is gelijkheid maatstaf voor een goed rechtsstelsel
(art 10GW & art 11GW)
 - Feiten en omstandigheden die materiële bronnen van het recht zijn:
 - > Biologische of natuurlijke verschijnselen (*geboorte, leeftijd, sterfte,...*)
⇒ aanleiding ontstaan rechtsregel
⇒ regels rond afstamming, erfopvolging of minderjarigheid
 - > Ook klimaat: *wij hebben bv geen regels op vlak van lawinegevaar omdat we geen gletsjers hebben, hebben geen regeling omtrent olie omdat we het niet hebben: Saudi-Arabië heeft er een hele grondwet over.*
 - > Regels hangen dus af van wat heeft de maatschappij + wat is belangrijk
 - > Wij: regels op vlak van verhouding Walen-Vlamingen (samengesteld volk)
- ⇒ Criminologische wetenschap = materieel: criminaliteit heeft invloed op het juridische aspect van de samenleving: word geuit in rechtsregels.

2. Formele rechtsbronnen

- De vorm, de procedure van de rechtsregels, vorm hoe het recht tot stand komt
 - De uiterlijke verschijningsvorm.
 - Formele bronnen = le construit.
⇒ Een constructie van regels op basis van gegevens van de materiële bronnen
 - Zeer veel verschillende bronnen van recht door verschillende overheidsdiensten die recht produceren
(federale overheid, gm, gw, provincies, gemeenten, etc. produceren recht allemaal in verschillende vormen)
- ⇒ Over het algemeen worden deze bronnen als formele bronnen van het recht vernoemd: wet, de gewoonte, rechtsleer, rechtspraak, algemene rechtsbeginselen, overeenkomsten en beleid.

➤ Materiële wet:

- Wet in materiële zin
- Materiële wet: een schriftelijk voorschrift dat algemeen bindend is en door de bevoegde overheid is uitgevaardigd en het is gebeurd om het algemene welzijn te bevorderen en deze regels hebben een algemene draagwijdte.
 - Algemeen bindend:
 - > Geldt voor algemene groep die onder die toepassing van het recht vallen
 - > Is een groot deel van de bevolking
 - Bevoegde overheid:
 - > Overheid heeft veel gedaantes dus werkt met bevoegdheden:
 - > Elke bevoegdheid heeft zijn eigen functie dus bepalen ook het soort regels + bindende kracht
 - > Dus voor elke overheidsinstelling verschillend want ze produceren elk een ander recht
 - Algemene draagwijdte:
 - > Niet noodzakelijk de hele bevolking maar wel een algemene groep.
 - > Geld wel voor iedereen op Belgische grondgebied.
 - Algemeen welzijn:
 - > Leven verbeteren

⇔ Heel veel verschillende vormen vallen onder de definitie van een materiële wet.

⇔ Grondwet = materiële wet.

⇔ Formele wet = onderdeel materiële wet op voorwaarde dat het aan de definitie voldoet.

➤ Formele wet:

- Wet in formele zin: elk document met titel "wet"
- Enkele voorbeelden:
 - > Begrotingswet = formele wet die geen materiële wet is.
 - > Naturalisatiewet: iemand die geen Belg is mag wel de Belgische nationaliteit krijgen.
(Nigeriaan die Belgische nationaliteit aanvraagt: concrete toepassing op 1 persoon en niet op een grote bevolkingsgroep → geen materiële wet (voorwaarden zijn WEL materieel))

➤ Gewoonrecht:

- Ongeschreven rechtsregels maar wel bindend
- Dus niet een materiële wet

Deel 2: De Belgische staatsstructuur

4. DE ALGEMENE KENMERKEN VAN DE BELGISCHE STAAT

4.1 INLEIDING

“De staat is een georganiseerde groepering van personen die samen een gemeenschap vormen, op een bepaald grondgebied verblijven en leven onder een geordend gezag. De belangrijkste van de groeperingen die de in een maatschappij levende personen vormen”

➤ 3 Elementen :

- **Bevolking**
 - Sociologische gegeven dat zelden of nooit homogeen is
 - Staat = onderdanen en vreemdelingen
 - > Onderdanen: nationaliteit van de staat
 - > Nationaliteit? juridische verband tussen onderdanen en staat, elks hun rechten en plichten
 - Wanneer nationaliteit : *ius sanguinis en ius soli* → kind geboren in België uit
 - Belgische ouders = Belg
 - Ook vreemdelingen en rechtspersonen
- **Grondgebied**
 - Bestanddelen
 - > Oppervlakte omlind door grenzen waarin bevolking leeft en waar de staat een soeverein gezag uitoefent
 - > Ook territoriale zee
 - > Ook luchtruim boven grondgebied
 - Indeling
 - > Vlaams, Waals, Brussels Hoofdstedelijke gewest
 - > Daarna: provincies
 - > Ook taalggebieden: 1 of meer voorgeschreven talen gebruikt
 - ⇒ Nederlands, Franse, Duitse en tweetalig taalggebied Brussel-hoofdstad
- **Soeverein gezag**
 - Staat staat aan top hiërarchie
 - Slechts bruikbaar in de zin van onafhankelijkheid waarbij staat de macht tov zijn onderdanen aan geen andere maatschappij ontleent.

4.2 DEMOCRATISCHE STAAT

- Een regering waarbij het volk eigenlijk zelf regeert = Staat van het volk/ voor het volk.
- We zijn met te veel daarom worden vertegenwoordigers aangesteld door middel van verkiezingen:

➤ Verkiezingen :

- Periodiek + vrij + geheim
 - > Waarom periodiek: om te kijken of vertegenwoordigers gedaan hebben wat ze hebben beloofd
 - ⇒ In België om de 5 jaar.
 - > Waarom vrij: moet vrij kunnen kiezen
 - > Waarom geheim: wil niet zeggen dat u er niet over mag spreken
- Kan enkel onder voorwaarden: rechten die er nodig zijn om tot z'n verkiezingen te bekomen: *vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging, vrijheid van vergadering, etc.*
- De meerderheid beslist: meerderheid ?
 - > De meerderheid doet zijn zin niet, moet nog steeds rekening houden met minderheid en moet zich nog steeds houden aan de wet.
 - > In België is die meerderheid zeer complex:
 - ⇒ Niet de helft plus 1: voor bepaalde materies een bijzondere meerderheid nodig: **Art 4 GW:**
 - In *elke* taalgroep van elke kamer (zowel kamer als senaat)
 - Er moet een aanwezigheid zijn van de meerderheid elke taalgroep
 - Je minstens 2/3 van de uitgebrachte stemmen hebt

- ⇒ Waarom zo'n zware meerderheid hebben voor bepaalde zaken? Verhouding Vlamingen/walen (bescherming Franstalige minderheid)
- ⇒ Parlement: senaat (*NLT + FRT*) + kamer van volksvertegenwoordigers (*NLT + FTL*)

4.3 REPRESENTATIEVE STAAT

- Belgische staatsinstellingen zijn representatief
- Beslissingen worden niet gemaakt door het volk maar door vertegenwoordigers
- Vertegenwoordigers: representatief (anders heb je dictatuur)
 - > Zij vertegenwoordigen u
 - > Verdedigen niet enkel de bevolking maar in de naam van de algemene belangen.
 - > Een volksraadpleging/een referendum kan niet
 - ⇒ Bij een referendum krijg je een vraag 'mag de koning terugkomen of niet?'
 - ⇒ Bij referendum is het ja of nee (kan geen voorwaarden stellen) 'neen, maar' 'ja, maar'
 - ⇒ De uitslag mag niet bindend zijn: omdat het anders in strijd is met representativiteit van staat

4.4 GERATIONALISEERD PARLEMENTAIR REGIME (ZIE BOEK)

- Parlementair regime = alleen het parlement wordt verkozen, de regering niet.
 - Regering heeft verantwoording verschuldigd aan het parlement (representatieve instelling)
 - Regering moet de meerderheid van het parlement achter zich hebben, anders valt het vertrouwen van het parlement
- Parlementair regime is niet hetzelfde als een representatieve instelling
- > Een land met representatieve instellingen is niet per sé een parlementair regime
 - > *Frankrijk: is een mengvorm: rechtstreeks gekozen door president maar regering moet zich verantwoorden aan het parlement.*
- 1993 : grondwet gewijzigd: **Gerationaliseerd**
- ⇒ Om politieke stabiliteit te creëren; 2 dingen gedaan
1. Politieke controle op de regering (federaal vlak) = gewijzigd
 - > Daarvoor: regering moet zich verantwoorden in senaat + kamer (dus ook meerderheid behalen in beiden)
 - > Maar: mensen stemden verschillend in beide kamers: complex aangezien krachtsverhoudingen verschillend konden zijn
 - > Door rationalisering, concreter maken, moest regering enkel nog meerderheid halen in de kamer
 - > THE GOVERNEMENT MAKING POWER: het is de kamer die de regering investituur verleent
 - > Na verkiezingen: beslissen welke partijen gaan samenwerken
 - ⇒ Oppositie/coalitie + legislatuur = periode waarin je regeert = periodiek
 2. **Art 46 & art 96 GW** (*met elkaar verbinden in codex*)
 - ⇒ Gaan over hoe je de regering naar huis kan sturen (kan je regering ontslaan voor de 5jaar om is?)
 1. Eerste spoor: **Art 96 GW**
 - > Initiatief van de kamer om de regering te doen vallen/naar huis te sturen
 - > Motie van wantrouwen aannemen waarop een opvolger van de 1^e minister wordt voorgedragen aan de koning door de kamer = constructieve motie van wantrouwen
 - ⇒ wantrouwen in de regering
 - ⇒ Als kamer motie van wantrouwen geeft, moeten ze er ook in vermelden hoe het wel moet (minister aanduiden)
 - ⇒ hier heb je een gewone meerderheid nodig.
 - > Motie van vertrouwen:
 - ⇒ regering reageert door motie van vertrouwen

- ⇒ deze wordt eerst behandeld (dan pas motie van wantrouwen)
- ⇒ Valt de regering dan? JA : 1 voorwaarde: nieuwe minister in 3dagen
- ⇒ Het verwerpen van een motie van vertrouwen: moet binnen 3 dagen een nieuwe minister voorstellen

⇒ In de 2 gevallen zijn er geen verkiezingen: door rationalisering van 1993 (concretisering politieke controle) (doet de rit gewoon uit)

☆ Examenvraag: Is koning verplicht om hier mee in te stappen? Ja, koning moet ontslag aanvaarden. Koning heeft geen veto recht

2. Tweede spoor: Art 46 GW

- > Initiatief dat zelf komt van de regering → ze stoppen zelf
- > IS ZE DAN GEVALLEN? ALLEEN ALS DE KAMER HET AANVAARD
- > Kamer moet er dus mee akkoord gaan

⇒ Hier wel nieuwe verkiezingen.

4.5 RECHTSSTAAT

- De rechtstaat heeft 3 cruciale elementen

1. Staat waar de overheid zelf gebonden is door het recht dat ze zelf produceren
 - > Hebben geen onbeperkte macht.
2. Macht van de staat wordt ook ingeperkt door de rechten van de mens die staan in de grondwet en in internationale verdragen heeft opgenomen en dus moet respecteren.
 - > *Bv. Niet folteren, illegalen niet terugsturen naar een land waar kans op vervolging bestaat, etc.*
3. Staat waarbij rechtsregels afdwingbaar zijn door een onafhankelijke rechter.
 - > Burger die bij conflict met overheid zich kan wenden tot een onafhankelijke rechter
 - > Rechter moet ook de overheid zelf kunnen veroordelen zonder vervolging
 - > *Bv. Geldboete uitspreken tov overheid, openbare werken die tegen plan in gaan, etc.*

4.6 ERFELIJKE GRONDWETTELIJKE MONARCHIE

- België is een monarchie = hoofd van staat is een koning of koningin.
 - Grondwettelijke monarchie = Die monarchie is geregeld in de grondwet
 - > Grondwet die zegt wat koning mag en niet
 - Koning = staatshoofd dat niet verkozen is; erfelijke opvolging (art 85- 86 GW.)
- Regels die zeggen wat koning mag en niet mag: macht en bevoegdheden zijn zeer beperkt.
- Beperkt omdat de koning niet verkozen is en omdat we een democratie hebben. (hij regeert dus niet)
- wat kan koning nu wel en niet? kenmerken :
- **Moet onafhankelijk zijn.**
 - **Moet onpartijdig zijn.**
 - Hij is **onverantwoordelijk**: hij is **politiek onbekwaam**
 - > Mag politiek niets doen, mag niet optreden.
 - > Koning kan nooit alleen handelen = elke daad/acte van koning met politieke betekenis moet gedekt zijn door min 1 minister. (art 106 GW.)
 - > *Bv. Kerstboodschap: is eerst langs regering geweest: mag geen politieke springstof bevatten aangezien hij geen politieke macht heeft.*
 - Hij is **Onschendbaar/immuun**:
 - > Onmogelijk om gerechtelijke procedure te starten tegen koning = immuun voor procedure.
 - > Strafrechtelijk en burgerlijk onschendbaar. (Art 88 GW.)
 - > *Bv. Boël zegt dat ze kind is van Albert II, kan nu wel een proces starten want hij is geen koning meer*
- Opmerking 1: als hij nu iemand vermoord?
- > Kan geen strafrechter erbij betrekken: wel politiek probleem natuurlijk.

- > Schorsen kan niet.
 - > Voorzien wel een procedure wanneer hij onbekwaam zou zijn om te besturen.
 - > **Art 93 GW.**
 - > *Bv. ski ongeval en is verlamd,...*
- ☞ Opmerking 2: wel procedure op bekomen van schadevergoeding van koning.
- > Geen burgerlijk proces aangaan meer dus wel een procedure op het bekomen van een schadevergoeding: de intendant van de civiele lijst voor de rechtbank dagvaardingen. (administrateur & lijst met wat koning bezit)
 - > *Bv. Hij rijdt u aan met zijn auto: kan vergoeding vragen.*
- Wat doet koning in dagelijks leven?
- Koning geeft raad (ook aan politieke partijen)
 - Premier komt elke week op bezoek: gaan praten: koning geeft advies aan eerste Premier.
 - > Dit moet stil worden gehouden (moet tussen hun 2 blijven)
 - > "De kroon mag niet worden ontbloot"
 - > Meer en meer lekken.
- ☆ EXAMENVRAAG: Zou het denkbaar zijn dat België een presidentieel regime krijgt? Ja is mogelijk bij wijziging van grondwet.

4.7 FEDERALE STAAT SUI GENERIS

- Federale staat is een staat waar je een centraal niveau hebt en (16) deelstaten die een eigen bevoegdheid hebben (*zie definitie boek*) ⇒ België is apart.
- **Art 1 GW:** België is een federale staat: samengesteld uit deelstaten en gewesten.
 - Federale overheid: centraal deel
 - **Art 2 GW:** 3 gemeenschappen: Vlaams, Frans, Duitstalig.
 - **Art 3 GW:** 3 gewesten: Vlaams, Waals, Brussels hoofdstedelijk gewest.
- Hoe tot gekomen? Jaren 60: politieke discussie:
- > *Nederlandstaligen wilden zelf regelen van Vlaanderen*
Willen culturele autonomie (Vlaamse taal en cultuur dat ze willen beschermen)
 - > *Franstaligen wilden economische autonomie (economie, industrieel,..)*
 - > *Dus: 2vragende partijen: willen beide autonomie maar op ander aspect.*
 - > *Vlamingen zeiden: kunnen federale staat met 2 grote componenten; Franstalige en Nederlandstaligen*
 - > *Fransen zeiden: moeten 3 componenten maken: Vlaams, Frans, en Brussels*
 - > *Zag Vlaanderen niet zitten (2 tegen1: Vlamingen in minderheid) dus lange politieke gesprekken*
 - > *1970 compromis: iedereen water bij de wijn doen*
 - > *Vlaanderen : culturele autonomie (Vlaamse cultuurgemeenschap)*
 - > *Franstaligen: economische autonomie*
 - > *Kwamen dus ook 3 gewesten: Vlaams, Waals, Brussels*
 - > *Wel veel regels voor Brussel voor bescherming Vlamingen*

5. DE WIJZE VAN BEVOEGDHEIDSVERDELING BINNEN HET FEDERALE BELGIË.

5.1 JURIDISCHE BRONNEN

Wat hebben we nodig :

- Grondwet (GW)
- Bijzondere wet van 8-8-80 !!!!(staatrecht)
- Bijzondere wet van 12-01-89 (Brussel-wet)

5.2 TOEGEWEEZEN BEVOEGDHEDEN VERSUS RESIDUAIRE BEVOEGDHEDEN

- Gemeenschappen en gewesten hebben alleen toegewezen bevoegdheden.
 - > Sport, onderwijs, musea, radio, landbouw, verkeer, pensioen, milieu etc.
- Iemand moet bevoegd zijn om het te regelen
 - > Bevoegdheid uitdrukkelijk toegewezen in GW
- Alles wat niet is toegewezen blijft bij federale overheid
 - > Residuaire = rest/overschot
- **Art 35 GW:** zegt tegenovergestelde:
 - > Dat federale overheid alleen beschikt over toegewezen bevoegdheden.
 - > *Art. is nog niet in werking en in deze vorm zal het waarschijnlijk ook nooit in werking treden: nog een bijzondere wet voor nodig.*

5.3 HET STELSEL VAN EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN ALS UITGANGSPUNT

Hoe wijs ik de bevoegdheden nu toe?

- Exclusieve bevoegdheden als uitgangspunt (ik en ik alleen)
 - Per domein/per bevoegdheid: 1 soort overheid bevoegd moeten maken voor volledige domein. (Bv. Het domein van verkeer volledig toewijzen aan een van de drie; fo, gm of gw)
 - Uitzonderingen.

5.4 DE NUANCERING VAN HET STELSEL VAN EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN (4manieren)

a) Gedeelde exclusieve bevoegdheden

- Neemt een beleidsdomein: bepaalde aspecten geef ik aan gemeenschappen en andere hou ik federaal (of andersom).
- Typisch voorbeeld is het domein van onderwijs:
 - > **Art 127gw:** de gemeenschappen zijn bevoegd voor onderwijs
 - > Maar 3 aspecten zijn er nog steeds federaal:
 - * De leerplicht: de bepaling van de leerplicht
 - * De minimale voorwaarden voor uitreiking diploma's
 - * Pensioenleeftijd van de leraars
- *BV; vreemdelingen die ons land binnen komen*
 - * Federale overheid regelt wie er binnen mag
 - * Gewesten regelen de woningen

b) Concurrerende bevoegdheden

= Meerdere bevoegd voor 1 domein.

1. **Beperkt concurrerende bevoegdheden**

- > Eén overheid die basisregels vastlegt, ander kleurt ze in (accenten geven).
- > Basisprincipe die voor heel het land gelden; binnen gewesten of gemeenschappen doe je je zin.
- > *Bv. Tewerkstelling buitenlandse mensen (Fo maakt basisregels en gm of gw mogen deze inkleuren)*
- > *Bv. FO: die 1 dezelfde ploep tekent maar gw en gm mogen deze zelf inkleuren.*

2. **Integraal concurrerende bevoegdheden**

- > Meerdere overheden zijn tegelijk bevoegd
- > Enkel belastingen.
- > *Huisvuil: moet sorteren: zakken kopen met naam gemeenten = vorm belastingen*

⇒ Federaal recht altijd voor op deelstatelijk recht

c) Parallele/complementaire/accessoire bevoegdheden**Parallele** gaat over de 3 (fo, gm, gw)

- Bevoegdheden die tegelijkertijd aan verschillende overheden worden toegeschreven (*fo, gm & gw*)
- Bevoegdheden die iedereen heeft en niet concurrerend zijn.
- Ze lopen parallel met andere bevoegdheden (vullen andere bevoegdheden aan)
- *Bv. Wetenschappelijk onderzoek; cumulatief toegewezen aan alle 3 overheden*
 ⇒ *Hebben alle 3 die bevoegdheid, maar bij uitoefenen doe je beroep op wetenschappelijk kennis.*
Bv. Invoeren van CSE regel; die berust op wetenschappelijk onderzoek.

Complementair/accessoire gaat enkel over gm en gw

- Geeft aan gm en gw de instrumenten om hun eigen beleid daadwerkelijk uit te voeren.
- Strafrechtelijke bevoegdheid van gm en gw (**art 11 bijzondere wet 8-8-90**)
- Gw en gm oefenen bevoegdheid uit door decreten
- **Art 11 bijzondere wet 8-8-80 pg.** (zegt 2 dingen)
 - > Klassieke strafrecht: dat gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn om inbreuken op hun decreten strafbaar te stellen (+ straf op te kleven)
 ⇒ Kunnen strafrecht dus als instrument gebruiken om zaken strafbaar te stellen.
 - > Strafprocesrecht: inbreuken moeten vastgesteld worden
 ⇒ Gm en gw kunnen 3 dingen doen:
 - Kunnen aan ambtenaren een bijzondere hoedanigheid toekennen als agent van gerechtelijke politie of als officier van gerechtelijke politie.
 (*ambtenaren die bedrijven controleren; ambtenaren een bevoegdheid geven om dingen te controleren: om strafzaken vast te stellen*)
 - Mogen bewijswaarden regelen van processen verbaal
 (*pv is geschreven document van vaststellingen die de ambtenaren hebben gedaan*)
 - Mogen bepalen in welke omstandigheden een huiszoeking kan plaatsvinden.

➤ Addertjes:

- De gemeenschappen *alleen* bevoegd voor regelen huiszoeking: NEEN niet alleen zij !!
- “het mag maar op voorwaarden dat FO hiermee instemt”: NEEN
- “het mag enkel op voorwaarde dat 3gm en 3gw ermee eens zijn”: NEEN

d) Impliciete bevoegdheden

- Enkel over gemeenschappen en gewesten.
- **Art 10 van bijzondere wet 8-8-80**
- Mag iets doen, wat je eigenlijk niet mag doen, als noodzaak voor wat je wel mag doen.
- Wordt zwaar gecontroleerd (enkel als het strikt noodzakelijk is).
- *Bv. Bosbouw; wie is er bevoegd? Dat zijn de gewesten. In bos lopen ook bospaden, op z'n pat kan er vanalles gebeuren (paardrijden, en vrouw die je overwandelt die er wandelt met buggy, etc.). Iemand moet verkeer op die paden regelen. In België komt die bevoegdheid voor wegverkeer toe aan federale overheid. federale overheid kijkt er natuurlijk niet naar om. Gewesten mogen dan verkeer regelen, omdat het zo makkelijker is om andere bevoegdheid uit te voeren.*
- *Bv. probleemjongeren: minderjarigen kunnen niet onder gewoon strafrecht vallen. Gemeenschappen zijn bevoegd voor het jeugdrecht. Jongeren die schoolmoe zijn, kunnen misschien deeltijds naar school laten gaan en deeltijds laten werken. Ze krijgen dus ook een stuk loon; die betaling gebeurt door de federale overheid.*

6. DE FEDERALE OVERHEID.

6.1 DRIE STAATSMACHTEN

Elke staat heeft 3 machten.

1. Federaal **wetgevende** macht: (**Art 36 GW.**): macht die wetten gaat maken
⇒ Parlement (kamer van volksvertegenwoordigers & senaat) + koning
 2. Federaal **uitvoerende** macht: (**art 37 GW.**): wetten uitvoeren en beleid stellen
⇒ Regering + koning is officieel het hoofd.
 3. Federaal **rechterlijke** macht: (**art 40 GW.**): balans en evenwicht zoeken, regelt conflicten.
⇒ Voorkomen te veel macht bij 1 van de 3 machten.
- ⇒ Koning = deel wetgevende macht en hoofd uitvoerende macht.
⇒ 3 gescheiden machten: maar willen evenwicht, geen strikte scheiding (zijn verbindingen tussen).

6.2 DE BEVOEGDHEDEN VAN DE FEDERALE OVERHEID

- Verliest bevoegdheden aan gemeenschappen en gewesten.
- Federale overheid word dus slanker.

a) Exclusieve federale bevoegdheden

Zaken waar alleen federale overheid voor bevoegd is:

- Groot delen economisch beleid word federaal bepaald
⇒ Bv. *Het toezicht op banken.*
- Het leger
- Grote delen van de sociale zekerheid (*kinderbijslagen die bij gemeenschappen zitten*)
- Alles dat met statuut van ambtenaren te maken heeft (*pensioen, vakantiedagen,...*)
- Etc.

b) Gedeelde exclusieve bevoegdheden

- Een gemeenschappelijk maatschappelijk domein dat we gaan opsplitsen
- Tussen minstens 2 overheden gedeeld FO+GW of FO+GM

1. **Gedeeld met gewesten: Art 6 bijzondere wet 8-8-80.**

- Een lijst van bevoegdheden van de gewesten:
⇒ Opgebouwd uit paragrafen met daarin romeinse cijfers (I tot XII) = domeinen
⇒ Bv. *I: ruimtelijke ordening, II: leefmilieu en water*
- "Met uitzondering van": wijst naar federale overheid
⇒ Bv. *Art 6 paragraaf 1 romeinse 6 ten 3^e: het afzet en uitvoerbeleid onverminderd de federale overheid om waarborgen te strekken → dat blijft dus federaal.*

2. **Gedeeld met gemeenschappen: art 127 & 128 & 130 GW + art 4 & 5 bijzondere wet 8-8-80**

- **Art 127 GW, art 130 GW:**
⇒ Over onderwijs (gemeenschappen zijn bevoegd maar 3 aspecten blijven federaal)
 - Leerplicht bepalen
 - Pensioenleeftijd leraars
 - Minimale voorwaarde bij uitreiking van diploma
- **Art 128 GW:**
⇒ over persoonsgebonden aangelegenheden
- **Art 4 & 5 bijzondere wet 8-8-80:** over cultuur
⇒ "met uitzondering van"

c) Concurrerende bevoegdheden

1. **Beperkt concurrerende bevoegdheden**

- FO bepaald basis en GW/GM kleuren in.
- *Bv. Tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.*

2. Integrale concurrerende bevoegdheden

- Tussen FO en GW/GM volledig concurreren
- *Bv. Art 170 van GW: de belastingen*

⇒ Regel: recht van FO gaat voor op die van gewesten en gemeenschappen
(enkel bij concurrerende bevoegdheid!!!)

d) Parallele bevoegdheden

Nodig om andere bevoegdheden te laten werken (5) (zie art 6Bis/Ter/Quater/Quinquies/Sexies BWHI)

- Wetenschappelijk onderzoek
- Buitenlandse /relaties/betrekkingen (*bv. Ons leger*)
- Buitenslandse handel
- Parallel ontwikkelingsamenwerking
- Strafrechtelijke bevoegdheid

6.3 DE FEDERALE WETGEVENDE MACHT

Kamer van volksvertegenwoordigers + staat (+ koning)

Het functioneel bicameralisme

- Bicameralisme: wijst erop dat parlement uit 2 kamers bestaat
- Hebben 2 kamers (*kamer van volksvertegenwoordigers + senaat*) met elk een aparte functie.
 - > Vroeger (1830-1993) deden kamer en senaat identiek hetzelfde.
 - > 1993-2014: functioneel bicameralisme werd ingevoerd bij grondwetswijziging.
 - Behouden 2 kamers maar geven ze elk een aparte functie.
 - Senaat = vertegenwoordiger van de deelstaten.
 - Senaat werd nog steeds betrokken bij wetgevend werk maar niet noodzakelijk bij elke wet = reflectiekamer van make: op valk van wetgeving 2 zaken doen:
 - Kwaliteitscontrole van de wetten uit de kamer
 - Bij een zeer gevoelige kwestie is het handig dat de senaat eerst goed reflecteert en nadenkt (*Bv. Euthanasiewet*)
 - > 2014: laatste staatshervorming: dezelfde discussie komt opnieuw op: is senaat echt nog nodig?
 - Gaan senaat behouden maar rol nog verder beperken.
 - Hoofdpodracht: Ontmoetingsplaats voor deelstaten

De kamer van volksvertegenwoordigers**1. Samenstelling:**

- Wie is de kamer van volksvertegenwoordigers: (Art 63 GW)
 - 150 leden (89 Nederlandstaligen + 61 Franstaligen) die rechtstreeks verkozen worden door bevolking (= democratische staat)
 - > 89 Nederlandstaligen bestaan uit 2 delen:
 - Mensen die verkozen zijn in Nederlandstalige kieskring.
 - In welke taal ze eerst de eed hebben afgelegd.
 - > Wat met Duitstalige:
 - Die worden verkozen in kieskringen van Luik en behoren dus op grondgebied van Franse taalgroep.
 - Taal waarin zij de eed afleggen maakt niet uit.

⇒ Moeten dus ook allemaal een eed afleggen.

➤ Wie mag stemmen:

- Moet Belg zijn.
- Moet 18 zijn of ouder (meerderjarig)
- Art 61 GW: Mag zich niet bevinden in een vorm van uitsluiting
 - > Kieswetboek omschrijft aantal gevallen die zegt dat bepaalde mensen geen stemrecht hebben
 - > *Bv; zware criminelen.*

- **Stemming: Art 62 GW**
 - Om da 5 jaar (periodiek stemmen), op dezelfde dag ook stemmen voor Europees parlement.
 - Je hebt opkomstplicht (*moet gaan*) en hebt stemrecht (*mag ook blanco stemmen*)
 - Evenredige vertegenwoordiging: organiserend per provincie
 - > Per provincie kieskringen met lijsten.
 - > Zetels verdelen:
 - Kiesdrempels van 5%.
 - Winnaar krijgt niet alles!
 - Algemeen enkelvoudig stemrecht: iedereen heeft 1 stem.
 - Geheim.

- **Wie mag zich verkiesbaar stellen: (art 64 GW)**
 - Moet Belg zijn
 - Min 18 jaar
 - In België wonen
 - Moet burgerlijke en politieke rechten hebben (*rechter kan deze bv na zwaar misdrijf afnemen*)

☆ Examenvraag:

☆ Mogen Belgen die in buitenland leven stemmen? Ja want ze zijn Belg.

☆ Mag u stemmen vanuit de gevangenis? Ja, als u niet onder art 61 valt waar u wordt uitgesloten.

2. Werking : zie boek

- Burger kent het enkel van op tv (pers)
- Belangrijkste werk: commissies: 11 vaste commissies met elk 17 leden
- (er zijn leden die in verschillende commissie tegelijk zitten)
→ zijn de specialisten voor justitie.

3. Bevoegdheden :

- Monocamerale aangelegenheden :
 - **Art 74 GW:** koning en kamer spelen enkel een rol, senaat hoort hier niet bij. (*Voor alles wat niet in art 77 en 78 zit*)
 - mono = 1: alleen kamer van volksvertegenwoordigers (senaat heeft niets te zeggen)

- Bicamerale aangelegenheden:
 - **Verplicht bicameraal (Art 77 GW)** ⇒ Moet langs 2 kamers “gelijkelijk bevoegd voor...”
 - 6 materies die volledig bicameraal zijn:
 1. Wijziging van de grondwet.
 2. Materies die door beide kamers behandeld moeten worden, bepaald door de grondwet.
 3. Wetten die met een bijzondere meerderheid moeten worden aangenomen (= Bijzondere meerderheidswetten)
 4. Wetten die te maken hebben met de organisatie en statuut van de senaat (elke kamer ! ook senaat !).
 5. Materie die te maken heeft over Duitstalige gemeenschap.
 6. Wetten die betrekking hebben op financiering van de politieke partijen.
 - **Optioneel bicameraal (Art 78 GW)** ⇒ zal afhangen van senaat of je langs 2 kamers moet gaan.
 - Evocatie procedure: materies waar de senaat zelf een evocatie kan inroepen
 - > Evocatie: iets tot u roepen.
 - > Kan het dan amenderen: kan tekst wijzigen, laten vallen.
 - Geldt voor 4 materies:
 1. Wetten die gesteld worden om bijzondere meerderheidswet uit te voeren. (*Dit is groot !niemand weet duidelijk wat dit inhoud*)
 2. Wetten voor de raad van staten.
 3. Wetten die te maken hebben met internationale verplichtingen.
 4. Wetten bedoeld in delen van grondwet.

- ⇒ **Art 78:** sommige dingen vallen daarbij onder art 77.
- ⇒ Begin art 78 “op voorbehoud van art 77” = **art 77** heeft dus voorrang als art 77 en 78 in strijd komen.

☆ Examenvragen:

- ☆ kan ik wetten van 77 uitbreiden? Ja je kan ze uitbreiden via een bijzonder wet art 77. Of kan ook door bijzondere meerderheidswet en door grondwijziging.
- ☆ Kan deze wetten inperken? als je wil inperken moet je art 77 wijzigen. Art 77 is gw en de grondwet kan je wijzigen door een bepaalde procedure.
- ☆ Lijst uit art 78 wijzigen ?
- ☆ Ja, uitbreiden en inperken via grondwetswijziging, Uitbreiden kan ook gebruik maken van bijzondere meerderheidswet (niet bij inperken)

De senaat

1. Samenstelling

- **Art 67 van GW.** : de samenstelling van de senaat staat helemaal in grondwet

2. Werking (bevoegdheden)

- Senaat speelt rol in de wetgeving (niet bij monocamerale, wel bij bicamerale (optioneel & verplicht))
- Senaat controleert de regering niet (alleen de kamer sinds 1993)
- Senaat kan ook geen onderzoekscommissie opstellen.
- Senaat speelt een rol bij belangenconflicten

De koning (zie boek)

- onpartijdig en onafhankelijk
- onverantwoordelijk
- onschendbaar en immuun

6.4 DE FEDERALE UITVOERENDE MACHT

- samengesteld uit: koning (*die is maar een beperkte rol speelt*) + federale regering.

- a) De koning en de federale regering
 - Koning + regering (koning is het hoofd)
 - **Art 96 GW** "koning benoemd en ontslaat zijn ministers"
 - Klopt natuurlijk niet met realiteit (moet hoe dan interpreteren?)
 - > Het gaat niet over individuele benoemingen of individuele ontslagen.
 - > Regering wordt gevormd door politieke partijen
 - > Die starten bij verkiezingen (waarbij de koning dus ook een kleine rol speelt)

- b) De vorming van de regering
 - **Art 96 GW:** hoe kan dit artikel dan kloppen: verkiezingen
 - **1^e fase:** Raadplegingsronde op het paleis:
 - > koning roept 1 voor 1 voorzitters van politieke partijen bij zich.
 - > Koning vraagt in vertrouwen wat de echte uitslagen zijn
(*Hoe beschouw je de uitslagen? Ben je tevreden? Wil je in de regering treden of niet? Als u zou willen regeren zijn er dan partijen met wie u het liefst in de regering zou willen of net niet?*)
 - **2^e fase:** koning duid een informateur aan (of meerdere):
 - > Dit zijn ervaren politici die informatie moeten vergaren.
(*veel info nodig: Wie met wie, begroting, besparen, regeerpunten, info over mogelijke coalitie,*)
 - **3^e fase:** als er zich een beeld vormt, word een formateur aangeduid
 - > Is diegene die de regering moet vormen, en dat is diegene die normaal eerste minister word als het rond komt.
 - **4^e fase:** Die onderhandeling moeten leiden tot een regeerakkoord
 - > *welke partijen de regering vormen, beleidspunten, etc.*
 - **5^e fase:** Met dat akkoord ga je naar de kamer en daar vraag je het vertrouwen van de kamer
 - > Het investituur: een gewone meerderheid mits meerderheid van kamer aanwezig is.
 - **6^e fase:** Dan een regering voor 5 jaar

- c) De samenstelling van de regering
 - Ministers + staatssecretarissen (niet verplicht) + kroonraad (**art 104 GW 2^e alinea**)
 - Waarom wel nuttig om staatssecretarissen aan te stellen: aangezien ministers maar max uit 15 leden mag bestaan.
 - **Ministers:**
 - Leden van de federale regering
 - **Art 99 GW:** ten hoogstens 15 leden in ministerraad, evenveel Nederlandstaligen als Franstaligen, eventueel als uitzondering de eerste minister.
 - max 15 leden
 - zitten dus alleen ministers in
 - **Staatssecretarissen:**
 - 15 leden (ministers) is vrij weinig.
 - Toevoegen aan de ministers.
 - Onbeperkt aantal.
 - **Kroonraad:**
 - Raad met ministers van staat die een eretitel hebben gekregen.
 - Voorzitter: koning
 - Geven raad aan de koning = adviesraad van koning
 - Komt enkel bij elkaar bij zeer moeilijke beslissingen
⇒ Laatste keer 1960; onafhankelijk Congo

d) Het statuut van de ministers:

- Wie kan er minister worden: **Art 97 & 98 GW.**
 - > Alleen Belgen kunnen minister worden.
 - > Geen leden van koninklijke familie.
 - > Geen leden van volksvertegenwoordigers/parlementsleden.
 - **Art 50 GW:** Kan niet in kamer + regering tegelijk zetelen (*scheiding der macht sluit dat uit*)
Kan niet jezelf controleren.
 - Mogen wel in kamer aanwezig zijn om op schriftelijke/mondelijke manier vragen te beantwoorden van de kamer (*kunnen u oproepen maar zijn dus geen lid*)

e) De bevoegdheden en de werking van de regering:

- Makkelijk gezegd: klassieke bevoegdheden uitvoerende macht
 - > Begroting in de gaten houden (*schatting maken inkomsten en uitgaven*)
 - > Wetten wijzigen
- Regering bestaat uit ministers: elke minister heeft eigen vak-domeinen
 - > *Minister van pensioen, minister van justitie, minister van binnenlandse zaken,...*
- FOD = federale overheidsdienst
 - > Bestaande uit ambtenaren
- Alle ministers samen zitten in regering
- werkt collegiaal
 - > Gaan niet stemmen
 - > Word gepraat tot er een akkoord is.
- Kabinet:
 - > Aangesteld omdat ze eigen administratie niet vertrouwen.
 - > Bang voor tegenwerking vanuit eigen FOD
 - > Bestaande uit deskundigen die minister bijstaan
- ⇒ Is niet hetzelfde als het kernkabinet
 - > 1^e minister + vice 1^e minister (*is 1 top minister per partij*)
 - > Komen tot akkoorden bij moeilijke onderwerpen binnen de ministerraad
- Voor 5 jaar samengesteld
 - o Europees parlement
 - o Vlaams parlement
 - o Kamer van volksvertegenwoordigers
- ☆ Examenvraag:
 - Stel je regering valt na 3 jaar (als ze bijvoorbeeld zeggen dat ze er vroegtijdig mee willen stoppen) waardoor je geen regering meer hebt; wordt ontbonden, opnieuw verkiezingen, .. Hoe gebeurt dit dan?
 - > **Art 46 GW:** tussentijdse nieuwe verkiezingen: die nieuwe regering zit tijd dan uit (kan dus maar een kamer hebben voor een jaar ofzo)
 - Wat is de impact van de kamer op de senaat als de ontbinding zou doorgaan?
 - > **Art 70 GW:** deelstaat senatoren hun mandaat eindigt pas als...
 - > De senaat is dan dus niet ontbonden: mandaat loopt even lang als het mandaat van het parlement waar ze van komen.

7. DE GEMEENSCHAPPEN.

7.1 DRIE GEMEENSCHAPPEN

- **Art 2 GW:** Vlaamse gemeenschap/Franse gemeenschap /Duitstalige gemeenschap
 - Bevoegdheden bij persoonsgebonden materies (taal en cultuur)
 - Brussel is dus geen gemeenschap!
- **Art 4 GW:** Zones van gemeenschappen/taalgebieden:
 - Ons land dat 4 taalgebieden heeft.
 - Geografische zone waarin de overheid is verplicht om in de contacten met burgers en in eigen werking als overheid 1 enkele taal te gebruiken. (soms meerdere)
- 4 taalgebieden:
 - Nederlandse taalgebied (*Antwerpen- Limburg- O-Vlaanderen -W-Vlaanderen – Vlaams Brabant*)
 - Franse taalgebied (*Henegouwen – Luxemburg – Namen – Waals Brabant - deel vd Provincie Luik*)
 - Duitstalige taalgebied (*9 gemeenten van de provincie Luik*)
 - Twee talig F&N gebied (*Brussel*)
- 4 taalgebieden: maar 3 gemeenschappen
 - Vlaamse gemeenschap:
 - > *Nederlands taalgebied + inwoners van Brussel die zich richten tot (bekennen zich tot) de Vlaamse gemeenschap.*
 - Franse gemeenschap:
 - > *Frans taalgebied + inwoners van Brussel die zich richten tot (bekennen zich tot) de Franse gemeenschap.*
 - Duitstalige gemeenschap:
 - > *Inwoners Duitstalige gebied.*

⇒ Eigen aan taalgebied is dat de overheid dus ook die taal spreekt

7.2 DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN

- **Art 127-130 GW**
- + Uitzonderingen die staan in **art 4&5 van bijzondere wet 8-8-80**

- **Ratione materia:** Welke domeinen of materie (inhoud)
- **Ratione loci:** waar oefenen ze bevoegdheid uit (plaats)

a) De exclusieve bevoegdheden

- **Art 127-130 GW.** + uitzonderingen die staan in **art 4-5 van bijzonder wet van 8-8-80**

1. Culturele aangelegenheden

- **Art 127 paragraaf 1:** Gemeenschapsbevoegdheden: *Voor Vlaamse en Franse gemeenschap.*
- **Art 130 paragraaf 1:** *Voor Duitse gemeenschap.*
- **Art 4 BWHI 8-8-80:** wet die zegt wat je juist onder cultuur moet verstaan: lijst van 17 puntjes
 - > Bij sommige aspecten staan woordjes zoals *'met uitzondering van'* dan is het een gedeeld exclusieve bevoegdheid.

2. Onderwijs

- **Art 127 GW:** 3 uitzonderingen = gedeeld exclusieve bevoegdheid (vorig hoofdstuk)
- **Art 130 GW**
- **Art 127 GW paragraaf 2:** Ratione Loci
 - > Brussel is geen gemeenschap maar wel een gewest: hoe moeten bevoegdheden dan in Brussel worden uitgevoerd?
 - > Heeft te maken met waar activiteiten op gericht zijn: Decreten hebben de kracht van een wet in NL-FR taalgebied en 2taliggebied enkel voor de instellingen die wegens activiteiten geacht worden enkel te behoren tot Nederlandse of Franse gemeenschap

- > Vlaamse gemeenschap is bevoegd voor cultuur en onderwijs in Nederlandse taalgebied + ten aanzien van de instellingen in het tweetalige gebied Brussel, die zich op grond van hun activiteiten uitsluitend richten tot Vlaamse gemeenschap.
- > *Bv. VRT is gevestigd in Brussel maar is gericht tot nl-taalgebied (enkel Nederlandse tv)*
- > *Bv. VUB, onderwijsprogramma's zijn gericht op Nederlandse gemeenschap.*

A. Tweetalig onderwijs

- Richten zich minstens tot de 2 gemeenschappen
- Onderwijsinstellingen die manifest tweetalige zijn
- Wie is hier dan bevoegd: Federale overheid is hier bevoegd.

B. Cultureel gericht tot de fysieke Brusselaar

- Overheid die beleid wil voeren over de fysieke Brusselaar
- *Bv. Jeugdige bezoekers van musea korting geven aan de hand van cultuurcheck.*
- Overheid die rechtstreeks betrekking heeft op fysieke Brusselaar met betrekking tot cultuur en onderwijs.
- Wie is hier dan bevoegd: federale overheid is hier bevoegd.

C. Culturele instellingengericht tot beide gemeenschappen

- Culturele instellingen die niet tot één van de twee instellingen behoort.
- tot 2014: gold dat bi-culturele instellingen.
- In 2014: staatshervorming: invoegen van **Art 135 bis GW**:
= de bijzondere meerderheidswet kan aan Brussel hoofdstedelijk gewest culturele bevoegdheden toewijzen. (*waarvoor Franse en Nederlandse gemeenschap niet bevoegd is*)
- Brussel wet: **Art 4 bis BWBI 12-01-1989**
 - > Brussel gewest dat gemeenschapsbevoegdheden krijgt op vlak van cultuur.
- 3 aspecten waar Brussel hoofdstedelijk gewest voor bevoegd is
 - > Financiering Sportinfrastructuur
 - > Beroepsscholing en beroepsbijscholing
 - > De schone kunsten, musea en wetenschappelijke diensten (voor zover deze van gewestelijk belang zijn?)

⇒ Waarom het gewest en niet gemeenschappelijke gemeenschapscommissie?

⇒ Vraag wordt beantwoord in volgende hoofdstukken.

☆ Examenvraag: Brussel gewest ook bevoegdheden op vlak van onderwijs? Neen!

3. **Persoonsgebonden aangelegenheden**

- **Art 128 GW paragraaf 1.** (FR en NL) & **Art 130 GW paragraaf 1.** (Duits)
- **Art 5 BW 8-8-80 paragraaf 1.**

➤ 5 elementen: razione materia

I. Gezondheidsbeleid:

- Personen moeten gezond blijven en als dit niet het geval is, moet er iets gebeuren
- Gezonden moeten solidair zijn met de zieken.
- Gemeenschappen zijn bevoegd voor gezondheidsbeleid
- Wat gezondheidsbeleid is, staat in het artikel allemaal opgesomd.
- Gedeeld exclusief want: enkele zaken aan federale overheid
(*Met uitzondering van, de federale overheid blijft bevoegd voor...*)

II. Bijstand aan personen:

- 8 kwesties maar er zijn er 3 belangrijk voor criminologen:

1. Sociale hulpverlening gedetineerde:

- Veel veroordelen komen vrij (weinig tot levenslang).
- Dus moeten voorbereiden om terug in mtp te komen
- Gemeenschappen zijn hiervoor bevoegd.

2. Juridische eerste bijstand:

- Eerste advies dat je kan krijgen als je een juridisch probleem hebt.
- *Gratis advies van advocaat*

3. Jeugdbescherming: romeinse II ten 6^e

- Bescherming van jeugd (0 tot 18 jaar) of jeugd die strafbare feiten uitvoert, maar nog niet klassiek kunnen bestraft worden.
- MOF = als misdrijf omschreven feit.

- Aspect voor de gemeenschappen met uitzondering van:
 - (A tot E) uitzonderingen: federale overheid dus bevoegd.
 - > Alles dat te maken heeft met statuut van minderjarigen en statuut in de familie.
 - > De jeugd gerechten: alles dat met jeugdrechtbanken te maken heeft
 - > Ontzetting uit ouderlijke macht
 - > Het toezicht op de gezinsbijslag
 - > Alle strafrechtelijk regels en straffen met betrekking tot de MOF (een als misdrijf omschreven feit)
 - > 6D: De uitvoering van de straffen in: 'Behalve voor het beheer van centra die besteld zijn voor jongeren...'
- ⇒ Daar bedoeld m'n terug de gemeenschappen mee

⇒ Maar: Jeugdsanctierecht is bevoegd door gemeenschappen

III. Justitiehuisen:

- *Wat doen ze; eerstelijnszorg, slachtofferonthaal, toezicht op alternatieve straffen en voorwaardelijke vrijstelling, etc.*
- Gemeenschappen bevoegd voor justitiehuisen (PA)
- '*Met uitzondering van*': federale overheid
- Bv: werkstraf is federaal. De uitvoering van die straf is aan justitiehuisen en dus de gemeenschappen.

(stel je doet de straf niet uit: vervangende gevangenisstraf = terug federaal; gevangenen zitten te vol ; terug naar justitiehuis: enkelband , toezicht op enkelband) → een grote pingpong

IV. Gezinsbijslagen:

- ruimer dan kinderbijslag + geboortepremies, adoptiepremies,... gemeenschappen hebben een eigen beleid.
- Gevoeliger: sinds 2014: dat stukje sociale zekerheid deel word van staatshervorming. Op die manier worden de gemeenschappen bevoegd, en niet meer de federale overheid.
- Me de nodige overgangsregeling (compromis): **Art 94 para 1^e bis BWHI**
- (dat gemeenschappen ten vroegste konden uitoefenen vanaf 1 januari 2016 en beroep doen op federale instellingen tot 2019)

V. Filmkeuring:

- Keuren van de film (niet te veel geweld/ seks voor minderjarigen)
- Gemeenschappen zijn bevoegd.
- Gecamoufleerd tot PA; als je er over nadenkt : cultuur ?
- In Brussel toepassen

- Ratione loci voor PA ; **Art 128 paragraaf 2 GW**.
 - Moeten regelen hoe Vlaamse en Franse gemeenschappen in Brussel actief kunnen zijn m.b.t. PA
⇒ Duitse gemeenschap is hier niet actief (Alleen Franse en Vlaamse gemeenschap)
 - Brussel is geen gemeenschap dus moeten iets anders verzinnen.
 - **Art 128 paragraaf 2 GW:**
 - > PA toewijzen: Vlaamse gemeenschap is bevoegd voor alle instellingen in het tweetalig gebied Brussel die zich uitsluitend richten op het Vlaamse gemeenschap en dit wordt beoordeeld op grond van de organisatie van die instellingen.
 - > Zelfde voor Franse gemeenschap
 - ⇒ Gaat over organisatie en niet over activiteiten zoals wordt gezegd in art 127.
 - > Dit is basisregel maar: die geldt maar voor zover een bijzondere wet hier niet van afwijkt.
 - > Als de bijzondere wet dus geen andere regeling voorziet *'Tenzij wanneer een wet..'*
 - Wat gebeurt er dan met de 5 elementen van PA?
 - Vragen:
 - > Wijkt de bijzondere wet af?
 - > Wat doe je met instellingen die niet voldoen aan criteria(richten zich niet tot 1 van de 2 gemeenschappen), wie is dan bevoegd?
 - > Wat met fysieke Brusselaars?
 - ⊠ Gezondheidsbeleid en bijstand aan personen:
 - Hebben geen bijzondere wet die afwijkt.
 - Wie dan bevoegd voor bi-persoonsgebonden instellingen (die niet aan criteria voldoen)
 - > **Art 135 GW + Art 63 eerste Lid Brusselwet**
 - > Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie is bevoegd (= GGC)
 - Ten aanzien van fysieke Brusselaar op vlak van gezondheid is bevoegd:
 - > Ook de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie
 - *Bv. Bv. Franstalige minderjarige in Brussel die pleegt handtas-diefstallen.*
Wie bevoegd: GGC
Als hij deze feiten pleegt op Vlaams grondgebied; is Vlaamse gemeenschap bevoegd.
 - ⊠ Justitiehuizen:
 - Geen bijzondere wet die afwijkt.
 - Mocht het tweetalig zijn zou GGC bevoegd zijn maar bestaat dus niet (**Art 63 Brusselwet**)
 - Vraag naar fysieke Brusselaar komt hier niet aan bod aangezien het gaat over een huis.
 - ⇒ Zou het mogelijk zijn om in Brussel twee talige justitiehuis op te richten?
 - ⇒ Ja, GGC zou dan bevoegd zijn hiervoor. (maar hier is geen geld voor)
 - ⊠ Gezinsbijslag: (examen)
 - Bijzondere wet wijkt af: **Art 63 2° lid. Brusselwet 12/01/89**; bevoegdheid gezin.
 - Gezinsbijslagen zijn gesplitst: gemeenschappen zijn bevoegd.
 - > Hoe dan in Brussel want dat is geen gemeenschap: GGC
 - > Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie is bevoegd voor kinderbijslagen (ALTIJD).
 - > Elk kindje in Brussel krijgt dus hetzelfde.
 - > Gezinsbeleid is wel een Vlaamse en Franse bevoegdheid (**Art 5 BW**).
 - > Hoe in Franse taalgebied: Waals gewest oefent bevoegdheid uit.
 - > **Art 138 GW**: bied mogelijkheid om bevoegdheden te verschuiven van Frans Gemeenschap naar Waals gewest (aangezien Waals gewest meer geld heeft)

- ☆ Examenvraag: over gezinsbeleid en niet over gezinsbijslagen (is niet hetzelfde)
 - ⇒ Gezinsbeleid: Art 5 romeinse 2 = Gemeenschap bevoegd.
 - ⇒ Gezinsbijslagen: art 5 romeinse 4
- ☆ Examenvraag: wat als ouders na scheiding in twee verschillende gemeenschappen wonen?
 - ⇒ Dan moet er gekeken worden naar de woonplaats van het kind.
- ⇒ In Brussel is er dus een instelling waar de Franstaligen en de Nederlandstaligen samen zitten = GGC = gemeenschappelijke gemeenschapscommissie.

✎ Filmkeuring

- Cinema is een bedrijf dat nooit uitsluitend focust op 1 van de 2 gemeenschappen: Dus GGC bevoegd

4. Taal EXAMEN

- **Art 129 GW paragraaf 1:** over de inhoud + **Art 129 GW paragraaf 2:**
 - > Franse en Vlaamse gemeenschap bevoegd om het gebruik van de talen te regelen op 3 domeinen;
 - Bestuurszaken
 - Onderwijs
 - Sociale betrekking (werkgevendende en personeelszaken)
 - > Alles niet in dit artikel is dus voor federale overheid.
- **Art 130 GW:** voor Duitse gemeenschap
 - > Bevoegd om de talen te regelen op 1 domein
 - Enkel Onderwijs
- Wat met Brussel dan?
 - > Brussel is wettelijk herkend als tweetalig gebied: Overheid is dus ook tweetalig.
 - > Vlaamse en Franse gemeenschappen hebben hier niets te zeggen.
 - > Er is dus een beperking op het eigen territorium:
 - = Faciliteiten gemeenten. (**Art 129 GW paragraaf 2**)
 - Faciliteiten zijn: maatregelen, gunsten.
 - Faciliteiten Gemeenten = gemeenten die grenzen aan ander taalgebied, en waar de wet het gebruik van een andere taal dan de taal van dat gebied toelaat.
 - 1963: taalgrens bepaald (Nederlandstalig en Franstalig gebied)
 - Vanaf dat moment dat je een grens trekt: grenswaarden = bij die bepaalde gemeenten die zo dicht bij de grens liggen worden gunsten toegekend (in totaal 27).
 - Maar moeten uitdovend zijn (moeten na een tijd stoppen (dood))
 - Maar in de grondwet staat dan het blijvend is!
 - *Mens woont al heel de tijd in Franstalig-gebied en na de grenstrekking plots in Nederlandse-taalgebied: hij krijgt dus faciliteiten.*
- ⇒ Faciliteiten gelden enkel voor taalgebruik en niet voor andere gemeenschapsmateries.
- ☆ Examenvraag: er is dus een compromis tussen de Nederlandstaligen en de Franstaligen, maar is het mogelijk om deze wet te wijzigen?
 - ⇒ Dat kan met een bijzondere meerderheid van Art 4
 - ⇒ Kan ook via een bijzondere wet (die zwaarder is).
 - ⇒ Met een gewone wet zal het nooit gaan.

5. Samenwerking tussen de gemeenschappen

- Combinatie : **Art 127-128-130 GW**
- Op gebieden waar men op bevoegd is mag men ook samenwerken.
- Bevoegd om met elkaar samen te werken (*op vlak van cultuur, onderwijs,...*)
 - Bv. Op Erasmus naar Franstalige universiteit : samenwerking tussen fr en vl gemeenschappen op vlak van onderwijs*

b) De parallelle bevoegdheden

- > Bevoegdheden die u nodig heeft om andere bevoegdheden goed te kunnen uitvoeren.
- > Bv wetenschappelijk onderzoek, jeugdbeleid, strafrechtelijke bevoegdheden,...
- Hebben we al behandeld.

7.3 DE ORGANEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN

- Rechtsregels maken om bevoegdheden uit te voeren.
- Brengt ons bij organen van de gemeenschappen; regering en parlement nodig om beleid uit te voeren.

a) De Vlaamse gemeenschap**1. Het Vlaams parlement**

- **Art 24 BWHI**
 - Parlement met 124 leden (118+6)
 - > 118 leden verkiezen we in het Vlaams gewest
 - > Overige 6 worden gekozen in het Brussels gewest, op de Nederlandse taallijst.
 - ⇒ Ze zijn dus wel Nederlandstalig.
 - ⇒ Waarom: is omdat men als Vlaams parlement ook bepaalde zaken onder bepaalde voorwaarden in Brussel dingen mag regelen/moeien.
 - Verkozen voor 5 jaar net als Kamer/ Vlaams parlement/ Europees parlement
 - Taken van Vlaams parlement: Heeft de bevoegdheden van klassiek parlement (2 zaken)
 - > Wetten/decreten maken
 - > Politieke controle op de regering
 - Kamer kan vroegtijdig ontbonden worden
 - Vlaams parlement kan niet vroeger ontbonden worden (5 jaar uitdoen!)
 - Wie kan zich verkiesbaar stellen? (**Art 24bis BWHI**)
 - Zelfde als bij de kamer
 - Wonen in Vlaams gewest (118) of in Brussels gewest (6)
 - Kan niet samen in Vlaams en federaal parlement zetelen, met uitzondering van de gecoöpererde senatoren.
- ⇒ Kan Vlaams parlement Vlaamse regering naar huis sturen ;
- ⇒ Natuurlijk kunnen ze dat. (Motie vertrouwen, wantrouwen.)
- ⇒ Het parlement wijzigt niet (parlement dat altijd 5 jaar uitdoet)

2. De Vlaamse regering

- **Art 63 BWHI**
 - Max 11 leden:
 - > Daarin zit de minister president (Geert Bourgeois)
 - > Minstens 1 daarvan moet in Brussel wonen.
 - Vlaams parlement kiest Vlaamse regeringsleden of de Vlaamse minister
 - ⇒ gekozen door parlement, niet uit parlement. (**art 59 BWHI**)
 - Minister president moet wel eed afleggen bij koning
 - ⇒ andere ministers bij parlementsvoorzitter (**Art 62 BWHI**)
- ☆ Kan een lid van het Vlaams parlement ook zetelen in Vlaamse regering?
- ⇒ Neen, Kan jezelf niet controleren. Want parlement controleert de regering.

b) Het Franse gemeenschap**1. Het parlement van de Franse gemeenschap**

- **Art 24 paragraaf 3 bijzonder wet 8-8-80**
- 94 leden = 75+ 19
 - > 19 leden uit Brussel (uit Franstalig groep)
 - > 75 leden uit Waals parlement (uit Waals gewest)

- Verkozen voor 5 jaar
- Zelfde bevoegdheden als Vlaams parlement: Behalve **Art 138 GW**.
 - > Franstalige gemeenschappen die haar bevoegdheden op bepaald domein geheel of gedeeltelijk kan overdragen aan het Waals gewest en aan Franse taalgroep van het Brussels parlement (wat betreft Brussel).
 - > Op voorwaarde dat partijen hiermee akkoord gaan.
 - > Waarom:
 - Gemeenschappen hebben veel minder budget dan de gewesten (Franstaligen)
 - Artikel is enkel en alleen op vraag van Franstaligen en niet voor Vlaanderen.

2. De Franse gemeenschapsregering

- **Art 63 bijzondere wet**
- Max 4 leden
 - > Met minister president inbegrepen
 - > Waarvan minstens 1 in Brussel woont.
- Wallonië heeft nog een andere regering: Gewestregering (*waar de 7 andere leden inzitten = 11*)

c) De Duitstalige gemeenschap

- (193-197) niet kennen maar lezen
- 9 gemeenten met eigen parlement en eigen regering.

8. DE GEWESTEN.

8.1 DRIE GEWESTEN

➤ Art 3 GW.

- Vlaams gewest: Nederlandse taalgebied
- Waals gewest: Franse + Duitse taalgebied (*Duisten hebben wel een gemeenschap maar geen gewest*)
- Brussels gewest/ Brussel hoofdstedelijke gewest: tweetalig gebied (19 gemeenten)

8.2 DE BEVOEGDHEDEN VAN DE GEWESTEN

- Economisch gericht, grondgebonden (*bosbouw, milieu, verkeer,...*)
- Lijst in **art 6 BWHI**
 - > 12 elementen: gewestmateries (*romeinse cijfers*)
- Loci: gewesten zijn alleen bevoegd voor zaken op eigen territorium.
 - > Bevoegdheden uitoefenen op eigen grondgebied

a) Het Vlaams gewest

- Keuzen om zoveel als mogelijk te werken met zelfde organen als gemeenschappen
- Vlaams parlement stemt over gewestmateries: alleen 118 mogen stemmen (*en niet die 6*)
 - > Op vlak gewestmateries: zijn het die 118 die het doen.
 - > Aparte decreten voor gewestmateries en gemeenschapsmateries

b) Het Waals gewest

- Asymmetrisch: elk zijn eigen orgaan
 - > Regering voor Franse gemeenschap
 - > Regering voor Waals gewest.

1. Het Waals parlement

- > **Art 24 BWHI**: 75 leden zitten in gewestparlement: zijn een deelverzameling verkozen uit Waals gewest, behoren tot parlement Franse gemeenschap.

2. De Waalse gewestregering

- > **Art 63**: Max 7 leden
- > **Art 59 Bijzondere wet**: elke gemeenschaps- en gewestelijke-regering word door parlement gekozen.

c) Het Brussels gewest

- Historisch: Vlaanderen wilde het niet, en Fransen wilden het wel → Brussel is 3^e gewest
 - > Nederlandstalige in Brussel worden beschermd.
 - > Brussels gewest verschilt van een gewoon gewest.
 - > Brussel heeft niet dezelfde bevoegdheden als de andere 2 gewesten:
 - Ordonnanties die het Brussels gewest maakt, is niet hetzelfde dan de decreten die de andere 2 gewesten maken.
 - Bijzondere waarborg in de bijzondere wet voor de bescherming van de Nederlandstaligen
- **Bijzondere wet Brussel 12-01-89 (BWBI)**
 - > **Art 10**: Brussels gewest bestaat uit 89 rechtstreeks verkozen leden.
 - > **Art 10 + art 20 paragraaf 2**: kan deze leden opsplitsen in:
 - 17: uit Nederlandse taalgroep
 - 72: uit Franse taalgroep

☆ Examenvraag: over *bijzondere wet van Brussel 12-01-89*:

Kan je deze wet ook wijzigen "kan alles wijzigen" maar zal met bijzondere meerderheidswet van artikel 4 moeten gebeuren. Beide landsdelen moeten Meerderheid geven, is dus wel moeilijk maar het kan.

1. Het Brussels hoofdstedelijk parlement

- Brussel = 19 gemeenten die samen een gewest vormen → dus ook instellingen nodig (*parlement, regering, etc.*)
- Parlement van Brussel: 89 rechtstreeks verkozen leden (**Art 10 BWBI**)
 - 17 zetels: Nederlandstalige taalgroep: verkozen uit Nederlandstalige lijst
 - 72 zetels: Franse taalgroep: verkozen uit Franse taallijst.
- Grote meerderheid is dus Franstalig. Vlamingen willen dus een minimale vertegenwoordiging:
 - > Zo moeten er zetels worden vrijgehouden voor de Nederlandstaligen.
 - > **Art 20 paragraaf 2 Brusselwet**

☆ Examenvraag: kan je deze zetels wijzigen? Ja, met een bijzondere meerderheidswet **art 4**.

- Franse taalgroep (72) = *commisson communautaire francaise* = Vergadering van Franse gemeenschapscommissie = COCOF.
- Nederlandstalige (17) = vergadering Vlaamse gemeenschapscommissie.

☞ Bevoegdheid:

- Elk van 2 gemeenschapscommissies heeft bevoegdheden
- **Art 166 paragraaf 3 GW.**
 - Treden gemeenschapscommissies elk apart namens hun gemeenschap op als inrichtende macht (*cultuurmateries, onderwijs, persoonsgebonden aangelegenheden*)
 - Kunnen ook taken opgedragen krijgen van parlement van hun gemeenschap.
 - ⇒ Dat Vlaams parlement bevoegdheden kan opdragen aan VVC of aan parlement van Franse gemeenschap COCOF

⇒ Kan de COCOF en VVC dus zien als gedecentraliseerd bestuur:

⇒ Ze zijn beide vertegenwoordigers van Brussel

⇒ Inrichtende macht in uni-communautaire materies in Brussel waar gemeenschap voor bevoegd is en gemeenschapscommissie (GGC) treed daar op als inrichtende macht.

- ☞ **Art 64 Paragraaf 1 BWBI:** 4 kwesties van wat een inrichtende macht betekend.
 - "Zorgen voor infrastructuur..." : er moeten scholen zijn, er moeten musea zijn, justitiehuisen, etc.
 - Op vlak van onderwijs: Kunnen instellingen oprichten en beheren, subsidies geven, etc.
 - Adviezen uitbrengen aan hogere overheid = Brusselse stem
 - Initiatieven verzinnen (*op vlak van cultuur, sport, onderwijs, ...*)

☞ Brussel is geen gemeenschap maar iemand moet regelen van cultuur, onderwijs, PA.

- > **Art 127 paragraaf 2 GW:** gaat over cultuur en onderwijs:
 - Decreten van Vlaamse gemeenschap op vlak van cultuur en onderwijs. Niet enkel bindend op nl-taalgebied maar ook in Brussel maar enkel als deze zich richten tot Vlaamse gemeenschap. (bekijken via activiteiten).
- > **Art 128 paragraaf 2 GW:** gaat over PA:
 - Gemeenschappen ook bevoegd in Brussel voor instellingen die zich richten tot Vlaamse gemeenschap. (kijken naar organisatie)

⇒ Gemeenschapscommissies maken geen decreten

⇒ Maken wel verordeningen = normen:
staan lager dan decreten maar voeren de decreten uit.

☞ Als je 2 commissies samenvoegt (COCOF + VVC) = GGC = gemeenschappelijke gemeenschapscommissie

- > 89 leden

- **Art 72 Brusselwet 4^e lid:**
 - De beslissing van de vergadering van de GGC wordt genomen bij meerderheid van stemmen bij elke taalgroep.
 - > Meerderheid dus nodig in elke taalgroep: als bescherming voor de Nederlandstalige.
 - Wat doet GGC:
 - > Optreden als Inrichtende macht:
 - Niet namens de gemeenschappen maar namens de federale overheid (geen decreten of ordonnanties)
 - > In zekere zin treed GGC op als 4^e gemeenschap:
 - > Waar ze wel ordonnanties uitvaardigt en als normgever optreed.
 - ⇒ 2 soorten ordonnanties in Brussel: Gewest-ordonnanties en communautaire-ordonnanties
 - ⇒ Maar deze moeten dus ook steunen op meerderheid in elke taalgroep
- Gemeenschapsmateries: bekijken bevoegdheid per bevoegdheid
 - Wat je niet via gemeenschappen kan doen: VRAGEN AMBER

De GGC beslist over gemeenschapsmateries :	
Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGC beslist over bi-culturele instellingen. ○ Vroeger was dit enkel de federale overheid, sinds de laatste staatshervorming is er een deel van deze bevoegdheid aan het gewest gegeven. ○ Voor de materies die onder art 4 bis Brusselwet vallen zijn de gewesten bevoegd en is de GGC de inrichtende macht. ○ Voor de materies die niet onder art 4 bis Brusselwet vallen is de federale overheid bevoegd en dan is de GGC de inrichtende macht ○ Voor de fysieke Brusselaar is de federale overheid bevoegd en is de GGC de inrichtende macht.
onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> ○ De GGC beslist over de tweetalige scholen. ○ De wetgevende bevoegdheid voor onderwijs blijft de federale overheid. De GGC is de inrichtende macht. ○ Voor de fysieke Brusselaar vaardigt de federale overheid de normen uit en is de GGC de inrichtende macht.
Persoonsgebonden Aangelegenheden	<p>Gezondheidsbeleid en bijstand aan personen</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ De bi-persoonsgebonden instellingen en de maatregelen voor de fysieke Brusselaar zijn een bevoegdheid voor de GGC. ○ Ze is zowel wetgevende als inrichtende macht en voert communautaire ordonnanties uit (Art 63 Brusselwet)
	<p>Justitiehuisen</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Momenteel zijn er enkel eentalige justitiehuisen in Brussel. ○ Moesten er ooit tweetalige justitiehuisen komen, dan zou de GGC zowel wetgevende als inrichtende macht zijn.
	<p>Gezinsbijslag</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit is in Brussel een exclusieve bevoegdheid voor de GGC.
	<p>Filmkeuring</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit is in Brussel een exclusieve bevoegdheid voor de GGC.

- ⇒ Communautaire ordonnanties → GGC
- ⇒ Regionale ordonnanties → 89 leden (Brussel wet)

2. De Brusselse hoofdstedelijke regering

- > Hebben dus ook een regering
 - > **Art 34 BWBI**
 - > 5 leden
 - o 2 leden uit Nederlandstalige groep
 - o 2 leden uit Franstalige groep
 - o 1 voorzitter: minister president (mag zijn wie het wilt hoogstwaarschijnlijk Franstalig)
 - > **Art 41 BWBI**: nog 3 staatssecretarissen
 - o Minstens 1 Nederlandstaligen
 - o 3 horen niet tot de regering (worden toegevoegd als minister maar geen lid van regering)
 - > Wat doen:
 - o **Art 6**: Regering van het gewest: oefenen bevoegdheden uit = uitvoerende macht (beleid maken,...).
 - o Agglomeratie (niet kennen)
 - o Hebben ook iets te maken met gemeenschapsaangelegenheden die vallen onder Gemeenschappelijke gemeenschapsmateries:
 - ja, opnieuw een opsplitsing maken
 - Vergadering van Vlaamse GGC (17 nl-talige)
 - o Kunnen verordeningen uitvaardigen.
 - o Kunnen ze ordonnanties uitvaardigen: neen, worden niet uitgevaardigd door Vlaamse GGC
 - College Vlaams GGC (leden Brusselse regering die nl-talig zijn)
 - o 2 Vlaamse minister + Nederlandstalige staatssecretarissen (3 leden)
 - o Kunnen besluiten uitvaardigen
 - Voor Franse GGC is het hetzelfde
 - En voor gemeenschappelijke GGC
 - ⇒ 89 leden van parlement: dat kunnen wel ordonnanties zijn.
-
- ☆ Examenvraag: wat is het verschil tussen federale-staats-secretaris en Brusselse-staats-secretaris:
 - ☆ Federale-staats-secretaris: maken deel uit van federale regering (maar zijn geen lid van ministerraad)
 - ☆ Brusselse-staats-secretaris: die zijn wel toegevoegd aan een minister maar behoren officieel niet tot Brusselse regering.

9. DE SAMENWERKING TUSSEN DE FEDERALE OVERHEID, DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN.

- Hoe zorg je ervoor dat ze elkaar niet tegenwerken maar samenwerken?
- Grondwet zegt dat je tegenwerking moet vermijden.

9.1 FEDERALE LOYAUTEIT BINNEN EEN FEDERALE STAAT SUI GENERIS

- **Art 143 para 1 GW:** Federale Loyaliteit: moet in acht worden genomen door Federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten en door de GGC.
- Moet met een faire manier met elkaar omgaan
- Om belangenconflicten te vermijden
 - Wordt het samenwerkingsfederalisme genoemd = coöperatief federalisme
 - Mag bevoegdheden andere wetgevers niet onmogelijk maken of niet overdreven bemoeilijken.
 - *BV. Gevangenissen:*
Fo is bevoegd voor de veiligheid. Een advocaat wil cliënt bezoeken in gevangenis, en moet er binnen kunnen. Fo zegt: het is hier geen café: loopt er niet zomaar binnen en buiten: vanaf nu enkel nog advocaten en werknemers van gevangenissen. Voor de rest mag er niemand meer binnen. Dit kan niet: gm zijn bevoegd voor hulpverlening gedetineerde: voor terugkeer in maatschappij (opleiding...) dus ze moeten wel binnen kunnen !! anders kunnen ze de gevangenen niet helpen. Dit zou de bevoegdheden van de gm dus onmogelijk maken en mag dus niet!

9.2 MECHANISME EN PROCEDURES MET HET OOG OP SAMENWERKING

- Mechanisme voorzien om belangenconflicten te vermijden (bespreken er 5).

1. Vertegenwoordigingsmogelijkheid/ vertegenwoordigingsmechanismen:

- **Art 92 ter van BWHI**
- Gemeenschappen of gewesten die vertegenwoordigd kunnen zijn in beslissingsorganen van nationale federale instellingen (Of omgekeerd).
- *Bv. NMBS:*
iemand moet beslissen waar stations komen = nationale bevoegdheid maar gw en gm hebben er belang bij. Trien vervoerd niet enkel personen. Brengt Brusselsgewest in problemen als er maar 2 trienen van Leuven naar Brussel rijden. Dus vertegenwoordigers van gm en gw aan tafel zitten; zo kan je je bekommernissen uiten.
- *Bv. geluidsnormen: kan ze zo strikt maken dat je het andere onmogelijk maakt, maar mag dus niet.*

2. Samenwerkingsakkoorden:

- **Art 92 bis BWHI, §1**
- Iedereen heeft een bevoegdheid maar op bepaalde domeinen hangen ze samen (exclusief)
- Samenwerkingsakkoord sluiten: maakt afspraken over uitvoeren bevoegdheid.
- *BV: tussen federale staat en gw en gm: sociale hulpverlening en gedetineerden. Is een bevoegdheid van gm. Ze ontwikkelen dus een programma voor opleiding aan te bieden in gevangenis. Iemand moet het organiseren,*
- *BV: drugsbeleid: fo en gw en gm: over globaal drugsbeleid: drugs is strafrechtelijk probleem en is dus een inbreuk op strafwet. In haven: kan niet alles controleren. Er is nu eenmaal en markt en dus ook vraag. Vraag en aanbod; moeten dus vraag beperken!! Dus kan gezondheid preventies doen (is bij gemeenschappen) Parlement heeft hier niets te zeggen en is dus tussen regeringen*

⇒ Geeft bevoegdheid niet af, gaan akkoord maken om het te laten werken.

3. Gezamenlijke wetskrachtige normen

- **Art 92 bis/1 BWHI + Art 42 van Brusselwet hierbij nemen**
- Pas sinds 2014:
 - > Gaat niet over Federale overheid!
 - > Gaat over bevoegdheden van Gemeenschappen en gewesten.
 - > Die gezamenlijke decreten maken of gezamenlijke ordonnanties (als Brussel in spel zit).
 - > Bv. Vlaams decreet + Waals decreet = zijn volledig identiek (tot op punt komma).
- Hoe komt het tot stand:

- > Betrokken parlementen samenbrengen en moeten gezamenlijk zoeken naar een akkoord.
 - > Als je het eens raakt: maak je elk afzonderlijk in parlement je norm = fase van instrumentum: norm maken en instrument creëren.
 - > Dan identieke teksten = gemeenschappelijk decreet/ordonnantie
- Verschillen gezamenlijke decreten en samenwerkingsakkoorden:
 - o Samenwerkingsakkoord is 1 tekst // gezamenlijke decreten zijn evenveel teksten als groepen die erbij betrokken zijn.
 - o Gezamenlijk decreet kan andere bepalingen uit decreet wijzigen: opheffen, aanvullen maar het is een blijft een decreet. // Dat kan niet bij samenwerkingsakkoord. Het staat dus hoger.
 - o Gezamenlijk decreet moet je advies van raad van staten hebben // bij samenwerkingsakkoord niet.
 - o Bij gezamenlijke decreten is het grondwettelijk hof bevoegd. // Samenwerkingsakkoord is van regering; gezamenlijk decreet van parlement.

☆ Examenvraag: Kan je bij gezamenlijk decreet wijzigingen aanbrenen?

Je kan alles wijzigen!

Kan enkel met een nieuwe gezamenlijke ordonnantie/norm.

Gaat procedure herdoen (aanpassen aan de tijd): terug aan tafel bij elkaar komen en instrument aanpassen.

Met dezelfde betrokken groepen aan tafel komen: tot een akkoord komen. Dus het kan!

☆ Examenvraag Kan er 1 partner uitstappen? of moet je je eeuwig binden?

Kan je eigenlijk nooit eeuwig binden aan iets. Je kan er uit stappen. Mits een aantal voorwaarden die uitvloeien uit Federale Loyaliteit.

Eerst proberen onderling een regeling te vinden: onderling onderleg tot aanpassingen van teksten proberen. lukt dit niet ? mag andere dus niet verzwaren/ moet een tijd over gaan.

Dus ja: maar eerst proberen onderling afspraken te maken anders op termijn en de bevoegdheden andere respecteren en niet bemoeilijken.

⇒ Onduidelijk dat als er 1 iemand er uit gaat of decreet blijft tellen: is nog steeds onduidelijk.

Raad van staten zegt dat alle normen zouden moeten vervallen.

Want inhoud moet wel in een nieuw decreet worden gestopt

(Gewoon een weetje niet kennen.)

4. Overlegprocedures:

- Bestaan er veel verschillende van (gewoon weten dat deze bestaan, niet weten welke)
- **Art 14bis RVSW**
- Federale overheid, gemeenschappen en gewesten hebben de plicht om elkaar te informeren, met elkaar overleg te plegen en tot overeenstemming te komen over bijvoorbeeld actieprogramma's.
- Zijn zeer verschillend en kunnen variëren van een loutere informatieplicht, advies, betrokkenheid of overleg tot akkoord, goedkeuring en eensluitend advies.
- Gebrek aan overleg kan zelfs aanleiding geven tot vernietiging van de genomen administratieve rechtshandeling door de raad van staten.

5. Overlegcomité

- Is een voorbeeld van de overlegprocedures
- **Art 31 GWHI**
- Permanent overlegorgaan op het hoogste niveau tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten.
- Het is dubbel paitair samengesteld:
 - > Bestaat uit evenveel leden van de federale regering als leden van de gemeenschappen en de gewesten.
 - > Bestaat uit evenveel Franstaligen als Nederlandstaligen.

- **Art 31 §1 GWHI**
 - > 6 ministers afvaardigen (+ nog 6 van de deelstaten)
 - 3 Nederlandstaligen + 3 Franstaligen
 - 5 leden van de federale regering + een eerste minister.
 - > 2 personen uit de Vlaamse regering
 - Minister president
 - Lid van de Vlaamse regering
 - > 1 persoon uit het Franse gemeenschap
 - Minister president
 - > 1 persoon uit de Waalse regering
 - Minister president
 - > 2 personen uit Brussel
 - Minister president (voorzitter)
 - Lid uit andere taalgroep (zal in praktijk een Nederlander zijn)
- In totaal dus 12 leden.
- Beslist bij consensus: dwz dat een beslissing wordt aangenomen zolang geen enkel lid zich hiertegen verzet. (12/12)

6. Interministeriële conferenties

- **Art. 31bis GWHI**
- Vormen diverse onderwerpen voor permanente overlegstructuren
- Worden samengesteld uit leden van de Federale Regering en leden van de gemeenschaps- en gewestregeringen.
- Ze kunnen zelf géén beslissingen nemen, maar waken wel over de coördinatie van de inspanningen op de onderscheiden beleidsniveaus.
- *Bv. Interministeriële conferentie voor het Buitenlands Beleid*

7. Samenwerkingscommissie

- **Art. 44 BWBI**
- Heeft tot taak de gemeenschappelijke initiatieven te onderzoeken die door de Federale Regering en de Brussels Hoofdstedelijke Regering kunnen worden genomen ter bevordering van de rol van Brussel als nationale en Europese hoofdstad
- Vooral betrekking op stedenbouw, ruimtelijke ordening en transport.
- Bestaat uit een gelijk aantal leden van de federale regering en van de Brussels Hoofdstedelijke regering, met inachtnaam van de taalpariteit.
 - > Zij beraadslaagt bijgevolg volgens de procedure van consensus (**art. 43 BWBI**)

9.3 BELANGENCONFLICTEN EN BEVOEGDHEIDSCONFLICTEN

- Wat is een belangenconflict:
 - Een politiek conflict: geen juridische conflicten
 - > Politiek conflict: je blijft binnen je bevoegdheid maar belemmert bevoegdheden en uitoefening ervan door anderen.
 - > Juridische conflicten: Bv, Bevoegdheidsconflicten: deze zijn wel juridische problemen en moeten ook juridisch worden opgelost
 - Je moet bij je bevoegdheid blijven, binnen je domein.
 - Het is een politiek conflict dat ook een politieke oplossing nodig heeft.

- 2 soorten belangenconflicten uit elkaar houden: Waar komt conflict vandaan/oorsprong?

1. Parlementaire oorsprong

- **Art 32 GWHI**
- Parlement 1 bemoeilijkt of maakt het onmogelijk om bevoegdheden parlement 2 uit te voeren.
- *Bv. Als dat decreet uitkomt, schaad dat de belangen van de Vlamingen, etc.*
- Parlement 2 roept belangenconflict in: Schorsing: tijdelijk stilstaan: om te overleggen.
 - > Wet zegt wel: niet iedereen kan dit zomaar aanvragen: moet een meerderheid hebben van de stemmen (min. 3/4 van de stemmen)

- > In Vergadering van de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie moet je meerderheid hebben in elke taalgroep.
- 60 dagen stilstaan (2 maand) om te overleggen (P1 en P2):
 - > P1 staat dus 60 dagen stil en P2 uit zijn bezorgdheid.
 - o Kan tot een akkoord komen *“was niet zo bedoeld, ik zal het schrappen”*: maar is in 60 dagen moeilijk.
 - o Geen akkoord:
 - Dan gaat kwestie naar de senaat: die 30 dagen de tijd heeft om een advies uit te brengen aan het overlegcomité.
 - Overlegcomité neemt in 30 dagen een finale-beslissing.
 - * Beslist aan de hand van een consensus dus iedereen gaat daar akkoord moeten zijn.
 - Wat met geen consensus: is het dus niet opgelost.
 - Maar je hebt het dan wel (Max) 120 dagen laten afkoelen.
 - * Zelfs bij consensus; zijn parlementen officieel niet gebonden aan uitspraak.
 - o **Art 32 § 1ter laatste lit GWHI**: Cruciale regel
 - Eenzelfde parlement kan ten aanzien van zelfde probleem maar 1 maal deze procedure toepassen.
 - **Art 32** zegt dat 1 parlement dit maar 1 keer kan doen voor zelfde voorstel/decreet, anders blijf je draaien.
 - Maar hebben veel parlementen en deze mogen wel achter elkaar het toepassen!
 - Ooit zijn de parlementen op? Ja is waar, kan je geen belangenconflicten meer invoeren maar wel een alarm-procedure waardoor je de regering kan laten vallen
⇒ Komt in ander hoofdstuk aan bod.

2. Belangenconflict waar bron zich bij regering bevind

- **Art 32 para 2 GWHI**
- “Ik zie een belangenconflict”
- Procedures verschillen wel= gaat veel sneller
 - > Voorzitter Gaat meteen naar overlegcomité brengen
 - > Hebben ze terug 60 dagen de tijd om zaak te beoordelen
 - > Gaat dus ook een consensus nodig hebben.
 - > Maar hier dezelfde gevolgen als bij het eerste (consensus is haast onmogelijk)
 - > *Vb: wapen vergunningen = gw is bevoegd Kan niet aan alle landen wapens uitvoeren.*
- ☆ Wat als we Franstalige de geldkraan toedraaien? = de Madesdoctrine
- ☆ Belangenconflict op belastingwetgeving: 240 dagen geen geld naar de Franstaligen
- ☆ **Para 4 art 143**: kunnen dit tegengaan.

10. DE GEDECENTRALISEERDE INSTELLINGEN (zelfstudie)

10.1 HET BEGRIJP DECENTRALISATIE

➤ Decentralisatie

- Het toewijzen van eigen bevoegdheden aan andere publiekrechtelijke organen dan: centrale federale overheid, de gemeenschappen of de gewesten.
- Kan via 2 manieren:

Territoriaal = politieke decentralisatie	Functioneel = dienstgewijze decentralisatie
<ul style="list-style-type: none"> - De belangrijkste hierbij zijn de provincies en de gemeenten. - Oefenen hun macht uit op autonome wijzen - Worden wel nog steeds gecontroleerd door overheid. - Ook is er administratief toezicht op provincies & gemeenten door gewesten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bevoegdheid toewijzen aan orgaan dat niet territoriaal omschreven is.

10.2 DE PROVINCIES

➤ 10 provincies in België.

- Het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad telt hier niet mee.
- Provincies hebben een relatieve autonomie.
- Maar ze vormen slechts een intermediair orgaan in de huidige staatsstructuur.

➤ Vlaams gewest

- Werken van de provincies wordt hier geregeld door het provinciedecreet van 9/12/2005
- De provincies vormen een intermediair beleidsniveau tussen het Vlaamse en gemeenschappelijke niveau.
- **Art 41 GW §1:** provincies zijn bevoegd voor zaken van provinciaal belang.

1. De provincieraad

- Wordt op zelfde tijd rechtstreekt gekozen als de gemeenteraden voor een periode van 6 jaar.
- Bestaat uit 75 of 84 provincieraadsleden (naargelang bevolkingscijfer van die provincie)
- Wat doen ze:
 - > Vertegenwoordigt de bevolking van de provincie.
 - > Bepalen het beleid van de provincie en stellen de provinciale regels vast.
 - Hierbij moeten ze bevoegdheden van de gemeenten eerbiedigen
 - Mogen ook geen betrekking hebben op materies die geregeld worden door een hiërarchisch hogere overheid.

2. De deputatie

- Bestaat uit 6 leden die verkozen zijn door en uit de provincieraadsleden en uit de provinciegouverneur die er voorzitter is.
- Wat doen ze:
 - > Bereidt de beraadslagingen en de besluiten van de provincieraad voor.
 - > Zij voert haar eigen beslissingen en die van de provincieraad uit.
 - > Ze beslist over alle zaken die tot het dagelijks bestuur van de provincie behoren.

3. De provinciegouverneur

- Is de commissaris van de Vlaamse Regering in de provincie + commissaris van de federale regering.
- Is een afgevaardigde van de overheid en een orgaan van de provinciale macht.
- Hij is geel lid van de provincieraad
 - > Hij mag vergaderingen wel bijwonen en mag woord voeren.
 - > Kan ook verzoeken aan provincieraad om bepaalde aangelegenheden te behandelen

- Moet ook zorgen voor handhaving van de openbare orde in de provincie.
- Wordt benoemd en afgezet door de Vlaamse Regering op advies van federale ministerraad.
 - > Benoeming gebeurt zonder voordracht door de provincieraad
 - > Voor onbepaalde duur
 - > Hij wordt dus niet vervangen na de verkiezingen van nieuwe provincieraden.
 - > Vlaamse regering kan op advies van federale ministerraad een einde stellen aan mandaat. (Bv. Bij gebrek aan vertrouwen, tekortkoming in bevoegdheden, etc.)

10.3 DE GEMEENTEN

- 589 gemeenten in België
 - Vormen de kleinste territoriale indeling van ons land.
 - Beschikken over de rechtspersoonlijkheid en hebben eigen rechtstreeks verkozen organen.
 - De werking wordt geregeld in het Gemeentedecreet van 15/07/2005
- Gemeenten hebben zeer uiteenlopende bevoegdheden
 - Op lokaal niveau moeten ze bijdragen tot het welzijn van de burgers en tot de duurzame ontwikkeling van het gemeentelijk gebied.
 - **Art 41 GW:** alle aangelegenheden op gemeentelijk belang
 - Voor de verwezenlijking waarvan ze alle initiatieven kunnen nemen.
 - Subsidiariteitsbeginsel: oefenen bevoegdheden uit die hun door de wet of decreet zijn toegekend.
 - ⇒ Belangrijkste organen van de gemeenten worden hieronder besproken.

1. De gemeenteraad

- Om de 6 jaar verkozen dmv rechtstreekse verkiezingen.
 - > Wie mag deelnemen aan verkiezingen:
 - Belgen
 - Vreemdelingen uit de Europese Unie
 - Niet-Europese vreemdelingen
- In het Vlaams gewest bestaat ze uit min.7 / Max. 55 gemeenteraadsleden (*afh omvang bevolking*)
 - > Onder gemeenteraadsleden wordt een voorzitter aangewezen.
- Bevoegdheden:
 - > Beslissen over alle aangelegenheden van gemeentelijk belang.
 - > Bepaald het beleid van de gemeente en legt hierbij algemene regels vast.
 - > Stelt verordeningen en reglementen vast die betrekking hebben op: gemeentelijk beleid, gemeentelijke belastingen en op inwendige bestuur van gemeente.
 - > **Art 164 GW:** Exclusieve bevoegdheid: het opstellen en bijhouden van de registers van de burgerlijke stand.

2. Het college van burgemeester en schepenen

- Samenstelling:
 - > De burgemeester
 - > De voorzitter van het OCMW
 - > Min 2 / Max 10 schepenen
 - Schepenen worden gekozen door en uit de gemeenteraad.
- Ze beslissen colligaal.
- Bevoegdheden:
 - > Ze bereiden de beraadslagen en besluiten van gemeenteraden voor
 - > Voert de besluiten van gemeenteraden uit

3. De burgermeester

- Wordt benoemd voor 6 jaar
 - > Uit de verkozenen voor de gemeenteraad.
 - > Na een voordracht door de gemeenteraad aan de provinciegouverneur.

- > Uitzonderlijk kan hij ook benoemd worden wanneer hij buiten de verkozenen van de gemeenteraad uit de gemeenteraadsverkiezingen valt.
 - Kan enkel op advies van de deputatie
 - Dan spreken we van burgemeester buiten de raad
- Bevoegdheden:
 - > Voor de uitvoering van de wetten, decreten en uitvoeringsbesluiten
 - > Heeft verregaande bevoegdheden inzake politie
 - > Staat in voor de openbare rust en veiligheid in de gemeente

4. Benoeming van de burgemeester van een randgemeente

- Randgemeente = Vlaamse rand rond het Brussels Hoofdstedelijk gewest.
 1. Voordrachtsakte van burgemeester wordt bevestigd door de gemeenteraad.
 2. Vlaamse Regering ontvangt deze voordracht
 3. Heeft dan 60 dagen de tijd om benoeming aan te nemen of de weigeren.
 - Indien ze weigeren:
 - > Heeft hij 30 dagen tijd (vanaf ontvangst van weigering) om memorie in te dienen bij algemene vergadering bij bestuursrechtsspraak bij RVS
 - > Vlaamse regering krijgt dan kans om nota met opmerkingen in te dienen.
 - > Auditoraat heeft dan 15 dagen om een verslag op te stellen.
 - Bevestigen de weigering:
 - > Dan is deze beslissing definitief.
 - > De gemeenteraad heeft dan 30 dagen om een nieuwe voordrachtsakte te bevestigen.
 - Beslissing tot weigering tenietdoen:
 - > Leidt tot arrest tot de definitieve benoeming van de aangewezen-burgemeester en tot zijn vervanging als schepen.

Deel 3: de materiële wet als bron van het Belgisch recht

- Wat materiele wet is staat al uitgelegd kort in vorig hoofdstuk.
- Dus alles in hoofdstuk 3 is een variant van een materiele wet.
- Deze staan ook in zekere volgorde: van hoog naar laag
 - Ene staat hoger dan de ander en sommige gelijk.
 - Hoofdstuk 20 reflecteert hierop.

11. DE INTERNATIONALE RECHTSNORMEN.

- Internationale rechtsnormen staan het hoogste
 - Ze krijgen dus ook voorrang op nationale normen

11.1 CONTEXT, DEFINITIE EN TYPOLOGIE

- Nationaal: normen voor eigen land
 - Over landen heen kunnen ook normen tot stand komen.
- Internationaal: staten kunnen afspraken maken met elkaar die bindend zijn
 - Verdrag = overeenkomst tussen minstens 2 staten die schriftelijk tot stand komt en die dus door die staten wordt afgesloten.
- Wie maakt internationale rechtsnormen:
 - De staten zelf produceren verdragen
 - Dit kan om 2 manieren:
 - > Internationaal verdrag met elkaar sluiten:
 - o Min 2 staten
 - o Alle kan hierin maar mag niet in strijd zijn met ius Cogens: ongeschreven normen maar iedereen aanvaard deze (*Bv. Verbod op slavernij, etc.*)
 - > Sluit verdrag en in verdrag richt je internationale organisaties op zie zelf verdragen en bindende normen maken (*Bv. Europese uni*)
- *Bv. terrorisme*
 - *Zou nuttig zijn als we met elkaar informatie uitdelen (aanslagen)*
 - *Samenwerking is nodig*
 - *Hoe: je hebt dus een verdrag nodig.*

11.2 DE TOTSTANDKOMING VAN INTERNATIONALE VERDRAGEN examen!

- Hoe komt het tot stand, en zijn hier regels voor, wat zijn de gevolgen?
 - Hebben een verdrag gemaakt over verdragen
 - > Het verdrag van wenen
 - Een verdrag is normaal schriftelijk.
 - Verdrag noemt verdrag, maar soms gebruikt m'n ander benamingen: traktaat, handvest, akkoord,.. maar juridisch is het hetzelfde.
- Verschillende soorten fasen (5) om verdrag te doen ontstaan:

1. De onderhandeling

- Gaat met elkaar aan tafel moeten zitten: onderhandelen
- Waarbij vertegenwoordigers van land (=diplomate) aan tafel gaan.
 - Bi-lateraal:
 - > Verdragen tussen 2 landen.
 - > Kunnen makkelijk samenkomen (mailen,..)
 - > Diplomaten die met elkaar in gespekt gaan.
 - Multi-lateraal:
 - > Meerdere staten: 3 landen of meer

- > Organiseert een conferentie van een aantal dagen waarbij elke staatvertegenwoordiger van elk land aanwezig is.
- > Wordt voorbereid door diplomaten van land: komen niet aan met een wit blad: maken een voorbereidende tekst.
- > Dan onderhandelen ze.

2. De ondertekening

- Ziet er juist hetzelfde uit als een wettekst en over deze materie is zwaar onderhandelt.
 - Moet het eens raken: moet een akkoord hebben.
 - > Bij multi-lateraal: heb je eigenlijk genoeg aan 2/3 van stemmen
 - Dan ga je die tekst ondertekenen.
 - De juridische betekenis van deze handtekening impliceert niet dat je gebonden bent.
 - > **Art 9 VVW**
 - > Alleen de vaststelling van authenticiteit: De enige juridische relevantie van ondertekening is dat je zegt dat dit de tekst is waarover je het eens bent met elkaar (*dit is de juiste versie, dit is de authentieke tekst: niet meer niet minder*).
 - > De burger kan hier ook geen rechten uit dwingen.
 - > In loop van de rit krijg je veel teksten voorgeschoteld (op duur weet je het niet meer over welke tekst het gaat).
 - Reserve/voorbehoud aantekenen:
 - > Een eenzijdige verklaring van een staat, dat die staat de rechtgevolgen van een of meerdere artikelen niet aanvaard.
 - > **Art 2/ 19 VVW**
 - o Stel je hebt 30 artikelen en kan met 29 artikelen leven en met 1 echt niet.
 - o Dan kunnen ze noteren dat het voor u niet geldt : "Op Belgisch voorbehoud."
 - > *Bv. 47 lidstaten die met elkaar verdrag willen maken. Dus verschillend aantal conferenties en besprekingen. Men word concreet (art1,... ik wil het nog wat strengen, voor mij onaanvaardbaar,..). Oplossing: ermee stoppen ? gaat niet want je maakt een verdrag omdat er iets nodig is anders maak je het verdrag niet. België probleem met art 3: hij neemt voorbehoud op art 3. Ze gaan zich aan dat art niet binden. Zo zijn alle landen dus wel akkoord met hele tekst maar binden zich niet aan bepaalde artikelen.*
 - > *Bv. gegevens uit databank: België wil niet dat er rechtstreeks door andere landen word geneusd in databank dus binden zich niet aan dat artikel. Die voorbehoudende landen en hun artikelen moeten ook vermeld zijn.*
 - > *Voorbehoud is dus een eenzijdige verklaring van een staat bij ondertekening van verdrag, waarbij je zegt dat rechtgevolgen van die artikelen acht ik me niet verbonden (al de rest is goed maar bepaalde gelden niet voor mij)*
 - > *Bij bilaterale is het makkelijker: kan het dan gewoon laten vallen*
- ⇒ Het gaat dus alleen over tekenen van oorspronkelijke tekst dat je akkoord bent: niet meer en niet minder.
- ☆ Examenvraag: bij ondertekening van verdrag zijn er al rechten verbonden voor burger maar gene plichten = fout.

3. De bekrachtiging = Ratificatie

- Staat die definitief toestemming geeft en zegt "Ik acht me gebonden aan dat verdrag"
 - Rechtshandeling waarbij staat duidelijk zijn wil uit om door verdrag gebonden te zijn.
 - > Bekrachtigingsoorkonde
 - > Ik duid met wil aan wat we hebben afgesproken dat ik hierin meega.
 - > Gebeurd bij bilateraal: door gewoon aan elkaar te melden.
 - > Gebeurd bij Multilateraal: 1 staat verzameld al oorkonden
- ⇒ Hier ben je dus wel gebonden als staat
- ⇒ Maar burgers kunnen hier nog steeds geen rechten en plichten uit putten.

4. De inwerkingtreding

- Vanaf wanneer passen we het toe?
 - > Doorgaans staat dat in verdrag zelf: in laatste artikelen meestal.
 - > Niet in verdrag zelf: kijken naar wil van partijen: **Art 24 VVW**
 - > Soms verder in tijd (technologische benodigheden,...)

5. De registratie en de bekendmaking

- Worden verdragen bekendgemaakt/kan je alle verdragen ergens vinden?
- Theoretisch is er een afspraak = handvest van de verenigde naties (**Art 102 HVN**)
 - > Elk lid dat verdrag sluit met een ander land zou het verdrag moeten overmaken aan secretariaat van verenigde naties
 - > Zo een verzameling van alle verdragen.
- Maar landen doen het eigenlijk niet.
- Waarom: omdat verenigde naties eigenlijk maar een heel beperkte sanctie oplegt.

11.3 HET INTERNATIONAAL VERDRAG IN DE BELGISCHE RECHTSORDE

- Hierboven zijn de internationale regels besproken: regels die voor alle landen gelden
 - Nu bespreken we de toepassingen op België.

a) De bevoegdheid tot het sluiten van verdragen

- Wie mag er verdragen sluiten
- De Federale overheid, gemeenschappen en de gewesten: elk in hun bevoegdheidsdomein natuurlijk.
 - > Is een voorbeeld van een parallelle bevoegdheid.
- Dus hebt 3 soorten verdragen:
 - **Gemengde verdragen van Federale overheid als van deelstaten.**
 - > Zitten dus zowel federale materies in als deelstaten materies = zeer ingewikkeld.
 - > Niet kennen maar weten dat ze bestaan
 - **Federale materies:**
 - > **Art 167 van GW § 2:** de koning sluit de verdragen.
 - > Het is natuurlijk niet de koning: moet je dus bekijken als de regering.
 - > 2 voorwaarden:
 - Verdrag kan in België pas gevolgen hebben als de kamer van volksvertegenwoordigers er mee instemt: ze doen dat bij wet.
 - Die wet moet gepubliceerd zijn in het Belgische staatsblad.
 - > Federale regering ondertekend. Normaal ga je dan als regering naar kamer van volksvertegenwoordigers om ook hun goedkeuring te vragen voor je het verdrag dus officieel ondertekend.
 - > Kamer kan tekst niet wijzigen: kan enkel zeggen: akkoord of niet akkoord.
 - > Juridisch van belang: Als het niet is goedgekeurd kan het nooit intreden!
 - > Wachten op goedkeuring van de kamer anders kan het niet worden toegepast.
 - **Verdrag uitluitend op de deelstaten (gewest of gemeenschapsmaterie)**
 - > **Art 167 van GW §1**
 - > Om gewest en gemeenschapsmateries mag je ook internationale verdragen maken.
 - > Betrokken regeringen (gewest of gemeenschapsregering) die verdrag mogen.
 - > Dan moet je ook naar (deel)parlement voor goedkeuring
 - > Moet ook bekend worden gemaakt in Belgisch staatsblad.
 - > Procedure is een beetje anders: **Art 81 BWHI**

1. Voorafgaand Informatie bericht: gewest of gemeenschap regering die van plan is om onderhandelingen te doen internationaal, die moet dit melden aan de federale regering.
2. De federale ministerraad kijkt ernaar en kan bezwaar uiten.
 - Melden dat ze er toch een probleem mee hebben
 - Moet gebeuren binnen de 30 dagen.
 - > Dan wordt produceren geschorst = tijdelijk stilstaan.
 - > Procederen wordt tijdelijk stopgezet. Dus gaat moeten overleggen met elkaar.
 - > Dit gebeurt in de interministeriële conferentie van buitenlands beleid:
 - * Overleggen 30 dagen.
 - * De samenstelling van deze instelling vindt je in de gewone wet
 - * Beslist bij consensus (zoals overlegcomité) met elkaar praten en eruit geraken.
 - Consensus: schorsing is gedaan: procedure kan verder.
 - Geen consensus: wie krijgt er dan gelijk:
 - > Dan komt er laatste 30 dagen:
 - > Na die termijn zal schorsing ophouden en zal GM of GW verder zaken kunnen doen (*na 90 dagen dus*)
 - > Maar dan is er geen akkoord?
 - > 4 gevallen waarin Federale regering laatste woord krijgt en waar je definitieve schorsing krijgt: **Art 81 §4 van BWHI**
 - I. Wanneer verdragspartij niet door België is herkend. (*bestaan is nog niet herkend door België*)
 - II. Geen Diplomatieke betrekkingen met een land heeft.
 - III. Diplomatieke betrekkingen met een land die geschorst zijn.
 - IV. Verdrag is in strijd met andere internationale Belgische verplichtingen/verdragen. (*Bv met de mensenrechten*)

b) Verdragen zonder directe werking

- Verdragen Scheppen alleen rechten en plichten tussen staten en niet voor de burgers!
- Heeft geen directe werking op ons leven.
- Niet van toepassing op burger

c) Verdragen met directe werking

- Verdragen die rechtstreeks toepasselijk zijn op alle rechtssubjecten en op werking van rechtsorden.
 - > Kan er rechtstreekst rechten en plichten uit putten.
- Vanaf moment dat het is goedgekeurd, heeft het dus een rechtstreekse impact op ons en kan het dus ook afdwingen.
- Dit gaat voor op nationale rechtselement (tot op onze grondwet) = hoogste norm die we hebben.

☆ Examenvraag: heeft een verdrag een vervaldatum: in veel gevallen niet, maar bestaat wel "geldt voor 50jaar".

11.4 BESLISSINGEN VAN INTERNATIONALE INSTELLINGEN

- (zelfstudie maar worden geen vragen over gesteld)
- Bekijk randnummers 266-269 (pg 139)

a) Algemeen

b) De Europese unie

12. DE GRONDWET.

12.1 DEFINITIE EN HISTORIEK

- Regelt 2 dingen: 2 grote aspecten in grondwet
 - Belangrijkste principes van de organisatie van de staat (*op wat steunt onze staat, bevoegdheidsregels,...*)
 - Meest belangrijke rechten en vrijheden van de burgers (*recht op vrijheid, privacy,..*)
- ⇒ Grondwet = materiele wet (*voldoet aan definitie van materiele wet*)
- In de grondwet staan de belangrijkste regels van de staat. Maar wie heeft die dan gemaakt? (*kip & ei*)
 - België bestaat sinds 1830 (Belgische onafhankelijkheid op 4 oktober 1830)
 - Vanaf toen onafhankelijke Belgische staat
 - De grondwet is van 1831: dus vraag is wie heeft die dan gemaakt?
 - > Men moet een nationaal congres verkiezen (volksraad) in 1830 dmv cinkiesrecht.
 - > Taak van volksraad was om een grondwet samen te stellen.

12.2 DE PROCEDURE VAN GRONDWETSWIJZIGING (*examen*)

- Kunnen we de grondwet wijzigen?
 - ja, met bijzondere procedure kan het in 4 stappen/fasen

1. De verklaring van grondwetswijziging

- **Art 195 GW**
- Een verklaring van de federale wetgevende macht (*kamer van volksvertegenwoordigers + senaat + koning*) die aangeeft dat het nuttig lijkt om de grondwet te wijzigen.
- Wat staat er dan in deze verklaring:
 - > De artikelen van de grondwet die men wil wijzigen
 - > iets dat nog niet in de grondwet is opgenomen maar er misschien wel zou in moeten = inhoud invoeren.
- Als het artikel niet op de lijst staat, kan het ook niet gewijzigd worden.
- Je hebt dus verklaring nodig van 3 partijen: kamer van volksvertegenwoordigers, senaat en koning.
- Deze 3 verklaringen moeten identiek zijn + in het Belgisch staatsblad gepubliceerd worden.
- Na deze verklaring zijn de kamer van volksvertegenwoordigers en de senaat automatisch ontbonden.
 - > In deze fasen worden de kamer van volksvertegenwoordigers en de senaat preconstituanten genoemd.

2. De ontbinding van de wetgevende kamers

- De kamer van volksvertegenwoordigers en de senaat zijn preconstituanten.
- Ontbinden = ermee stoppen
- Op het moment dat je de verklaring hebt gepubliceerd in het Belgische staatsblad zijn deze kamers ontbonden.
- **Art 195 lid 2 GW:** de burger krijgt de kans om zijn mening te uiten door middel van verkiezingen.

3. De verkiezing van nieuwe wetgevende kamers

- De verkiezingen van de kamer van volksvertegenwoordigers omdat deze ontbonden is door de verklaring (fase 1) + de publicatie in het Belgisch staatsblad.

4. De constituanten

- Na de verkiezingen hebben we een uitslag met nieuwe kamer van volksvertegenwoordigers en senaat.
- Zij worden de constituanten genoemd.
- Hierdoor wordt het federaal parlement bevoegd om de grondwet te wijzigen.
- Is m'n verplicht om de grondwet te wijzigen?
 - > Neen, het kan handig zijn maar door de verkiezingen zijn er nieuwe mensen aan het hoofd die er misschien anders over denken en geen veranderingen willen.

- Is m'n verplicht alles te wijzigen dat in de verklaring is opgenomen?
 - > Ze kunnen geen nieuwe artikelen wijzigen die niet op de lijst staan.
 - > Ze kunnen wel enkel de artikelen wijzigen die ook in het Belgisch staatsblad zijn verschenen.
 - > Maar moeten niet persé alle artikelen op de lijst wijzigen
 - > Maar buiten de lijst treden gaat dus niet.

- Als je de grondwet wijzigend moet je rekening houden met een bijzondere meerderheid.
 - > De grondwet is een belangrijke wet dus moet een bijzondere meerderheid hebben.
 - > **Art 195 GW:** 2/3 meerderheid in elke kamer (kamer van volksvertegenwoordigers en senaat)
 - > Ook moet 2/3 aanwezig zijn om te kunnen stemmen
 - > DUS: Minstens 2/3 moet aanwezig zijn (minstens 100) + van aanwezigen moet 2/3 van de stemmen "ja" hebben.

12.3 DE OPEENVOLGENDE GRONDWETSWIJZIGING

- Sinds 1831 is de grondwet ook al wel gewijzigd:
 - Hervorming van het kiesrecht
 - > Van cijnskiesrecht naar het algemeen stemrecht
 - > Vroeger mochten alleen de rijke mannen stemmen
 - > Na WO1: algemeen enkelvoudig stemrecht voor alle mannen
 - > Vrouwen mochten toen enkel stemmen voor de gemeenteraad
 - > Na WO2: vrouwenstemrecht waarbij ze mochten stemmen op alle niveaus.

 - Invoering van nieuwe grondrechten
 - > **Art 10 GW:** Gelijkheid mannen en vrouwen

 - De staats hervorming
 - > Hervorming van de staat waarbij grote wijzigingen gebeurd zijn.

13. DE FORMELE WET.

13.1 FORMELE WET VS MATERIËLE WET

Formele wet	Materiele wet
<ul style="list-style-type: none"> - Gaat over de procedures - Op federaal niveau is dat een wet van de wetgevende macht - Er zijn formele wetten die geen materiele wetten zijn (Bv: <i>begrotingswet, naturalisatiewet</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit gaat over de inhoud van een formele wet - Het is een algemeen bindend schriftelijk voorschrift dat geldt voor iedereen - Het is uitgevaardigd door de bevoegde overheid en het heeft als doel het algemeen welzijn te bevorderen (Bv; <i>de grondwet</i>)

13.2 SOORTEN FORMELE WETTEN

1. Gewone wetten: normale formele wetten

- Algemene regel:
 - > De meerderheid (helft +1) van de leden aanwezig moet zijn, zowel van de kamer van volksvertegenwoordigers als senaat
 - > Van die aanwezigheden moet er een meerderheid van de ja-stemmen zijn.

2. Bijzondere wetten: bijzondere formele wetten

- Hier is een bijzondere meerderheid nodig van
- **Art 4 GW:** voorwaarden van de bijzonder meerderheid.
 - > In elke kamer moet de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig zijn.
 - > In elke taalgroep moet je een meerderheid halen van de aanwezigen
 - > In het totaal moet je 2/3 stemmen hebben van elke taalgroep.

☆ Wat dan met 1ne Duitser? Hij behoort niet tot een taalgroep maar telt wel mee voor de stemmen.

- Sinds 1993 is er een functioneel bicamerisme
- Wie gaat de wetten goedkeuren: altijd de kamer van volksvertegenwoordigers
- Maar wat dan met de senaat:
 - > **Art 77 GW:** valt de bevoegdheid onder deze 6 materies?
⇒ Dan zijn beide kamers bevoegd (*bicameraal*)
 - > **Art 74 GW:** valt de bevoegdheid onder deze materies?
⇒ Dan is enkel Kamer Van Volksvertegenwoordigers bevoegd (*monocameraal*)
 - > **Art 78 GW:** valt de bevoegdheid onder deze 4 materies?
⇒ Vraag stellen of senaat ook een rol speelt. (*gedeeld bicameraal*)

Monocamerale gewone formele wetten	Volledig bicamerale wetten	Gedeeltelijk bicamerale wetten
<ul style="list-style-type: none"> - Alleen de kamer van volksvertegenwoordigers - Art 74 GW 	<ul style="list-style-type: none"> - Kamer van volksvertegenwoordigers + senaat - Art 77 GW 	<ul style="list-style-type: none"> - De senaat kan optreden maar is het niet verplicht. - De senaat is hier een reflectiekamer - Ze hebben evocatierecht en kunnen amenderen - Art 78 GW

13.3 DE TOTSTANDKOMING VAN EEN FORMELE WET

➤ De totstandkoming van een formele wet is een lang proces dat verloopt in (8) verschillende stappen:

1) Het initiatief

➤ Initiatiefrecht

- Wie heeft initiatiefrecht: recht om de procedure te starten/ om een voorstel in te dienen?
- **Art 75 GW:** het recht van initiatief komt toe aan elke tak van de federale wetgevende macht
 - > Elke tak: kamer van volksvertegenwoordigers, senaat en koning dus.
 - > Als kamer en regering een voorstel doen is het geen probleem.
 - > MAAR: senaat heeft enkel initiatiefrecht op materies die bicameraal zijn.
 - Initiatiefrecht op zaken waar hij enkel maar een volledige rol vervult.
 - Aangelegenheden bedoeld in **Art 77 GW**.

⇒ Maar meeste initiatieven komen uit regering.

A. Het initiatief van de koning (=regering)

Fase 1	Voorontwerp van wet
	<ul style="list-style-type: none"> - Bevoegde minister die voorbereiding (tekstje) maakt. - In dit tekstje geven ze aan wat en hoe ze iets willen veranderen of toevoegend. - Het ziet er uit als een wet maar is nog maar een voorontwerp. - Met het voorontwerp gaat de minister naar de ministerraad om het te bespreken. <i>(Past het bij ons beleid, financiële kaartje bekijken)</i> - Na ministerraad kan het zijn dat je het nog een beetje moet wijzigen.

Fase 2	Naar afdeling raad van state voor advies
	<ul style="list-style-type: none"> - Moet naar raad van staten naar afdeling wetgeving. - Raad van staten is geregeld in de RVS - Ze gaan advies geven over voorontwerp: gaat niet over inhoud maar over juridische kwaliteit van de tekst (<i>is tekst helder, staat er geen tegenspraak in, etc.</i>) - Ze geven suggesties om de tekst te veranderen maar hun advies is niet bindend. - Wanneer verplicht naar raad van staten: Art 2 & 3 RVS <ul style="list-style-type: none"> > Geld alleen voor voorontwerpen van materiele wetten > Een voorontwerp van een internationaal verdrag moet naar raad van staten voor advies. > Bij hoogdringendheid: als je snel een wet moet hebben (<i>Bv. Bij terreur</i>). <ul style="list-style-type: none"> - Hierbij moet je ook motiveren waarom het dringend is. - Bij kwesties die hoogdringend zijn gaan ze maar 2 dingen kunnen doen: <ul style="list-style-type: none"> • Nakijken of de federale overheid wel bevoegd is. • Nakijken welke soort aangelegenheid het is (<i>bi-mono-cameraal</i>) - Wat als raad van staten concludeert dat er een overschrijding is van de bevoegdheden: <ul style="list-style-type: none"> o Dan gaat voorontwerp naar overlegcomité o Zij gaan beslissen bij consensus binnen de 40 dagen. o Wanneer deze geen bevoegdheidsovertreding zien bij consensus: gaat de procedure gewoon verder. o Wanneer deze wel een bevoegdheidsovertreding zien bij consensus: moet de overheid toegeven dat ze buiten bevoegdheid zijn getreden en wordt voorontwerp aangepast. Daarna loopt procedure verder. <p>⇒ Advies van de raad van staten is niet bindend maar wordt wel gepubliceerd.</p>

Fase 3	Bespreking van het voorontwerp op de ministerraad
	<ul style="list-style-type: none"> - Opnieuw naar de ministerraad - Daar worden 3 dingen samengevoegd: <ul style="list-style-type: none"> > Voorontwerp (<i>al dan niet gewijzigd</i>) > De memorie van toelichting (<i>Hierin legt de minister uit hoe je tekst moet begrijpen + waarom hij al dan niet rekening heeft gehouden met opmerkingen van raad van staten</i>) > Advies van de raad van staten. - Vervolgens wordt dit alles naar de koning gestuurd die het document tekent. - Vanaf het moment dat het is getekend: wordt wetsvoorstel een wetsontwerp.

Fase 4	Met het wetsontwerp naar het parlement
	<ul style="list-style-type: none"> - Het wetsontwerp moet daarna naar het parlement (parlement = wetgevende macht) <ul style="list-style-type: none"> > Bij een monocamerale materie moet men het wetsontwerp indienen bij de KVV > Bij een gedeeltelijk bicamerale materie moet men het wetsontwerp eerst indienen bij de KVV > Bij een volledig bicamerale materie mag men kiezen naar wie men eerst gaat

B. Het parlementair initiatief (= een parlamentslid)

- Initiatief van parlement of parlamentslid = een lid van de kamer
- Ze gaan ook een tekst schrijven waarin men toelicht wat men wil veranderen en waarom
- Hier spreekt m'n dan ook meteen van een wetsvoorstel.

- Moeten in principen niet naar de raad van staten.
- Geen verplichting maar er zijn wel een aantal gevallen waarbij het wel moet: **Art 2 + Art 4 RVSW**
 - Voorzitter van kamer of senaat (Bracken) kan zelf beslissen.
 - Voorzitter is verplicht om advies van raad van staten te vragen (**art2**)
 - Als meerderheid van kamer het vraagt
 - Als meerderheid van leden van taalgroep het vraagt
 - De minister van leden van taalgroep het vraagt
 - De ministers van federale regering kunnen ook zeggen dat het eerst naar raad van staten moet worden gestuurd.

- Voor dat het ooit behandeld kan worden door parlement moet er "in overweging neming" moeten worden genomen.
 - > Betekend letterlijk wat het zegt "gaan we het in overweging nemen om aan te passen?"
 - > Waarom?
 - Om onnozele voorstellen te vermijden.
 - Zaken die niet onnozel maar manifest in strijd zijn met andere regels (*EVRM, GW, etc.*)
 - Politiek zeer gevoelige zaken (*Meestal in verband met taalzaken*)

2) De parlementaire behandeling van wetsontwerpen en wetsvoorstellen

- Moeten wet (wetsontwerp) laten behandelen door parlement.
- Dit gebeurd in de bevoegde commissie: gespecialiseerde commissie en parlementsleden.
- Inhoudelijk werk gebeurd hier.
 - o Initiatiefnemer komt tekst nog eens toelichten.
 - > Minister of parlements lid.
 - o Dan volgt er een algemene bespreking:
 - > Namens partij algemeen standpunt geven over tekst "Zeg ne keer NVA wat vind gij ervan?"
 - > Komen dus een aantal keer samen want kan niet in 1 dag gebeuren.
 - o Artikel per artikel bespreken
 - > Eerst art 1 'iemand opmerkingen...?'
 - > Als je opmerkingen hebt kan je een amendement indienen = voorstel om de tekst aan te passen
 - > Bv; "art 2 vind ik niet goed geformuleerd, hier is een voorstel:..."
 - o Stemmen
 - > Stemmen over amendement(en) per artikel.
 - > Dan stemmen over artikels zelf.
 - > Als laatste nog eens stemmen over heel de tekst
 - > Hoeveel stemmen nodig: helft + 1.
 - o Van alle werkzaamheden word een verslag gemaakt.
 - > Memorie van toelichting
 - > Toelichting of verslag van commissie
 - o Voltallige vergadering
 - > Toelichting en stemmen volgens dezelfde procedure door voltallige kamer
 - o Goedkeuring in plenaire vergadering :

Monocamerale wetten	<ul style="list-style-type: none"> - Art 74 GW - De kamer van volksvertegenwoordigers moet het wetsontwerp goedkeuren (<i>niet de senaat</i>).
Bicamerale wetten	<ul style="list-style-type: none"> - Art 77 GW - Bevoegdheid van kamer en senaat die beiden exact dezelfde tekst moeten goedkeuren.
Bijzondere meerderheidswetten	<ul style="list-style-type: none"> - Hetzelfde als bij volledige bicamerale wetten
Gedeeltelijke bicamerale wetten	<ul style="list-style-type: none"> - Hier moet men een onderscheid maken tussen het initiatief van de kamer van volksvertegenwoordigers of van de senaat.
	<p>Initiatief van de kamer van volksvertegenwoordigers of regering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een goedgekeurd wetsvoorstel door de KVV wordt een wetsontwerp. - Art 78 GW: Het wetsontwerp dat is goedgekeurd door de KVV wordt het naar de senaat gestuurd. - Die beslissen dan om gebruik te maken van het evocatie recht of niet. - Ze zijn niet verplicht om dit te doen - Er moeten minsten 15 senatoren zijn die willen evoceren en die moeten binnen de 15 dagen na het ontvangen van het wetsontwerp antwoorden - Senaat wil er iets mee doen of niet: wacht 15 dagen: 3 mogelijkheden <ul style="list-style-type: none"> > Er is geen evocatie: <ul style="list-style-type: none"> - Dan ben je parlementair rond - De senaat gaat niets doen > Binnen 15 dagen komt er een evocatie: <ul style="list-style-type: none"> - 'we gaan het bespreken in senaat' - Senaat krijgt dan 30 dagen de tijd om job te doen <ul style="list-style-type: none"> ▪ De senaat beslist niet tijdig: ze zijn te laat dus dan bent u rond. Senaat heeft dan niets meer te zeggen.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bespreekt onderwerp (tijdig) en komt tot vaststelling dat tekst goed is en geen aanpassingen wilt: dan bent u rond ▪ Senaat is te laad binnen 30 dagen, komt geen beslissing dus dan bent u ook rond ▪ De senaat amendeert de tekst/ontwerp (schrapt, herschrijft, voegt toe,...) <ul style="list-style-type: none"> ○ Dan moet het terug naar maker ○ Kamer neemt definitieve beslissing ○ Kamer vindt wijzigingen door senaat goed OF kamer zegt dat wijzigingen van senaat weg moeten (keren terug naar eigen tekst) <ul style="list-style-type: none"> - Als er GEEN evocatie is dan loopt de procedure gewoon verder - Als er WEL een evocatie is door de senaat dan hebben ze 60 dagen de tijd om hierover te reflecteren en hun wetsontwerp aan te passen - Als er geen positieve inbreng is dan moet het niet terug naar de KVV - De procedure loopt dan gewoon verder - Het is geen positieve inbreng wanneer ze niets hebben gewijzigd - Of als ze vinden dat het een goede tekst is dat er dus niet aangepast moet worden - Ze kunnen ook het wetsontwerp volledig verwerpen en de procedure loopt gewoon verder - De KVV neemt de definitieve beslissing <p>Initiatief van de senaat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Art 81 GW: Het wetsontwerp dat goedgekeurd is door de senaat wordt naar de KVV gestuurd. - Behandeling door senaat zal maar kunnen als meerderheid senaat dat steunt (min 31 senatoren) + minimaal 1/3 van elke taalgroep hebben (<i>12 Nederlandstaligen die zeggen dat ze evocatie willen</i>) - Er zijn 3 scenario's die zich kunnen voordoen <ul style="list-style-type: none"> ○ 1. De KVV neemt het wetsontwerp aan en de procedure loopt verder ○ 2. De KVV verwerpt het wetsontwerp en de procedure eindigt ○ 3. De KVV gaat amenderen en het wetsontwerp gaat terug naar de senaat - De senaat heeft dan 15 dagen te tijd om het amendement te aanvaarden en dan loopt de procedure verder - Hij kan ook zelf amenderen en dan gaat het wetsontwerp terug naar de KVV - De KVV beslist definitief - Hierna is het wetsontwerp uit het parlement
--	---

- ⇒ Het parlement is nu wel rond met de tekst maar we hebben nog steeds geen wet.
- ⇒ Nog 2 hobbels die we over moeten. (C en D)

3) De belangenconflicten

- **Art 32 GWHI**
- Een ander parlement kan met minstens ¾ stemmen een schorsing (tijdelijke stilstand) afdwingen.
- Zie vorig hoofdstuk

4) De alarmbelprocedure

- **Art 54 GW:** heeft te maken met bescherming van taalgemeenschap (verdrinking ervan; vooral bescherming Franstaligen)
 - Uitgangspunt in Art 54 is: dat minimaal $\frac{1}{4}$ van een taalgroep in de kamer of in senaat een motie kan neerleggen + motiveren dat de bepalingen van wetsvoorstel/onderwerp, bij goedkeuring kan leiden dat relatie in staat ernstig in gedrang komen (ruzie).
 - Men moet redenen aangeven waarom dat wetsontwerp of voorstel de relaties tussen de gem en gew en bevolking in gedrang kan brengen of ernstig kan beschadigen
 - Moet ingeroepen worden voor eindstemming in openbare vergadering
 - Kan ingeroepen worden voor alle wetsvoorstellen/ontwerpen; behalve voor
 - > Niet voor begrotingen
 - > Niet voor domeinen die door bijzondere meerderheid zijn beschermd
 - Wat is het effect van de alarmbelprocedure;
 - > Procedure wordt geschorst.
 - > Dan wordt zaak Doorverwezen naar federale ministerraad.
 - > Ministerraad moet een advies maken over die motie
 - > Akkoord of geen akkoord
 - Geen akkoord: dan zal premier naar koning moeten gaan
 - ⇒ Gebeurd bijna nooit (laatste in jaren 80)
 - ⇒ Kan er wel mee dreigen.
 - kan op zelfde onderwerp maar 1 keer worden toegepast.
- ⇒ Nu hebben we bijna een wet nadat het C & D heeft doorstaan.

5) De bekrachtiging

- Kamer heeft tekst goedgekeurd: zijn rond in parlement
 - Nog enkele fasen om officiële wet:
 - **Art 109 GW:** koning als lid van wetgevende macht moet goedkeuring aan tekst geven
 - > Moet dit gebeuren? Ja zolang art 109 er is moet het gebeuren.
 - > Het is een officiële handeling maar heeft niet de macht om wet af te keuren aangezien hij geen vetorecht heeft.
 - Bv. Abortuskwestie: tot 1999 was het strafbaar, iedereen ging naar Nederland omdat het daar wel mocht. België zei dat het moord was op een ongeboren kind. Maar wat met zelfbeschikkingsrecht van vrouwen? Lang debat met compromis.*
 - Abortus is strafbaar (staat in strafwet), onder een aantal voorwaarden is het niet strafbaar.*
 - Koning moest document enkel nog tekenen (Boudewijn). Hij was zeer katholiek en zei tegen premier 'ik teken dat niet'. Is gewoon een handtekening en wil niet zeggen dat je akkoord bent.*
 - Passende regel in art 93 GW. Koning verkeerd in onmogelijke omstandigheden om werk te doen (coma, dementie,..).*
 - Zo heeft België geen koning gehad voor 36 uur lang.*
 - Ministers hadden zo mogelijkheid vast en hebben vervolgens de ministers zelf de wet laten bekrachtigd.*
- ⇒ Na bekrachtiging heb je dus een wet.
- ⇒ Dan heeft heel wetgevende macht zijn job gedaan

6) De afkondiging

- Als hoofd van uitvoerende macht treedt de koning hier op.
- Samen met 2 ministers (minister van justitie en bevoegde minister)
- Wet heeft een datum
 - > Datum van de wet = datum van de afkondiging = datum van bekrachtiging

7) De bekendmaking

- Wet moet worden bekendgemaakt
- Waar: in Belgisch staatsblad

- In feit: worden verwacht alle wetten te kennen (komt niet overeen met realiteit)
- Om wetten te kennen moeten we ze ergens kunnen vinden
 - > Dus officiële bekendmakingskanaal nodig.
 - > Publiceren wetten (in Nederlands en Frans) (ook in Duits maar met vertraging)
- Zijn er termijnen voor publicatie? Neen, moet gewoon geduld hebben.

8) De inwerkingtreding

- Wanneer treed wet in werking? Vanaf wanneer geld wet? 2 mogelijkheden.
 - De wet bepaald het zelf, vaak in laatste artikel staat een datum
(*zo snel mogelijk, eerst nog aanpassingen gebeuren voor het kan, voorbereiding nodig, in stappen,...*)
 - De wet bepaald niks: waarbij als deze niets zegt: de 10^e dag na de bekendmaking ze in werking treden.
 - > Dus 10 dagen na publicatie in Belgisch staatsblad.

- Tot hoelang blijft deze geldig;
 - > 99% van de wetten zegt niet "tot.." en hebben dus geen einddatum.
 - > Kan wel gewijzigd/vernietigd worden.

14. DE BESLUITWET. (wistjedatje)

- Ons land heeft 2 wereldoorlogen gekend:
 - WO1: Parlement is gesloten:
 - > Senaat en kamer van volksvertegenwoordigers zijn toe door de bezetting van ons land.
 - > Regering gaat op de vlucht naar Frankrijk en de koning vlucht mee.
 - WO2: Parlement is toe:
 - > Regering vlucht naar Londen.
 - > Koning gaat niet mee (Leopold III).

- De regering moet de situatie kunnen regelen voor na de oorlog wanneer ze terug kunnen keren naar België
 - Maar wetten konden toen niet gemaakt worden aangezien het parlement gesloten was.
 - Ze maken dan besluitwetten: regelen van kwesties voor als de oorlog gedaan is.
 - Maar was dus niet eenvoudig doordat regering gevlucht was en koning niet.

- Is het alleen historisch van belang?
 - De sociale zekerheid vindt grond in een besluitwet dat vandaag de dag nog steeds geldt.

- Zijn die besluitwetten nu geldig of niet?
 - Hof van Cassatie beslist hierover:
 - > Ze zijn geldig
 - > Ze staan gelijk met de wet
 - > Voor noodsituaties

- Wat is de hiërarchie?
 - Ze staan dus gelijk aan de wet.

15. HET DECREET.

- Wie maakt ze:
 - De 3 gemeenschappen
 - De 2 gewesten (Brussel niet).
- Over wat:
 - Een decreet is een norm waarmee gemeenschappen materiële wetten uitvaardigen.
 - Een decreet is voor de gemeenschappen en de gewesten, wat een wet is voor de federale overheid.
 - Decreten gaan over de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten.
- Regel:
 - **Art 19 §2 BWHI**
 - Een decreet heeft kracht van wet.
 - > Met andere woorden: een decreet staat gelijk met de wet.

15.1 HET DECREET ALS WETSKRACHTIGE AKTE

- Een decreet heeft kracht van wet:
 - Een decreet is dus een wetkrachtige akte.
 - Een decreet staat gelijk met wetten, besluitwetten
 - > Hebben dezelfde kracht als een wet.
- Kan voor problemen zorgen wanneer er strijdigheden zijn tussen een wet en een decreet:
 - 2^e zin van **art 19 §2**: *het kan de geldende wetsbepalingen opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen.*
 - > Hier bedoelen ze mee dat op domeinen waar gemeenschappen of gewesten bevoegd zijn, op die domeinen kan een decreet die oude federale wetten aanvullen, opheffen, wijzigen of vervangen.
 - Gaat dus over wetsbepalingen die vroeger tot de federale overheid behoorde en nu tot de domeinen van de gemeenschappen en de gewesten. En deze gemeenschappen en gewesten kunnen die wetten dus aanvullen, opheffen, wijzigen of vervangen.

15.2 SOORTEN DECRETEN

- Heeft te maken met de meerderheid die nodig is:
 - Eenvoudige meerderheidsregel: meerderheid van leden aanwezig + van aanwezigen meerderheid 'ja' stemmen hebben.
 - Bijzondere meerderheidsregel: decreten die dus een bijzondere meerderheid nodig hebben.
(deze decreten moeten niet gekend zijn)

15.3 DE TOTSTAND KOMING VAN EEN DECREET

- Bijna spiegelbeeld van een wet. Maar toch enkele belangrijke verschillen:

1. Het initiatief

- Wie heeft initiatiefrecht:
 - > Betrokken regering: gemeenschaps- of gewesteregering (niet Brussel)
= Voorontwerp van een decreet.
 - > Parlementslid van parlement van gemeenschappen of gewesten (niet Brussel)
= Voorstel van een decreet.
- ⇒ De koning heeft geen initiatiefrecht voor decreten.
- Moeten we naar de Raad van Staten?
 - Bij initiatief van de gemeenschaps- of gewestenregering:
 - **Art 3 §1 RVS**
 - Een voorontwerp stuur je in principe verplicht naar de raad van staten voor advies.
 - Geldt voor alle voorontwerpen van decreten die van materiële zin zijn.
 - Kan hoogdringendheid ook hier inroepen + motiveren waarom: raad van staten kan ook hier enkel vaststellen dat je bevoegd bent. (Wanneer dit niet het geval is komt het Overlegcomité ertussen.)

- Ook hier is het advies van de raad van staten niet bindend.
- Bij initiatief van het parlement:
 - Er is geen verplichting om naar raad van staten te gaan.
 - **Art 2 + Art 4 RVS**: in een aantal gevallen zijn ze het wel verplicht:
 - Voorzitter parlement kan het er naar sturen.
 - Hij is verplicht als 1/3 van parlementsleden dat vraagt.
 - Leden van gemeenschaps- en gewestenregering kunnen ook eisen om het naar Raad van Staten te sturen.

2. De parlementaire behandeling van voorstellen of ontwerpen van decreet

- Zelfde als bij een wet, enkel 2 zaken:
 - > Er is geen bicameralisme: hier geen complexiteit maar een systeem van 2^e lezing.
 - > Geen systeem van 'in overweging neming'.

3. De belangenconflicten

- Gelden ook hier.
- Zelfde regels hier.

4. De bekrachtiging en afkondiging

- **Art 21 bis BW**
- is het zoals bij een wet dat de koning deze bekrachtigd en afkondigt?
 - > Neen, de regering van de gemeenschappen of de gewesten kondigt deze af en bekrachtigd ze ook.
 - > Moet dus niet naar de koning.

5. De bekendmaking en inwerkingtreding

- Bekendmaking is nodig anders kan het niet in werking treden.
- Decreten moeten ook gepubliceerd worden in het Belgisch staatsblad.
- Wanneer ze in werking treden regelen de decreten zelf
 - > Anders dezelfde regels als bij de federale wetten (10 dagen na publicatie).

16. DE ORDONNANTIE.

- Wat weten we al:
 - Er bestaat een Brussels gewest (door compromis tussen Vlamingen en Franstaligen)
 - Is wel anders dan de andere 2 gewesten: het maakt geen decreten, maar ordonnanties.
 - > Ordonnanties staan wel lager dan decreten.

- De ordonnantie gevende macht wordt uitgeoefend door het Brussels hoofdstedelijk Parlement en de Brusselse Hoofdstedelijke regering.
 - Ordonnanties kunnen geldende wetsbepalingen opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen.
 - Maar zijn dus enkel van toepassing op het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad (19 gemeentes).

- 2 soorten ordonnanties:
 - Regionale ordonnanties:
 - > Ordonnanties afkomstig van het Brussels-gewest.
 - > Verwijst naar Gewest-ordonnanties.
 - > Brussel heeft dezelfde bevoegdheden als de andere gewesten.
 - > Het Brussels Parlement maakt deze dan.
 - > *Bv. ontwerp dat hetzelfde is ook voor Brussel: art 6: geluidsnormen gelden daar ook.*

 - Communautaire ordonnanties:
 - > Ordonnanties afkomstig van de Verenigde vergadering of van de GGC.
 - > Verwijst naar Gemeenschaps-ordonnanties.
 - > Gemeenschapsmateries/gemeenschapsbevoegdheden moeten ook in Brussel worden uitgevoerd.
 - > Deze worden mee ondersteund door de andere 2 gewesten.
 - > Heeft dus betrekking om 4 kwesties: *Culturele materies van gewestelijke belangen, gezinsbijslagen, filmkeuring en de bi-persoonsgebonden aangelegenheden.*

16.1 GELIJKENISSEN EN VERSCHILLEN TUSSEN DE ORDONNANTIE EN HET DECREET.

	Communautaire ordonnanties (Van Verenigde vergadering of GGC)	Regionale ordonnanties (Van Brussels-gewest)
Verschillen	<ul style="list-style-type: none"> - Bij communautaire ordonnanties is de meerderheid van de stemmen vereist in elke taalgroep. - Bij communautaire ordonnanties is er geen administratief toezicht, wel rechtelijk toezicht. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bij regionale ordonnanties is de meerderheid van de stemmen niet vereist in elke taalgroep = gewone meerderheid. - Bij regionale ordonnanties is er zowel rechtelijk als administratief toezicht.
Gelijkenissen	- Zijn van toepassing op in de 19 gemeenten van Brussel.	

- ⇒ Ordonnanties hebben dus beperkt rechtelijk en administratief toezicht dat niet bestaat op decreten.
- ⇒ Ordonnanties hebben geen kracht van wet, decreten wel.

De totstandkoming van ordonnanties:

- De wording van een ordonnantie verloopt volgens dezelfde procedure als die van de totstandkoming van het decreet.
 - > Wel opletten tussen de verschillen onderling:
 - Regionale ordonnanties worden aangenomen met een gewone meerderheid.
 - Communautaire ordonnanties worden aangenomen met een meerderheid in elke taalgroep.

- Brusselse regering die de wetten bekrachtigd.
- Ook worden deze bekendgemaakt in het Belgisch staatsblad zowel in het Nederlands als in het Frans.

- Ordonnantie staat lager dan een decreet, Bewijs:
 - **Art 7 BWBI:** *ordonnantie kan de geldende wetsbepalingen opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen.*
 - > De Oude federale wetgeving waar de gewesten nu voor bevoegd zijn, kunnen zij dus opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen.
 - **Art 69 BWBI:** *De artikelen 19, §1, eerste lid, en 20 tot 22 van de bijzondere wet (BWHI) zijn op hen van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat het woord 'decreet' telkens wordt vervangen door het woord 'ordonnantie'.*
 - > De artikelen die m'n opsomt kan je het woord decreet dus vervangen door ordonnantie.
 - **Art 19 BWHI §2:** het decreet heeft kracht van wet.
 - > Dit stukje van artikel 19 (§2) staat niet vernoemd in artikel 69 BWBI en het woord decreet kan er dus niet vervangen worden door ordonnantie.
 - **Art 8 BWBI:** zegt ongeveer hetzelfde als art 69 BWBI; zegt ook dat bepaalde zaken van toepassing zijn op Brussel.
- ⇒ Een ordonnantie is dus geen wetskrachtige akte.
- ⇒ Blijkt ook uit dubbele vorm van toezicht: rechterlijk en administratief.

16.2 RECHTELIJK TOEZICHT VAN DE ORDONNANTIE.

- Rechterlijk toezicht:
 - Rechter is iemand die de wetten toepast, niet beoordeeld.
 - > Rechter mag geen wet toetsen aan de grondwet.
 - > Moeten de wet zien als een gegeven en mag de wet zelf dus niet toetsen.
 - > Mag dus ook geen decreet toetsen want het is een wetskrachtige acte en staat dus gelijk me de wet.
 - > Maar wat dan met een ordonnantie:
- **Art 9 BWBI:**
 - *De rechtscolleges (=hoven en rechtbanken) mogen ENKEL de overeenstemming nagaan van de ordonnanties met deze wet en met de grondwet... Ingeval een gebrek aan overeenstemming wordt vastgesteld, weigeren de rechtscolleges de toepassing van de ordonnantie.*
 - Bij een ordonnantie kan hij dit dus wel: maar beperkt rechterlijk toezicht:
 - > Gaat over een toetsing van gelijkheid/geldigheid van een ordonnantie door een rechter.
 - > Deze toetsing kan een rechter niet uitvoeren op een decreet of een wet (omdat deze wetskrachtig zijn).
- Rechtscolleges hebben dus beperkt toezichtsrecht op ordonnanties:
 - Mag het toetsen aan 2 (hogere) normen:
 - > Aan de grondwet:
 - Maar niet alle artikelen.
 - Niet de artikelen die bewaakt worden door het grondwettelijk hof.
 - Niet de artikelen van de bevoegdheidsverdeling.
 - Sanctie: rechter moet weigeren deze wet toe te passen. Aangezien hij niet het recht heeft deze te vernietigen.
 - > Aan de bijzondere wet van Brussel
 - Maar ook niet aan alle artikelen:
 - Alleen aan de niet bevoegdheidsverdelende regels.
 - Niet aan artikelen die door de grondwet worden bepaald.
 - ⇒ Het vonnis of arrest van niet-toepassing geldt enkel t.a.v. de partijen in het geschil waarover de uitspraak werd gedaan (inter partes), en niet erga omnes.
- Preventieve controle aanwezig:
 - Ordonnantiegever moet de grondwet respecteren
 - Om overtredingen te voorkomen is er een systeem van preventieve grondwettelijke controle door de afdeling Wetgeving van de Raad van Staten.
 - Zij geven advies, maar hun advies is niet bindend.

16.3 ADMINISTRATIEF TOEZICHT OP DE ORDONNANTIE.

➤ **Art 45 BWBI:**

- Administratief toezicht dat niet geldt voor wetten, decreten of communautaire ordonnanties.
 - > Geldt enkel voor bepaalde regionale ordonnanties.
- Heeft te maken met de rol van Brussel als hoofdstad van ons land + internationale rol (NAVO)
- Dit toezicht gebeurt door de koning (= federale regering).
 - ⇒ Dit administratief toezicht heeft enkel betrekking op: ruimtelijke ordeningen, openbare werken, vervoer en stedenbouw.
 - ⇒ Voor deze ordonnanties kan de federale regering zeggen dat ze die schorsen omdat ze de rol van Brussel als hoofdstad van ons land willen vrijwaren en daarnaast ook de internationale rol van Brussel willen.
- De koning kan door middel van een (in ministerraad overlegd) koninklijk besluit: de uitvoering van ordonnanties schorsen.
- Dit koninklijk besluit moet binnen de 60 dagen na de bekendmaking in het Belgisch staatsblad worden genomen.
 - ⇒ De ordonnantie moet dus eerst verschijnen in het Belgisch staatsblad voor men over kan gaan tot schorsen.
- Ministerraad legt dan aangelegenheid voor aan de samenwerkingscommissie.
 - > Hebben 60 dagen om beslissing te nemen (consensus).
 - Geen akkoord:
 - Termijn van schorsing wordt verlengt met 60 dagen.
 - Kamer van volksvertegenwoordigers kan bij meerderheid in beide taalgroepen, de ordonnantie vernietigen.
 - ⇒ Als dit niet gebeurt: wordt schorsing definitief opgeheven.
 - Een akkoord:
 - Verder geen probleem.
 - ⇒ Enkel de Kamer Van Volksvertegenwoordigers kan een ordonnantie vernietigen! De federale regering kan dit niet.

17. HET WETSKRACHTIG KONINKLIJK BESLUIT

- Zitten terug op federaal niveau (uit het deelstaten-niveau).
 - Werkt met Koninklijke besluiten die wetten uitvoeren.
 - Koning moet je bekijken als de regering: dus de federale regering die wetten uitvoeren.
 - > Ze zijn uitvoerende macht en maken dus geen wetten.
 - > Kunnen wel (wetskrachtige) koninklijke besluiten maken.
- **Artikel 108 GW + artikel 105 GW.**
 - 108: geeft opdracht aan koning (federale regering) om wetten uit te voeren = uitvoerige macht te zijn.
 - 105: geeft een ruimere bevoegdheid aan de koning (dus aan de regering).
 - > Laat toe dat via een bijzondere wet de wetgever bepaalde opdrachten, bevoegdheden toekent aan de koning (regering).
= opdrachtwetten die aan de uitvoerende macht worden gegeven.
 - > 3 soorten opdrachtwetten:

1. Kaderwet

- > Wetten waarbij de wetgever zelf in groter trekken de essentiële beginselen van de regelgeving formuleert maar het aan de koning overlaat de regels uit te vaardigen.
- > Gaat om een gewoon verordenen besluit dat geen bestaande wetten kan wijzigen, opheffen of aanvullen.
- > Een wet die alleen maar een algemeen kader schets: geeft de grote lijnen.
- > Regering/koning moeten deze aanvullen via koninklijke besluiten.
- > *Bv. verkeerswetgeving: alle borden in dezelfde kleuren en afmetingen.*

⇒ De kaderwet is een gewoon koninklijk besluit.

2. Een gewone opdrachtwet

- > Is zoals een kaderwet waar niet eens algemene beginselen bijzitten.
- > De gehele opdracht (domein) die aan de regering/koning wordt overgelaten.
- > Er is wel geen sprake van een overdracht van bevoegdheden van wetgevende naar uitvoerende macht!
- > Het is een welomschreven, goed gedefinieerde opdracht aan de koning via aan wet.

⇒ Ook deze gewone opdrachtwetten lijden tot gewone koninklijke besluiten.

3. Wetskrachtig koninklijk besluit

- > De wet tot toekenning van bijzondere krachten aan de koning om wetgevend op te treden.
= volmachwet = bijzonderemachtenwetten.
- > De wetgever die de koning (uitvoerende macht) bevoegdheid geeft om wetskrachtige normen aan te nemen.
- > Het zijn wetskrachtige koninklijke besluiten die kracht van wet hebben.
 - ⇒ Ze kunnen dus ook zelf wetten wijzigen, opheffen, aanvullen of vervangen.

- Waarom wetskrachtige koninklijke besluiten invoeren:

- Gebeurde in de jaren 80: economische crisis
 - > Moesten snel kunnen reageren op een crisis.
 - > Maar natuurlijk ook voor politieke redenen: konden niet wachten op het parlement.
- Koninklijke besluiten werden dus ingevoerd om wetten te wijzigen, aan te vullen, op te heffen, etc. om snel te kunnen reageren.

- Probleem: Het parlement is verkozen door het volk en de regering niet.

- Het is het parlement dat de bevoegdheid geeft.
 - > Ze geven aan de regering voor een bepaalde termijn de volmacht om wetgevend op te treden.

- > Het zijn maatregelen die snel moeten komen waardoor m'n dus niet eerst langs het parlement gaat.
- Kan je een wetskrachtig koninklijk besluit herkennen:
 - Ja, ze zijn genummerd.
- Wel een aantal voorwaarden voor de herkenning van een wetskrachtig KB.
 - Er moet een crisis zijn: *Economisch, Sociaal of Financieel*.
 - De toegekende machten aan de koning moeten nauwkeurig zijn omschreven.
 - De periode dat de koning zo mag optreden is beperkt in de tijd: *moet een termijn koppelen aan periode van volmacht*.
 - Alle hogere normen moeten wel gerespecteerd worden: *nooit afbreuk doen aan wetten, bijzondere wetten, internationale normen die allemaal hoger staan*.
 - De wetgever moet deze koninklijke besluiten bekrachtigen: *bij ontbreken van deze bekrachtiging verliest het koninklijk besluit zijn rechtskracht*.
 - ⇒ Zolang het koninklijk besluit niet bekrachtigd is door de wetgever, blijft het een verordenende maatregel.
 - ⇒ Eenmaal deze bekrachtigd is, gaat het om een wetskrachtig besluit dat enkel kan gewijzigd worden bij wet.
- Is er iemand die toezicht houdt op wetskrachtige koninklijke besluiten:
 - **Art 3/bis §1 RVS**: Elk ontwerp van een wetskrachtig KB moet voorgelegd worden aan de Afdeling Wetgeving van de RVS.
 - > De hoogdringendheid kan hier niet worden ingeroepen.
 - > Het advies is niet bindend maar wel openbaar.
 - **Art 159 GW**: de gewone KB's worden alleen toegepast als ze overeenstemmen met de hogere normen.
 - > Het is een legaliteitscontrole door de hoven en de rechtbanken.
 - > Een KB wordt getoetst aan wetten, decreten, ordonnanties en internationale normen die hoger staan dan KB's.
 - > Indien het strijdig is met de hogere normen, moet de rechter weigeren deze toe te passen.
 - > Er staat geen domein in het artikel dus kan lang na datum optreden.
 - > Kan deze procedure/legaliteitscontrole ook toegepast worden op WKB's?
 - Ja en nee.
 - WKB heeft kracht van wet: en wetten zelf kunnen niet getoetst worden.
 - Er zijn wel 3 aspecten die getoetst mogen worden door hun:
 - Mag toetsen of het WKB binnen het domein blijft die de volmacht bepaald heeft.
 - Mag toetsen of men de procedure gerespecteerd heeft.
 - Mag toetsen aan internationale verdragen met rechtstreekse werking.
 - Ook mogelijkheid om binnen de 60 dagen na de bekendmaking in het Belgisch staatsblad het besluit te bestrijden via een annulatieberoep bij de RVS.
 - > Wanneer zij merken dat het niet conform is met hogere normen, kunnen ze het KB vernietigen.
 - > Deze controle is enkel mogelijk wanneer het KB nog niet bekrachtigd werd. Wanneer ze zijn bekrachtigd kunnen ze enkel nog worden vernietigd door het grondwettelijk hof.
- Overleg in de ministerraad:
 - Meestal bepaalde de bijzonderemachtenwet dat een wetskrachtig koninklijk besluit slechts na overleg in de Ministerraad mag worden genomen.
- Bekendmaking en inwerkingtreding van het wetskrachtig koninklijk besluit:
 - WKB's worden voorafgegaan door een verlag aan de Koning + advies van RVS die samen met de tekst van het besluit worden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad (in beide landstalen).
 - Heeft kracht van wet 10 dagen na de bekendmaking.

- ☆ Examenvraag: kan je een wetskrachtig koninklijk besluit wijzigen: JA
 - De volmacht geeft je een termijn (Bv 6 maanden).
 - > In deze 6 maanden kan je een WKB produceren die het andere wijzigt of vervangt.
 - Kan het ook wijzigen door een andere wet.
 - > Dit gebeurt dan na verloop van volmacht.
- ☆ Examenvraag: Kan je een koninklijk besluit wijzigen: ja, de wetgever kan dat.

18. DE UITVOERENDE NORMEN

18.1 INLEIDING

- De handelingen van de uitvoerende macht: zij maken de uitvoering van een wet mogelijk.
 - > De uitvoerende norm is aan de wet onderschikt: ze mag deze dus nooit tegenspreken.
- De uitvoerende normen zijn algemeen en duurzaam: maar worden toch herkend als materiële wetten.

18.2 HET KONINKLIJKE BESLUIT

- Het gewone KB: koning is uitvoerende macht en maakt besluiten voor de uitvoering van de wetten.
- **Art 108 GW:** koning maakt besluiten die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn.

- Een KB is meer dan een mechanische of automatische toepassing van de wet
 - > Zeer vaak heeft de wet slechts algemene principes uitgevaardigd
 - > Koning mag de draagwijdte van de wet niet verruimen of beperken.

- Meeste KB's zijn in materiële zin.
 - > Met uitzondering van de beschikkende koninklijke besluiten.
 - > *Bv. KB's kunnen ook een persoon benoemen als bv hoof van de federale politie. Het gaat dan over gevallen van benoeming. Alle andere KB's wel beschouwen als materiële KB's.*

➤ Soorten koninklijke besluiten:

1	Reglementaire KB's	<ul style="list-style-type: none"> - De koning als hoofd van de uitvoerende macht die besluiten maakt om wetten uit te voeren. - Het zijn typische uitvoeringsbesluiten van een wet.
2	KB's die geen materiële wet zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Beschikkende koninklijke besluiten - Ze hebben dus te maken met de benoeming van personen.
3	Organieke KB's	<ul style="list-style-type: none"> - KB's die een bepaalde openbare dienst regelen. - Organiseren dus de organisatie van een dienst (<i>Bv. politie</i>) - In deze KB's worden ook de rechten en de plichten van de ambtenaren vermeld.
4	KB's van algemene politie	<ul style="list-style-type: none"> - Staan niet in de GW & hebben niets met politie te maken - Gaat terug tot de Franse revolutie 1789: ons land behoorde toen bij Frankrijk. - Toen zijn er bepaalde decreten gemaakt die nooit zijn opgeheven. - Het geeft aan de koning de bevoegdheid om algemene maatregelen te nemen - <i>Bv. veiligheid waarborgen, gevaarlijke bedrijven, etc.</i>

➤ De totstandkoming van een koninklijk besluit:

1. Initiatief: de bevoegde minister (niet de koning).
 - > Hij maakt een ontwerp in overleg met de ministerraad en dit ontwerp wordt voorgelegd aan de regering.

2. Naar Afdeling Wetgeving van de RVS voor advies:
 - > Voor organieke koninklijke besluiten is het niet verplicht.
 - > Voor reglementaire koninklijke besluiten is het verplicht.
 - > Kan ontsnappen aan deze regel: **Art 3 RVSW:** De hoofdringendheid kan hier worden ingeroepen mits een goed geformuleerde motivatie.
 - > Wat als je het toch vergeet: Art 159 GW: rechter gaat het KB buiten toepassing plaatsen.
 - > Het advies is nooit bindend.

3. Overleg in de ministerraad:
 - > Normaal moeten KB's worden genomen na overleg in de ministerraad, aangezien de regering bij consensus beslissingen neemt.

4. Voorkomen (en regeling) van belangenconflicten
 - > Indien een gemeenschaps- of gewestregering oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door het ontwerp of aanwezigheid van een beslissing van de Koning: kan de zaak naar Overlegcomité worden gestuurd.
 - Dan wordt procedure/ uitvoering geschorst
 - Beslissen binnen de 60 dagen bij consensus (*geen consensus: gaat schorsing gewoon stoppen*).
 5. Bekendmaking en inwerkingtreding
 - > Ze worden ook gepubliceerd in het Belgisch staatsblad.
 - > 10 dagen na publicatie treden ze in werking (tenzij ze zelf een andere termijn bepalen).
 - > Wanneer de publicatie geen openbaar nut heeft mag er van worden afgezien.
- Wat met het lot van Koninklijke besluiten die genomen zijn ter uitvoering van wetten die achteraf opgeheven zijn:
 - Als de opgeheven wet niet vervangen/gevolgd wordt door een nieuwe wet: vervalt het KB.
 - Als de opgeheven wet wordt opgevolgd door een nieuwe wet: blijft het KB in stand.
 - Op één voorwaarde: dat de nieuwe wet het toepassingsgebied van de eerste wet behoud of zelf uitbreid (maar mag het dus niet inperken).
 - Preventieve controle:
 - Afdeling wetgeving van RVS wil overtredingen op de grondwet voorkomen.
 - Ze voeren een preventieve controle in voor uitvoeringsbesluiten met een reglementair karakter.
 - Bestaat uit een beredeneerd advies dat niet bindend is.

18.3 HET BESLUIT VAN EEN GEMEENSCHAPSREGERING OF GEWESTREGERING

- **Art 20 BWHI:** *ze maken verordeningen en besluiten die voor de uitvoering van de decreten nodig zijn. Zonder ooit zelf de decreten te mogen schorsen.*
 - Art 22 BWHI: ze zijn pas bindend wanneer ze zijn bekrachtigd in de vorm bij de wet bepaald.
 - In principe treden uitvoeringbesluiten gemeenschaps-of gewestregering in werking:
 - > 10 dagen na de publicatie in het Belgisch staatsblad (tenzij ze zelf anders beslissen).
- Het tot stand komen van besluiten van de gemeenschaps- en gewestregering:
 1. Raadpleging van de Afdeling Wetgeving van de Raad van Staten
 - > Ontwerpen van reglementaire besluiten van de gemeenschaps-en gewestregering moeten naar RVS voor advies.
 - > Hoogdringendheid kan worden ingeroepen (mits goede motivatie).
 2. Overleg in de gemeenschaps-en gewestregering:
 - > **Art 69 BWHI:** Ze beraadplagen collegiaal: bij consensus.
 3. Voorkomen (en regeling) van belangenconflicten.
 - > Indien de federale, gewest of gemeenschaps-regering oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door een ontwerp of beslissing van gemeenschaps-of gewestregering:
 - Kan de zaak aanhangig gemaakt worden bij het overlegcomité.
 - Zij beslissen binnen 60 dagen via consensus (*geen consensus: stopt schorsing*).
 4. Bekendmaking en inwerkingtreding:
 - > In principe treden uitvoeringbesluiten gemeenschaps-of gewestregering in werking: 10 dagen na de publicatie in het Belgisch staatsblad (tenzij ze zelf anders beslissen).

18.4 HET MINISTERIEEL BESLUITEN

- Ministeriële besluiten behoren tot de maatregelen van de uitvoerende macht.
 - Ze zijn algemeen en duurzaam maar worden toch gezien als materiële wetten.
 - Ministers zelf beschikken niet over een verordenende macht (enkel de koning).
 - Soms ken de wetgever aan een minister een vervorderende bevoegdheid toe.
 - > Dergelijke delegatie van de wetgever aan een minister kan enkel indien het gaat om een bijkomstige en dringende aangelegenheden.
- Het tot stand komen van ministeriële besluiten:
1. Raadpleging van de Afdeling Wetgeving van de Raad van Staten:
 - > De ontwerpen van reglementaire ministeriële besluiten moeten naar RVS voor advies.
 - > De hoogdringendheid kan worden ingeroepen (mist goede motivatie).
 2. Voorkomen (en regeling) van belangenconflicten
 - > Indien een gemeenschaps-of gewestregering oordeelt te kunnen worden benadeeld door beslissing:
 - Kan zaak aanhangig gemaakt worden bij het overlegcomité
 - Beslist binnen 60 dagen via consensus (geen consensus: einde schorsin).
 3. Bekendmaking en inwerkingtreding
 - > Ministeriële besluiten treden in werking 10e dag na publicatie in Belgisch staatsblad (tenzij ze zelf een andere termijn bepalen).

18.5 HET BESLUIT VAN EEN LID VAN EEN GEMEENSCHAPSREGERING OF GEWETSREGERING

- **Art 69 BWHI:**
- Dit artikel laat toe dat de gemeenschaps-en gewestenregeringen overgaan tot delegatie van bepaalde bevoegdheden.
 - > De delegatie van bevoegdheden aan een minister moet eveneens beperkt blijven.
 - De besluiten van de leden van de gemeenschaps-of gewestregering behoren tot de maatregelen van de uitvoerende macht.
 - Rechtstreekse delegatie bij decreet of ordonnantie aan een minister is niet mogelijk.
- De totstandkoming ervan:
- Raadpleeg het hoofdstuk van koninklijke besluiten
 - Procedure is gelijklopend.

18.6 HET BESLUIT VAN EEN FEDERALE STAATSSECRETARIS

- **Art 104 GW:** de koning benoemd en ontslaat de federale staatssecretarissen.
- Ze zijn lid van de federale regering
 - Maar ze maken geen deel uit van de ministerraad.
 - Zij worden toegevoegd aan een minister en de koning bepaald hun bevoegdheid.
- **Het KB van 24 maart 1972:**
- Bepaald de bevoegdheden van de staatssecretarissen en de perken waarbinnen zij het recht van medeondertekening kunnen krijgen.
 - > mogen slechts met instemming van de minister aan wie zij zijn toegevoegd een verordenende bevoegdheid uitoefenen.
 - Staatssecretarissen kunnen dus veeleer op beperkte wijze van hun bevoegdheden gebruikmaken.

19. DE NORMEN UITGEVAARDIGD DOOR DE GEDECENTRALISEERDE INSTELLINGEN

19.1 DE PROVINCIALE VERORDENINGEN EN REGLEMENTEN

- Provinciale normen:
 - Mogen niet strijdig zijn met de grondwet en de wetten van de wetgevende macht.
 - Moeten de bevoegdheden van de gemeenten eerbiedigen.
 - Ze worden bekendgemaakt in het bestuursmemoriaal van de provincie.
 - Treden in werking 8 dagen na hun bekendmaking (tenzij in hun reglement een andere termijn staat).

19.2 DE GEMEENTELIJKE VERORDENINGEN

- Gemeentelijke normen:
 - Mogen enkel exclusieve gemeentelijke belangen betreffen.
 - Worden bekend gemaakt bij wijze van aanplakking.
 - Worden opgenomen in een speciaal daartoe bestemd register:
 - > Bevindt zich ter griffie van de rechtbank van eerst aanleg en van politierechtbank tot wier ressort de gemeente behoort.
 - Er wordt melding gedaan van de registratie in het bestuursmemoriaal.
 - Het is bindend 5 dagen na de bekendmaking (tenzij in hun reglement een andere termijn staat).

19.3 NORMEN UITGEVAARDIGD DOOR DE GEDECENTRALISEERDE INSTELLINGEN

- Er bestaat geen preventieve wettigheidscontrole
 - > Deze zou dan uitgevoerd zijn door de afdeling Wetgeving van de raad van staten.
 - Bestaat wel administratief toezicht: bestaande uit:
 - > Wettigheidscontrole: schending van het recht
 - > Opportuniteitscontrole: schending van het algemeen belang
- ⇒ Zo kan de Vlaamse regering provinciale normen schorsen en vernietigen.

20. DE NORMENHIËRARCHIE

20.1 SITUERING VAN HET VRAAGSTUK

- Hiërarchie: ene staat hoger dan het andere.
 - (Materiële) Wetten hebben niet allemaal dezelfde waarde.
 - Wetten uitgevaardigd door lagere organen mogen de wetten van hogere organen niet tegenspreken.

⇒ Diverse rechtscolleges en controleorganen waken over het naleven van de normenhiërarchie.

- Wetsconflict = Wanneer verschillende overheden elkaar tegenspreken.
 - Wanneer rechtsregels met elkaar in strijd zijn/ tegenspraak tussen normen = een wetsconflict.
 - Bv. *Wetten op Federaal niveau en gemeenschapsniveau die elkaar tegenspreken: Ene wet: pensioenleeftijd op 55 jaar – andere wet: pensioenleeftijd op 60 jaar.*

- Hoe los je wetsconflicten op:
 - Los je op door de hiërarchie van de normen toe te passen:
 - > De lagere overheid moet zich gedragen naar de normen van de hogere overheid.
 - MAAR, 2 fundamentele kanttekeningen:
 - 1) Geldt alleen maar als beide overheden bevoegd zijn voor de materie van het conflict. (*bevoegdheden dus controleren*).
 - 2) De regel werkt niet als een zelfde overheid zich tegenspreekt = intertemporeel wetsconflict.
 - Dezelfde wetten gemaakt maar op andere tijd = wetsconflict in tijd.
 - Bv. *2 wetten op Federaal niveau die elkaar tegenspreken: master criminologie is 1 jaar – master criminologie is 2 jaar.*
 - Hoe worden deze opgelost:
 - Met de regel van het ‘gezond verstand’: voorrang geven aan de meest recente regel. = *“Lex Posterior Derogat Priori”*
 - Een speciale wet/bijzondere wet gaat voor op een algemene wet ook als deze ouder is. = *“Lex specialis derogat generalis”*

20.2 DE VERHOUDING TUSSEN DE INTERNATIONALE NORMEN EN HET NATIONAAL RECHT

- Principe:
 - Een verdrag met rechtstreekse/directe werking gaat voor op ALLE nationaal rechten/normen.
 - > Met directe/ rechtstreekse werking wordt bedoeld: waar de burgers rechten en plichten uit kunnen putten.
 - > Gaat zelfs voor op onze nationale grondwet.
 - > Op voorwaarde dat dat verdrag bindend is voor België (*ondertekend, bekrachtigd en gepubliceerd*)
 - >

- 2 (basis)regels:
 - Lagere rechtsregel mag niet in strijd zijn met een hogere rechtsregel.
 - Een lagere rechtsregel moet zijn rechtsgrondslag vinden in een hogere rechtsregel.

⇒ *Niet voldaan aan deze 2 regels? In sommige gevallen zal men de regel kunnen vernietigen in andere zal de regel niet worden toegepast.*

20.3 DE HIËRARCHIE BINNEN DE DWINGENDE FORMELE BRONNEN VAN HET NATIONAAL BELGISCH RECHT

NORMENHIËRARCHIE =>	GRONDWET	
	FEDERAAL	DEELSTATEN
- Bijzondere wetten	⇔	- Decreet met bijzondere meerderheid
- Wetten		- Decreet
- Besluitwetten		- Ordonnantie
- Wetskrachtige koninklijke besluiten		
- Koninklijke besluiten		- Besluiten van gemeenschaps- of gewestregering
- Ministeriele besluiten		- Ministeriele besluiten
- Besluit staatssecretaris		
- Provinciale reglementen		- Provincie reglementen
- Gemeentelijke reglementen		- Gemeenten reglementen

20.4 DE HANDHAVING VAN DE NORMENHIËRARCHIE

- Hoe gaan we de hiërarchie handhaven?
 - Er is niet 1 grote procedure die alles bewaakt.
 - Er zijn 3 grote kwesties die elk een deel bewaken.

1. De bevoegdheden van het grondwettelijk hof

- Aantal beginselen:
 - Niet alle landen hebben een grondwettelijk hof. Ons land wel.
 - **Art 142 GW:** Wij hebben er 1 voor heel België: gesitueerd in Brussel.
 - Hebben ook een bijzondere wet op het grondwettelijk hof van 6 januari 1989 (BWGH)
 - > Hiervoor bestond er een arbitrage hof.
 - > Het idee toen was dat er een scheidsrechter nodig was tussen de deelstaten en de federale overheid om hun bevoegdheidsverdelingen/ bevoegdheidsproblemen op te lossen.
 - > Maar er kwam een verruiming: moesten ook de artikelen van de grondwet bewaken.
 - > Het arbitrage hof kreeg dus een ruimere taak toegekend: rechten en vrijheden van de mens uit de grondwet waarborgen.
 - > De naam arbitrage hof veranderde dan ook naar grondwettelijk hof.
 - Het is een hof, maar behoort niet tot de grondwettelijke rechtelijke macht.
 - > Het is een rechtscollege: het spreekt recht maar behoort niet tot de rechtelijke macht.
 - > Het doet uitspraak over conflicten die ook een politieke lading hebben.
 - > Dus er moeten ook mensen inzitten die iets van politiek kennen.
- **Art 31 en volgende BWGH:** Samenstelling van het grondwettelijk hof:
 - 6 Franstaligen en 6 Nederlandstaligen.
 - 6 klassieke juristen en 6 niet-juristen (oud-politici)
- **Art 142 GW:** Bevoegdheden van het grondwettelijk hof:
 - 3 grote bevoegdheden: 3 zaken die voor het grondwettelijk hof kunnen komen:
 - A. Conflicten**
 - Conflicten bedoeld in art **141 GW**.
 - Conflicten tussen:
 - o Een wet en een decreet
 - o Een wet en een ordonnantie
 - o Een decreet en een decreet.
 - o Een decreet en een ordonnantie.
 - Dit zijn bevoegdheidsconflicten = juridische conflicten.
 - > Deze kan je dus niet oplossen door de voorrangregel te gebruiken.
 - > Er is een onafhankelijk orgaan nodig dat uitspraak hierover doet.
 - Toetsing aan bevoegdheidsverdelende regels.
 - Het hoeven geen wetten te zijn van materiële zin: alle mogelijke wetten, ordonnanties, decreten.
 - B. Schending van (art 10, 11 en 24 GW): door een wet/decreet/ordonnantie.**
 - **Art 10:** het gelijkheidsbeginsel
 - > Gelijke situaties gelijk behandelen, ongelijke situaties ongelijk behandelen.
 - > *Bv. blinden die examen in Braille/mondeling mag afleggen en niet schriftelijk.*
 - **Art 11:** verbod op discriminatie
 - > Beschermd onder andere de minderheden.
 - **Art 24:** bewaking op de vrijheid van onderwijs.
 - > Iedereen heeft het recht om een school op de richten.

C. Andere grondwetsartikelen die men gaat opsommen in een bijzondere wet van het grondwettelijk hof.

- **Art 1 BWGH** somt deze dus op:
 - o Alle artikelen van titel 2 van de grondwet:
 - > **Art 8 tot 22 GW**: “De Belgen en hun rechten”.
 - o **Art 170-172 + 191 GW**:
 - > Art 170-172: gelijkheid in belastingzaken.
 - > Art 191: iedere vreemdeling op ons grondgebied geniet van bescherming en rechten.
 - o **Art 143 §1 GW**: gaat over de federale loyauteit.

- Toets AAN de grondwet:
 - Toets niet aan internationaal recht.
 - > Toets dus ook niet rechtstreeks aan mensenrechtenverdragen.
 - Maar interpreteert wel de mensenrechtenverdragen in het oog van de grondwet: maar dus niet rechtstreeks.

- Wat toets je:
 - Wetten
 - > Alle wetten: zowel materiele wetten, als bijzondere meerderheidswetten, etc.
 - Besluitwetten
 - > Aangezien deze gelijk staan met een wet.
 - Wetskrachtig koninklijke besluiten:
 - > De volmachtswet kan je inderdaad toetsen.
 - > Wetskrachtige koninklijke besluiten zelf in principe niet, tenzij ze door een wet achteraf bekrachtigd zijn.
 - Ordonnanties
 - > Kan je ook toetsen.
 - Alles dat lager staat dan wetten, decreten kan niet getoetst worden:
 - > *Koninklijke besluiten, gemeentelijke reglementen, ministeriële besluiten, wetskrachtige koninklijke besluiten (tenzij bekrachtigd door een wet achteraf)*, etc. dus allemaal niet.
 - De grondwet zelf
 - > Je kan AAN de grondwet toetsen maar niet de GW aan de GW.

- ⇨ Normen die je toetst en normen aan wat je toetst ≠ hetzelfde.

- Hoe breng ik een zaak bij het hof aan?
 - 2 grote wegen:
 - > Een beroep tot nietig verklaring.
 - > Een prejudiciële vraag.

- 1. Een beroep tot nietig verklaring:**
 - Wil iets nietig verklaren: een wet, een decreet, een ordonnantie.

- Wie kan er naar het hof:
 - **Art 2 BWGH**: wie kan een beroep tot nietig verklaring indienen:
 - > Door de ministerraad.
 - > Door de regering van een gemeenschap, gewest of federale regering.
 - > Door de voorzitter van het parlement (wetgevende vergadering) op verzoek van 2/3 van de leden.
 - > Door elke natuurlijke persoon/rechtspersoon die een belangen heeft.
 - > Door Feitelijke vergaderingen die geen rechtspersonen zijn (*Bv. vakbond*).

- Hoe ga je naar het hof:
 - **Art 3 BWGH**:
 - > Kan niet bellen/mailen.
 - > Moet gebeuren via een officieel document = een verzoekschrift.

- > Moet ingediend zijn volgens art 3: binnen een termijn van 6 maanden na de bekendmaking van de wet.
- > Waarom?
 - Nietig verklaring is zeer zwaar.
 - We gaan er dus een periode aan koppelen.
 - 6 maanden na afkondiging in het Belgisch staatsblad heb je tijd om verzoek in te dienen.
 - Hof gaat niet in die 6 maanden uitspraak doen, neen.
 - 1 uitzondering op die 6 maanden (art 3 BWGH):
 - ⇒ Behalve voor wetten die een internationaal verdrag goedkeuren.
 - ⇒ Daar heb je maar 60 dagen de tijd voor om een verzoekschrift in te dienen. Aangezien we ons hierbij verbinden met het buitenland.
- Hof zal dan uitspraak kunnen doen door midden van een arrest: 2 mogelijkheden:
 - Je krijgt gelijk
 - > De artikelen zijn inderdaad in strijd.
 - > Dan wordt het beroep gegrond verklaard.
 - > Je kwam de vernietiging aanvragen dus dit gaan we ook doen (geheel of gedeeltelijk).
 - ⇒ Je kan niet vragen om het te wijzigen/ aan te passen.
 - ⇒ Het gerechtelijk hof kan dit niet doen.
 - ⇒ Maar als ze de artikelen vernietigen geven ze aan het parlement de pap in de mond van 'Hey, als je het zo had omschreven was het geen probleem.'
 - ⇒ Maar zelf kan het hof het dus niet wijzigen omdat ze niet verkozen zijn.
 - > Z'n vernietigings-arrest moet ook in het Belgisch Staatsblad.
 - > Vernietigverklaring telt: *erga omnes & ex Tunc*
 - ⇒ Ten aanzien van iedereen & vanaf toen (vanaf moment dat norm ontstond).
 - ⇒ De norm had nooit mogen bestaan: gevolgen die zijn ontstaan doordat deze wel een tijdje heeft bestaan: moeten allemaal worden uitgeveegd.
 - ⇒ Soms kunnen ze een termijn geven: *Bv. vernietiging geldt vanaf oktober*: zodat bepaalde gevolgen van bestaan wel nog zouden blijven.
 - Je krijgt geen gelijk
 - > Dan wordt beroep ongegrond verklaard.
 - > Dit arrest is bindend door alle rechtscolleges in België.
 - ⇒ Zo is het bindend voor alle rechters.
 - > Arrest wordt ook gepubliceerd in Belgisch staatsblad.
- ⇒ Soms kunnen gelijkheid en ongelijkheid samenlopen: op de helft gelijk, op de andere helft niet.
- ⇒ Het hof mag zich niet richten tot de inhoud van het artikel. Het hof kan enkel de technische regelingen doen: ben je bevoegd? + is het in strijd met de grondwet?
- Wat met: **Art 92 bis/1 BWHI**
 - Gezamenlijke decreten of gezamenlijke ordonnantie.
 - > 2 gemeenschappen die hetzelfde decreet/ ordonnantie willen.
 - > Het zijn identieke teksten.
 - > Als een bepaling uit het ene nietig wordt verklaard, wat dan met de identieke bepaling ervan?
 - ⇒ Alle 2^e decreet IDENTIEK hetzelfde is, worden ze beide nietig verklaard.
 - ⇒ Erop lijkend ≠ identiek hetzelfde
- ⇒ Dit was de eerste manier om haar het hof te gaan.
- ⇒ De 2^e manier is via een prejudiciële vraag:

2. De prejudiciële Vraag/Procedure. (examen!)

- Pre = voor
 - Procedure voordat de rechter uitspraak gaat doen = concrete controle.
 - > Gaat dus over een rechter die dus bezig is met een zaak.
 - Controle die plaatsvindt in een concreet kader/geschil.
 - > *Bv. er is een zaak bezig en er komt een kwestie aan bod die zegt (of de rechter denkt) dat een decreet in strijd is met de vrijheid van meningsuiting.*
 - Rechter kan dan een hulplijn inschakelen: de prejudiciële vraag.
 - > Vraag die wordt gesteld aan het grondwettelijk hof
 - > Dan wordt de procedure geschorst: tijdelijke stilstand.
- Prejudiciële beslissing:
- Is een arrest van het grondwettelijk hof waarbij ze antwoorden op een concrete vraag die een rechter stelt naar aanleiding van een discussiepunt dat een partij opmerkt of rechter zelf vaststelt bij de behandeling van een concrete zaak.
- Over wat:
- Over dezelfde onderwerpen als bij een verzoek tot nietigverklaring.
- Een rechter die met een zaak bezig is en zo iets opmerkt, is deze verplicht een prejudiciële vraag in te dienen?
- Is zeer complex: *eigenwijze die denken alles te weten, rechters die het bij alles doen om tijd te trekken, rechter die het hun allemaal niet boeit, ...*
 - **Art 26 BWGH:**
 - > In principe bent u verplicht.
 - > Maar er zijn 2 uitzonderingen (+2) waar er geen verplichting is:
 - Geen verplichting als grondwettelijk hof al uitspraak heeft gedaan over een vraag of beroep met identiek hetzelfde onderwerp.
 - Hof heeft zich dus al over vraag gebogen en de vraag is dus al beantwoord.
 - Vergelijkbaar ≠ identiek. Het moet dus identiek zijn.
 - Geen verplichting als vordering niet ontvankelijk is omwille van procedure redenen tenzij die redenen voortvloeien uit een norm die het voorwerp is van de prejudiciële vraag zelf.
 - Een eis die iemand in de rechtbank brengt maar die staat in de verkeerde rechtbank.
 - Er zijn veel verschillende rechtbanken
 - “U moet niet bij mij zijn, ik. Mag het niet behandelen.”
 - Tenzij de reden van bevoegdheid juist uit de vraag voortvloeien.
- ⇒ Deze 2 redenen gelden voor alle rechtscolleges.
- Art 26 paragraaf 2 BWHI: voegt nog 2 redenen toe waar er geen verplichting is:
 - Wanneer het antwoord niet onontbeerlijk is om uitspraak te doen:
 - Antwoord dat het hof zou geven is niet noodzakelijk in de zaak.
 - Wanneer het antwoord klaarblijkelijk geen schending is.
 - Antwoord dat overduidelijk geen schending is: zelf een kind kan zien dat het niet in strijd is.
- Wat na het stellen van een prejudiciële vraag:
- Wachten op het hof: die gaan een arrest geven met een antwoord op de vraag
 - Dit arrest wordt ook in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.
- Bent u gebonden aan antwoord van het hof?
- Ja je bent gebonden, maar niet *erga omnes*
 - > Uitspraak is beperkt voor rechter uit deze/dezelfde zaak.
 - > Niet alle rechters dus. Enkel gene uit deze zaak.

- Wat als ze vaststellen dat norm (decreet, wet, ordonnantie) onverenigbaar is met een norm die je toets.
 - Ze zeggen dus eigenlijk: had men dit voorgelegd als een beroep tot nietigverklaring (binnen de termijn), dan was de norm nietig verklaard bij het hof.
 - De norm is ongeldig en kan door middel van een prejudiciële vraag tot uitdrukking komen zelfs na zoveel jaren.
 - > Er staat geen termijn tot het indienen van een prejudiciële vraag.
 - Kunnen als hof bij een prejudiciële vraag dus niet nietig-verklaren: wat dan?
 - > Nieuwe termijn van 6 maanden voor de regering, parlement en de rechtspersonen om alsnog een beroep tot nietigverklaring in te dienen.
 - Vanaf dat arrest in Belgisch staatsblad is gepubliceerd.
 - ⇒ Kan dus nog een vernietiging krijgen van een norm die al zoveel jaar bestaat.
- ☆ Examenvraag: kan een norm ter eeuwige dagen vernietigd worden?
Ja dit kan, via de procedure van de prejudiciële vraag.

- Voorbeeld:
 - *Stel we hebben een wet van 2000, en het is nu september 2018 en m'n stelt een prejudiciële vraag over een wet. Er is geen verzoekschrift tot nietig-verklaring ingediend tot hier toe dus het hof heeft niet kunnen beugen over deze wet. "Art 3 is in strijd met art 99".*
 - *Hof stelt inderdaad vast dat norm niet zou mogen bestaan. Als er dus iemand in die 6 maanden naar hof was geweest na de bekendmaking van deze norm, was het dus nietig verklaard, maar er is dus niemand gekomen. Het artikel is in strijd en bestaat = er is een gebrek.*
 - *Gebreken moeten worden weggenomen.*
 - *Als bij prejudiciële vraag door hof geoordeeld is dat het een schending inhoud : opnieuw termijn van 6 maanden waarin beroep tot vernietiging kan worden ingediend. En dus kan je nog tot een vernietiging komen zeer lang na bestaan van wet.*

2. De legaliteitscontrole door hoven en rechtbanken (examen)

- Wie gaat optreden als er een probleem is
 - **Art 159 van GW:** *De hoven en de rechtbanken passen besluiten en verordeningen alleen toe in zoverre zij met de wetten overeenstemmen.*
 - 4 kwesties: weten (herhaling):
 - > Een gewone rechter is niet bevoegd om wet aan grondwet te toetsen. Kan wel een prejudiciële vraag stellen (maar kan er niet over oordelen)
 - > Gewone rechter moet voorrang geven aan verdragen met directe werking.
 - > Bij ordonnantie: wel een beperkte rechtelijk-bevoegdheid (**Art 9 BWHI**)
 - > Eigenlijke legaliteitscontrole **159 GW** = exceptie van onwettigheid = verweermiddel van onwettigheid.
 - Rechters Passen uitvoeringsnormen alleen toe als het in overeenstemming is met alle wetten.
 - Rechter kan niet vernietigen maar zal weigern deze toe te passen.
 - Zonder beperking in de tijd
 - Geld alleen voor de partijen die het aanvragen.
 - ⇒ Het word dus niet vernietigd, maar gewoon niet toegepast.

3. De bevoegdheid van de raad van state

- Afdeling bestuursrechtspraak
- Zie hoofdstuk 25.

Deel 4: De overige bronnen van het Belgisch recht.

- Alle andere bronnen van het Belgisch recht die geen materiële wet zijn.
 - Andere bronnen waar bindende regels door ontstaan dan materiële wetten.

21. DE GEWOONTEN

- Wat heeft de gewoonte met recht te maken?
 - De gewoonte is de oudste rechtsbron
 - > Teruggaan in de tijd: minder ontwikkelde samenlevingen kennen alleen gewoonterecht.
 - > Ze hadden geen geschreven regels vroeger.
 - > De gewoonten van de mens werd gezien als een bron van recht.
 - Het gewoonterecht bestaat uit niet-geschreven rechtsregels.
 - Door de toenemende rol van wetgevers is de gewoonte als rechtsbron beperkter geworden.
 - > Alle recht moet worden geschreven in (wet)boeken.
 - Vandaag de dag is er ook nog veel gewoonterecht.
 - Het is geen materiële wet aangezien het dus ongeschreven is.

21.1 DE GEWOONTE ALS RECHTSBRON

- De gewoonte en gewoonterecht:
 - De gewoonte is elke rechtsregel die zich uitsluitend door zijn herhaalde toepassing openbaart.
 - Het gewoonterecht is bijgevolg het geheel niet geschreven rechtsregels ontstaan zonder tussenkomst van een regelgever.
 - De gewoonte bestaat uit 2 elementen:
 - > Het materiële element: een reeks handelingen/gebruiken die zich in het verleden met regelmaat hebben voorgedaan, een gevestigd gebruik:
 - Algemeenheid: het gedrag moet gesteld worden door de meerderheid van de gemeenschap op de heersende groep.
 - Bestendigheid: personen moeten zonder teveel afwisseling een gewoonte volgen.
 - Duurzaamheid: voortbestaan van het gebruik, gedurende een langere periode.
 - Openbaarheid: de gewoonte moet algemeen bekend zijn.
 - > Het moreel/psychologisch element: de overtuiging van het bindende karakter:
 - Personen die aanvoelen dat de schending van de gewoonte de schending van een rechtsregel is.
 - ⇒ Het zijn dus ongeschreven regels in een maatschappij waar mensen zich naar gedragen en waarbij ze het ervaren als bindend.
 - ⇒ We ervaren ze als bindend. En ze zijn ook bindend.
- *Bv. in het handelsrecht zijn er nog heel wat ongeschreven regels. Diamanten-handel: veel stansacties die gebeuren op puur vertrouwen terwijl het toch om veel geld gaat.*
- *Bv. huur-verhuur: huurt contract in Leuven maar staat geen datum in. De gewoonte zegt dat dat het voor 1 academiejaar is. dus kotbaas kan niet zeggen dat je er heel je studententijd moet zitten.*
- *Bv. vee-koop-handel: houden zich niet bezig met contracten en elk dier nauwkeurig te beschrijven. Ze onderhandelen gewoon en gaan uit van elkaars afspraken.*
- *Maar wat dan als ze bedrogen worden:*
 - > *Dan gaat de wetgever niet zeggen 'hey, mag ik u contracten dan eens zien?' neen.*
 - > *In bepaalde sectoren is er gewoonterecht en de rechter moet dit ook toepassen.*

21.2 DE VERHOUDING TUSSEN DE GEWOONTE EN DE WET

- De gewoonte en de wet zijn complementair.
 - Gewoonte bestaat vaak in die domeinen waar de wetgever (nog) niet regelgevend is tussengekomen.
- De verhouding tussen de gewoonte en de wet kan worden samengevat in 3 Latijnse beginselen:

1. Gewoonte *Secundum Legem*: De gewoonte volgens de wet.

- Een uitdrukkelijke verwijzing in de wet naar de gewoonte.
- Gewoonten als ondersteuning van wetskrachtige normen.
- In het Burgerlijk Wetboek zijn er tal van artikelen waarbij de rechter de gewoonte als richtsnoer moet nemen.
- Bv. **Art 1159 BW**: *hetgeen dubbelzinnig is wordt uitgelegd volgens hetgeen gebruikelijk is.*

2. Gewoonte *Praeter Legem*: De gewoonte naast de wet.

- In diverse rechtstakken wordt aanvaard dat er een gewoonte bestaat die hetzij afwijkt van wilsaanvullende wetsbepalingen.
- De wet zegt eigenlijk niets, maar door een gewoonte ontstaan er toch bepaalde gedragingen.
- Bv. *grondwettelijke gewoonten van een school, de procedure die gevolgd wordt om tot een federale regering te komen staat niet in de wet, wet spreekt niet eens over een partijvoorzitter, etc.*

⇒ Dit kan natuurlijk niet bij het strafrecht: kan niet gestraft worden voor iets dat niet in het strafrecht staat.

3. Gewoonte *Contra Legem*: De gewoonte tegen de wet.

- Een gewoonterechtsregel die ingaat op het geschreven recht.
 - Bv. *krijgt 500 euro van je oma. Is deze schenking geldig? Art 931 BW: een schenking onder de levende, moet je langs de notaris. Maar het is een gewoonte en gaan niet naar de notaris en wijken dus af van het artikel.*
⇒ *Kan hier dus eigenlijk zeggen dat de gewoonte voorgaat op het recht.*
 - Een rechtssubject kan zich juridisch gebonden voelen door de eigen gebruiken, daar dat maakt dit gebruik nog geen gewoonte.
 - > Pas wanneer andere rechtssubjecten legitieme verwachtingen gaan koesteren ten aanzien van dat gebruik, dat mogelijks rechtsgevolgen kunnen worden gehecht aan dat gebruik.
- ⇒ Gewoonterechtsregels die naast of in tegenspraak met de wetskrachtige normen bestaan, worden doorgaans vroeg of laat in de wetgeving opgenomen.

21.3 DE GEWOONTE EN DE RECHTSPRAAK

- Moet de rechter rekening houden met de gewoonte?
 - Hij moet de gewoontes toepassen.
 - Ook als partijen er niets over zeggen wordt verwacht dat de rechter de gewoonte kent.
- Algemeen: een schending van een gewoonte is geen aanleiding voor cassatie: tenzij
 - > De wet zelf naar de gewoonte verwijst
 - > De contracterende partijen zich op de gewoonte beroepen.

22. DE ALGEMENE RECHTSBEGINSELEN

- Wat zijn algemene rechtsbeginselen:
 - Ongeschreven rechtsregels die concrete gedragsvoorschriften inhouden.
 - > Deze gedragsvoorschriften vloeien voort uit maatschappelijke opvattingen die ten grondslag liggen van ons rechtssysteem.
 - Het zijn maatschappelijke fundamentele gedragingen die doorsijpelen in het recht.
 - > Beginselen die als anders door ons recht lopen.
 - > Ze hebben dus een bindend karakter.
 - De rechter roept deze algemene rechtsbeginselen niet in, maar stelt het bestaan ervan vast.
 - > Ze staan vaak niet letterlijk in de wet.
 - > Maar als je dieper kijkt, vind je beginselen die terugkomen in alles.

- Welke algemene rechtsbeginselen kennen we:
 - Algemene rechtsbeginselen vinden hun oorsprong in het publiekrecht
 - > Ongeschreven rechtsregels die door de rechter worden toegepast om de overheid tot bepaalde gedragingen te dwingen.
 - ⇒ Rechtsregels zijn inroepbaar als cassatiemiddel.
 - ⇒ Hierbij kan je dus ook afleiden dat het de rechtsbeginselen deel uitmaken van de normenhiërarchie.

 - Algemene rechtsbeginselen vinden we ook terug in de rechtsspraak
 - > De rechtsspraak vindt als het waren de rechtsbeginselen.
 - > *Bv. de hoorplicht: als de overheid een negatieve beslissing neemt t.o.v. u (KUL die zegt dat studenten zich misdragen en willen buitensmijten). Als een overheid dat doet, moeten ze eerst deze persoon horen: verhaal van deze persoon horen. Ook al staat het niet in de wet.*
 - > *Bv. zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het rechtszekerheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel, etc.*

- Plaats in de normenhiërarchie:
 - Een rechtsbeginsel is moeilijk te plaatsen in de normenhiërarchie.
 - > Sommige rechters vinden dat bepaalde rechtsbeginselen evenveel waarden hebben als de grondwet.
 - Ze zeggen: het zijn fundamentele regels voor de samenleving waar niemand afbreuk zou op mogen doen.
 - > Andere vinden dat rechtsbeginselen wettelijke waarden zouden hebben.
 - Deze beginselen vullen de wet aan en staan boven de besluiten.
 - Maar ze kunnen niet afwijken van de wet of er tegen ingaan.
 - Deze beginselen zijn een belangrijke grond voor cassatie.
 - > Beginselen waarvan de rechtsspraak toelaat dat je er van afwijkt.

 - Deze indeling staat haaks op de eigenheid van de beginselen.
 - > Eenzelfde beginsel kan in een bepaalde casus van grondwettelijke waarde zijn, in een andere van wettelijke waarde en in nog een andere ondergeschikt.
 - ⇒ De plaats waar het beginsel staat in de normenhiërarchie is dan ook afhankelijk uit welk specifiek geval het is ingeroepen.

- Soms kan het gebeuren dat je algemene rechtsbeginselen hebt en dat die vervolgens wel worden opgeschreven.
 - *Bv. Bevoegdheden van de burgemeester zijn al heel veel moeilijkheden mee geweest dat deze beginselen wel degelijk werden opgeschreven zodat er geen misverstanden meer kunnen optreden.*
 - *Bv. Proportionaliteitsbeginsel: de ernst moet in overeenstemming komen met de sanctie*

- Wat een beginsel in strijd is met een wet: De wet krijgt hier altijd voorrang.
 - Is niet zo bij het gewonterecht omdat die gewoonte de grondslag is aan de wet.

23. DE PARALEGALE NORMEN

- Onmogelijk om alle maatschappelijke gebeurtenissen en evoluties snel en doelmatig in wetgeving te vatten.
 - Zo ontstonden er alternatieve regelgevingstechnieken.
 - Ze ondersteunen de klassieke regelgevers + verhoogde focus op de kwaliteit van de wet en de regelgeving.
- Zelfregulering
 - Zelfregulering = een juridische techniek waarbij rechtsregels worden gecreëerd door de persoon op wie de regel van toepassing is, of de organen waarbinnen deze personen vertegenwoordigd zijn.
 - Zuivere zelfregulatie: rechtsregel die tot stand komt los van enig wetgevend kader, louter op initiatief van de betrokken personen. De overheid staat neutraal t.o.v. gecreëerde norm.
 - Geconditioneerde zelfregulatie: waarbij de wetgever zekere inhoudelijke of procedurele randvoorwaarden heeft voorzien.
- Normen die zich aan de rand van het recht ontwikkelen, aan de marge van het recht.
 - en die soms kunnen doorgroeien tot het niveau van de materiële wet

1^e kwestie: technische normen

- Basisnormen worden door de wetgever voorzien, maar de uitwerking ervan wordt aan de betrokken partijen overgelaten.
- *Bv. normen over hoe een boekhouding moet gebeuren, normen waar bepaalde banken zich aan moeten houden,..*

2^e kwestie: deontologische normen

- Deontologie: gedragsregels/normen die kenmerkend zijn aan een bepaald beroep.
- Bv. geneesheren, notarissen, magistraten: hebben allen regel die bindend zijn aan beroepsgroep.
- Bepaalde marktsectoren die zich verbinden met door de overheid onderhandelde regels na te leven via klassieke wetgeving tijdens de duur van de beleidsovereenkomst.
- Ontstaan dus in de marge van het recht want ze zijn gericht op bepaalde groepen, op bepaalde beroepen
- Normen, gedragsregels hoe je je in dat beroep moet gedragen.
- Als je dit beroep niet uitoefent, heb je hier ook uiteraard geen last van.
- Ze zijn bindend allen in die beroepsgroep.

⇔ 1^e en 2^e gelden enkel voor bepaalde groepen/personen.

⇔ 3^e gaat over paralegale normen die kunnen doorgroeien tot het statuut van een materiële wet.

3^e kwestie: groeien door naar het statuut, naar het niveau van een materiële wet

- Bepaalde paralegale normen die doorvloeien tot het niveau van een materiële wet.
- *Bv. Cao = Collectieve arbeidsovereenkomst: deze overeenkomst is algemeen verbindend verklaard doordat ze werd bekrachtigd door een wetskrachtig KB.
Als werknemer sta je lager dan je werkgever. Collectieve Arbeidsovereenkomsten maken in groep die er voor zorgen dat je in groep sterk staat tegenover werkgever.*

➤ Verschillen paralegale normen en de gewoonte:

- Paralegale normen zijn schriftelijk // de gewoonte zijn niet schriftelijk
- Paralegale normen bestaan bewust // de gewoonten bestaan onbewust.

➤ Paralegale normen als rechtsbron:

- 3 gradaties waarbinnen paralegale normen rechtsgevolgen kunnen hebben binnen de statelijke rechtsorde:
 - Ze verwerven bindende kracht door of krachtens een materiële wet: De regelgever die de paralegale norm kan sanctioneren.
 - De verbindende kracht van de paralegale norm vloeit voort uit een contract.
 - De paralegale norm wordt betrokken in de beoordeling van de aansprakelijkheid van een rechtssubject:

24. DE PSEUDO-WETGEVING

- Definitie en kenmerken:
 - Het zijn richtlijnen, gericht op één of meerdere ondergeschikte(n), en die ten aanzien van de bestemming(en) van die richtlijnen afdwingbaar zijn.
 - > De zogenaamde: omzendbrieven.
 - > Het geeft de overheid speelruimte om regels in te kleuren.
 - > Ze zijn niet rechtstreeks afdwingbaar van de rechtsonderhorige.
 - > Ten aanzien van de bestemming zijn ze juridisch afdwingbaar.
 - Ze houden algemene voorschriften in die door de overheid zijn vastgesteld om de ambtenaren bij hun opgedragen taken te helpen door een eenvormige regeling.
 - Heeft te maken met de discretionaire bevoegdheid van de overheid.
 - > De overheid heeft zelf beleidsruimte: kijken naar wat de belangrijk vinden in de staat.
 - > Het zijn geschreven documenten in welke marges het recht in acht moet worden genomen.
 - > Maar het heeft dus effect op ons, en lijkt dus een wet: maar het is een pseudowet.
 - Dit alles is het tegenovergestelde van een gebonden bevoegdheid:
 - > Als A dan B: hier is geen beleidsruimte: de wet zegt meteen wat je moet doen.
 - Bv. examen waarvan diegene met de hoogste punten de job krijgt. MAAR mens kan sociaal incapabel zijn. Dus wijkt af en zegt: ik neem de 2^e beste die iets minder scoort maar sociaal ook capabel is.
- De verhouding van pseudowetgeving tot de wet
 - Omzendbrieven mogen slechts informatief van aard zijn.
 - > Bv. toelichting verschaffen bij heersende regelgeving.
 - In de mate dat ze beogen bijkomende rechtsnormen op te leggen aan de rechtsonderhorige zijn ze verordenend van aard.
 - Omzendbrieven dienen de hiërarchie van de normen te respecteren.
 - In beginsel zijn omzendbrieven niet bindend zodat overheden zich er niet zonder meer mogen op beroepen om hun beslissingen te rechtvaardigen
- Discretionaire bevoegdheden geeft beleidsruimte aan de overheid
 - Waarbij je aan de overheid een beoordelingsmarge/ beleidsruimte geeft.

25. DE RECHTSPRAAK

25.1 BEGRIP

- Rechtspraak als bron van het recht:
 - Het geheel van beslissingen waarbij rechtsgeschillen worden beslecht.
 - Een product/beslissing van de hoven en de rechtbanken.
 - > Rechtbanken spreken zich uit in een vonnis.
 - > Hoven spreken zich uit in arresten.

⇒ Een rechtbank staat dus lager dan hoven.
- Over wat gaat het?
 - Rechtspraak gaat over individuele gevallen, telkens een concreet geschil tussen minstens 2 partijen:
 - > Uitspraak is slechts geldig ten aanzien van de in het geding betrokken partijen.
 - > Gelijksortige betwistingen hebben doorgaans dus ook gelijksoortige uitspraken.
 - De regering werkt precedent: zaken die voor iedereen gelden.
 - > Maar de rechterlijke gewijsde (was de rechter geweest heeft) blijft per definitie beperkt tot de betrokken partijen.
- Is rechtspraak dan een echte bron als er geen precedentswerking is?
 - Hoewel er geen bindende precedents kunnen worden afgeleid uit de rechtspraak, is er een feitelijk gezag verbonden aan een gerechtelijke uitspraak.
 - Dit gezag is sterk verbonden aan de plaats die het rechtcollege inneemt in de hiërarchie.
 - > Hof van Cassatie is determinerend hierbij: als zij een uitspraak doen blijft dit vaak wel van toepassing een geruime tijd.
- Hoe rechtsspraak uitvoeren:
 - Rechter die voorgelegde geschillen dient te beslechten op grond van algemene normen en niet in functie van zijn eigen subjectieve inzichten.
 - Hij blijft dus afhankelijk van de diverse formele bronnen van het recht.

25.2 BEGINSLEN DIE HET 'RECHT SPREKEN' BEHEERSEN

- Een aantal beginselen die cruciaal zijn voor het 'spreken van recht'.
 - 7 essentiële beginselen die de rechtspraak moet beheersen.
 - Somme zijn geschreven, andere niet.

1. Onafhankelijkheid

- **Art 151 GW**
- Uitspraak moet gemaakt worden in volledige onafhankelijkheid.
- Rechter vormt zijn oordeel op onafhankelijke wijze.
- 1 uitzondering: de verwijzing naar cassatie.

2. Verplichting om uitspraak te doen

- **Art 5 GER.W.:** *er is rechtsweigering als de rechter geen uitspraak doet.*
- De rechter mag onder geen enkele voorwaarden weigeren uitspraak te doen.
 - > Zelfs Emotionele redenen of subjectiviteit zijn ook geen reden.
- Een rechtsweigering kan zelfs strafrechtelijk vervolgd worden: **Art 258 SW.**
- In de praktijk loopt het hier toch vaak mis:
 - > Eeuwig twijfelende rechters die geen uitspraak doen (pas jaren later).
 - > Rechtsregels die de rechter niet begrijpt en dan gewoon zegt "ik pas ze niet toe, ik doe dat niet."
 - > Rechters die uitspraak willen doen, maar er is geen rechtsregel: dan moeten ze diep nadenken.

Bv. Diefstal d.m.v. magneetkaart in hotel. In wet staat enkel "diefstal door gebruik van valse sleutels". Dat dan doen? Moet de wet bekijken in het daglicht van vandaag. In 19^e eeuw bij opstellen van de wet bestond dit nog niet.

3. Je mag geen algemene regels uitvaardigen

- **Art 6 GER.W.**
- Het uitvaardigen van algemene regels gebeurt door de wetgevende macht, niet door de rechters.
- Ze mogen geen beslissingen treffen bij wege van algemene en als regel geldende beschikking.
 - > Ze moeten iedere zaak afzonderlijk onderzoeken en voor elk geschil een gepaste oplossing zoeken.
 - > Ieder vonnis heeft dus maar beperkt gezag van gewijsde: het bindt slechts de betrokken partijen.
 - De uitspraak geldt dus niet erga omnes: niet ten aanzien van iedereen.
 - 2 uitzonderingen:
 - Vernietigingsarresten van het grondwettelijk hof gelden erga omnes. *(ook in BS gepubliceerd)*
 - Arresten van de Afdeling Bestuursrechtspraak van RVS gelden ook erga omnes. *(niet altijd in BS)*

4. Motiveren

- **Art 149 GW.:** *elk vonnis is met redenen omkleed.*
- Rechters moeten hun uitspraak motiveren:
 - > Zo kan de burger begrijpen wat en waarom die beslissing is genomen.
 - > Zo ontstaat er vertrouwen in de rechter.
- Om zo ook de burger tegen willekeur te beschermen.

5. Openbaarheid

- **Art 148 GW:**
- Democratische controle op de rechters.
- De terechtzittingen van de rechters en de hoven zijn openbaar.
- Art 148 GW voorziet ook uitzonderingen op de openbaarheid:
 - Als de openbaarheid gevaar zou opleveren voor de orde of de goede zede:
 - *Bv. een strafrechtzaak waarbij iemand vervolgd wordt voor incest, dan kan het in belang van de sereniteit zijn om het binnen gesloten deuren te doen.*
 - *Bv. wanneer een uitspraak moet worden gedaan tegen een bendelid. Kunnen bij het proces hun hele benden optrommelen en dan gaan deuren dus dicht.*
 - **Art 6 EVRM:** andere gevallen waarbij rechter de deuren mag sluiten om rechten te beschermen:
 - Dit is een verdrag met directe werking en krijgt dus voorrang op alles. Ook op art 148 GW.
 - *Bv. als het van belang is met het ook op minderjarigen.*

6. Onpartijdigheid

- Onpartijdigheid ≠ onafhankelijkheid.
- Dat de rechter niet vooringenomen mag zijn geen vooroordelen mag hebben, moet neutraal luisteren.
- De afwezigheid van elke vorm van vooringenomenheid of vooroordeel.
- 2 gevallen van onpartijdigheid:
 - Subjectieve onpartijdigheid: verwijst naar het gedrag van een rechter
 - Rechter mag zich niet gedragen alsof hij al dingen laat blijken.
 - Objectieve onpartijdigheid: verwijst naar objectieve omstandigheden
 - Justice must not only be done, it must also be seen to be done.
 - *Bv. rechter die de broer is van een partij: zou kunnen dat hij broer bevooroordeeld.*
 - *Bv. Bank die vele mensen heeft bedrogen maar rechter is zelf ook slachtoffer.*

7. Rechtsmiddelen

- De rechterlijke beslissingen zijn meestal vatbaar voor hoger beroep, met uitzondering van:
 - In burgerlijke zaken:
 - De vonnissen van vrederechter en politierechter die grens van € niet overschrijden.
 - De vonnissen van de rechtbank van eerst aanleg en koophandel die € niet overschrijden.
 - De vonnissen van de arrondissementsrechtbank.
 - In strafzaken:
 - De arresten van de hoven van assisen.
 - De arresten van de hoven van beroep.
 - De arresten van het grondwettelijk hof.

⇒ Kunnen wel altijd nog naar hof van cassatie natuurlijk.

25.3 DE RECHTERLIJKE ORGANISATIE

a. De rechterlijke functies

- Staat heeft 3 machten: uitvoerende macht, wetgevende macht, rechterlijke macht.
 - > Recht spreken = kernfunctie van de staat.
- **Art 40 GW:** rechterlijke macht wordt uitgeoefend door de hoven en de rechtbanken.
 - > Ook nog andere organen die recht spreken en niet tot de rechterlijke functie behoren.
 - Tucht-instanties: heeft te maken met paralegale normen. Deze worden bewaakt door de tucht-organen. Instanties die waken over deontologie van een beroep en kunnen ook een tuchtstraf opleggen.
Bv. dokter die rare dingen doet.
 - Administratieve rechtscolleges: afdeling bestuursrechtsspraak van de Raad Van Staten. Ze zijn geen deel van rechterlijke macht maar spreken wel recht. Het grondwettelijk hof ook.
 - ⇒ Rechterlijke functie is niet hetzelfde als rechterlijke macht.
 - ⇒ Rechterlijke functie is ruimer dan rechterlijke macht.
- Dus organen die een vorm van recht spreken zonder dat ze behoren tot de rechterlijke macht.
Bv. ik vind dat ik niet goed wordt behandeld door de kuleuven. Mijn punten die ik heb gekregen zijn niet juist. Hij vroeg oefeningen die we niet hebben gezien? Dus we hebben een klacht: denkt dat je bent benadeeld. Kunt een beroep instellen, intern bij de Kuleuven zelf: prof moet op het matje komen. Niet genoeg? Dan raad voor betwisting van studievoortgang; waar beslissing kan aanvechten. Daar wordt er recht gesproken door een orgaan dat dus niet tot de rechterlijke macht behoort.
- De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht:
 - De rechterlijke macht mag niet onder controle staan van de regering.
 - De rechterlijke macht moet onafhankelijk zijn van de uitvoerende macht.
- Bij rechterlijke functie een paar aspecten van de rechters:
 - Regels in zin van dat hij de overheid moet kunnen terugroepen want je kan een betwisting met de overheid hebben.
 - Aantal grondwettelijke regelt die waarborgen dat rechter in alle vrijheid zijn uitspraak kan nemen en niet onder druk komt te staan van uitvoerende macht.
 - Wetten die waarborgen dat rechters onafhankelijk zijn:
 - **Art 152 GW:** rechters worden benoemd voor het leven:
 - Door de koning.
 - Het is dus levenslang. *Het is geen benoeming die om de 2 jaar bevestigd moet worden.*
 - Je bent benoemd voor het leven, maar je kan zelf natuurlijk wel altijd weg.
 - Maar de overheid kan je dus niet wegsturen (tenzij in gevallen dat je disfunctioneert).
 - **Art 152 GW:** rechter kan alleen maar uit zijn ambt gezet worden door middel van een vonnis of een arrest (een rechterlijke uitspraak).
 - Door de procedure van de rechterlijke macht zelf en dus niet de regering.
 - Rechters die disfunctioneren, moeten we tegen optreden.
 - *Bv. Rechters die geld vragen voor betere uitspraak.*
 - **Art 154 GW:** loon (=weden) van een rechter is wettelijk bepaald.
 - Uitvoerende macht heeft hier niks over te zeggen.
 - **Art 152 GW:** rechter kan alleen worden overgeplaatst na een nieuwe benoeming en op voorwaarden dat hij hiermee akkoord is.
 - Kan dus niet tegen zijn zin worden doorgeschoven/overgeplaatst worden.
 - *Bv. als je wil doorvloeien van Leuven naar Brussel wel in zelfde instelling.*
 - **Art 155 GW:** rechter mag geen andere functie/ambt van overheid uitoefenen dat betalend is.
 - Onbetaald kan dat wel.
 - *Bv. Als uitvoerende macht: "kunnen we is praten" bijkomende job aanbieden, goed betaald,.. verlijden door geld aan te bieden: mag dus niet.*
 - ⇒ Zaken die waarborgen dat rechters onafhankelijk van overheid kunnen oordelen.

b. De organen van de rechterlijke macht -eerste deel-

- Rechterlijke macht: hoven & rechtbanken
 - Rechtbank = Vonnis
 - Hoven = arrest
- ⇒ Nooit hoger beroep tegen een arrest, wel cassatieberoep mogelijk.
- ⇒ Tegen een vonnis is er wel beroep mogelijk.

1. Uitgangspunten

- Bevoegdheden van een rechter:
 - **Art 8 GER.W.:** Elke rechter heeft een bevoegdheid (*vordering = een eis*).
 - Dus eerste stap in proces is kijken of je (rechter) wel bevoegd is.
 - Een bevoegdheid is de macht om uitspraak te doen die die wordt geregeld in het GER.W.
 - De bevoegdheden van rechters zijn dus wettelijk bepaald.
 - **Art 9 + 10 GER.W.:** een kapstok om bevoegdheid te omschrijven:
 - **Art 9 GER.W.:** materiële bevoegdheden van rechter. 3 criteria om bevoegdheden toe te wijzen.
 - Wat het is + de waarde van de zaak.
 - Omschrijven op grond van hoedanigheid van genen die voor u staat.
Zijn de partijen ondernemingen, rechtspersonen, organisaties, etc. = kijken naar soort mensen die voor je staan.
 - Rekening houden met spoedeisend karakter van een vordering:
Is het dringend? In dringende zaken zijn er regels die zorgen voor een snellere uitspraak.
Bv. man die slaag krijgt van vrouw dus moeten meteen een uitspraak hebben.
 - **Art 10 GER.W.:** Territoriale bevoegdheid:
 - Bij welke rechter moet ik zijn? Op welke plek?
 - *Bv. je weet dat je naar de vrederechter moet, maar welk dan er zijn er zoveel in België?*
 - Recht geeft je dan een suppletieve regel voor als het niet in contract staat:
⇒ De woonplaats van de verweerder = gene die u voor de rechtbank haalt.
 - *Bv. lekkend dak van je kot in Leuven. Ik woon in Herentals, kot is in Leuven en kotbaas woont in Westerlo. Dus moeten naar Westerlo.*
 - Hoe afwijken van deze regel: via een contract:
 - *Bv. abonnement van provider: overschrijvingsformulier: algemene voorwaarden staat in welke rechtbank is bevoegd hiervoor.*
- Gezag van gewijsde // Kracht van gewijsde:
 - Rechtbank of hof wijzen een beslissing = een Arrest of Vonnis = gewijsde: wat rechter heeft beslist).
 - Het **gezag** van gewijsde: gaat over inhoud
 - Dat wat rechter heeft beslist, geacht word juist te zijn.
 - In beginsel kan je dezelfde vordering niet opnieuw instellen: er is gesproken dus kan niet terug dezelfde vordering indienen.
 - Kan nog wel een hoger middel instellen eventueel (beroep indienen).
 - De **kracht** van gewijsde:
 - Als je er niets meer aan kunt doen
 - Ze is nu wettelijk definitief en er kan niets meer tegen gebeuren (*zoals in steen gebeiteld*).
 - Je stelt wel een rechtsmiddel in, maar zal beslissing wel definitief moeten maken en kracht van gewijs krijgen.
 - Zoals een paardenmolen die stopt.
 - Enkel cassatie mogelijk maar uitspraak is dus definitief.

2. Burgerlijke zaken en ondernemingszaken

- Zou bevoegdheden van rechter dus kunnen afleiden. Welke rechter gaat zich erover buigen??
 - Bespreken telkens 3 zaken.
 1. *Wie is het? (samenstelling en organisatie)*
 2. *De bevoegdheid (waar houden ze zich met bezig)*
 3. *Kunnen we er nog iets aan doen*

HET VREDEGERECHT / DE VREDERECHTER	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - In België heeft elk gerechtelijk kanton een vrederechter (187 op deze moment). - Het is de rechter die het dichtst bij de bevolking staat. - Rechter die alleen recht spreekt = alleen zetelende rechter.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Voor kleine burgerlijke zaken die niet te groot zijn. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Art 590 GER.W.: algemene bevoegdheden: <ul style="list-style-type: none"> – Alle geschillen tot 5.000€ – Uitzonderingen: lijst art 590 <ul style="list-style-type: none"> ○ Arbeidsongevallen moeten naar de arbeidsrechtbank ○ Faicementen moeten naar de ondernemingsrechtbank ○ Betwistingen over de staat van een persoon moeten naar de familierechtbank. ▪ Specifieke bevoegdheid van de vrederechter <ul style="list-style-type: none"> – Gevallen ongeacht het bedrag: lijst art 590. <ul style="list-style-type: none"> ○ Huur en verhuur van onroerend goed. ○ Geschillen over mede-eigendom
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W. - Tot en met 2.000€ geen hoger beroep mogelijk - Bedrag hoger dan 2.000€ kan je wel in hoger beroep. - Gaat dan naar de rechtbank van eerste aanleg. - <i>In artikel spreken ze van rechtbank van laatste aanleg, is in dit geval ook zo.</i> - <i>Wel eventueel nog cassatie mogelijk daarna.</i>

POLITIERECHTBANK IN BURGERLIJKE ZAKEN	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - In België zijn er 15 politierechtbanken. <ul style="list-style-type: none"> > 12 gerechtelijke arrondissementen en in elk een politierechtbank. > In Brussel een Franstalige en een Nederlandstaligen. - Elke politierechtbank is opgedeeld in 2 kamers: <ul style="list-style-type: none"> > Een burgerlijke kamer (<i>hier hebben we het nu over</i>) > Een strafrechtelijke kamer (<i>wordt later behandeld</i>) - Is een alleen-zetelende rechter: elke zaak wordt behandeld door 1 rechter.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 601 bis GER.W.: - Alle vorderingen die te maken hebben met schadevergoeding van verkeersongevallen/treinongevallen. <ul style="list-style-type: none"> > Een schadevergoeding is geen boete! Een boete is een straf en heeft hier niets mee te maken. > Ook wanneer het ongeval gebeurd is op een privédoein. - Ongeacht het bedrag!
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W.: - Tot 2.000€ kan je niets doen. - Meer dan 2.000€ kan hoger beroep worden aangesteld - Zaak gaat dan naar rechtbank van eerste aanleg (bij burgerlijke rechtbank).

RECHTBANK VAN EERST AANLEG

wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Elk gerechtelijk arrondissement heeft een rechtbank van eerst aanleg. <ul style="list-style-type: none"> > 13 in ons land. - In elke rechtbank van eerste aanleg zijn 4 secties, 4 deelrechtbanken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Burgerlijke rechtbank ▪ Correctionele rechtbank ▪ Familie en jeugd rechtbank ▪ Strafuitvoeringsrechtbank - Elke kamer bestaat uit 1 of 3 rechters afhankelijk van de zaak. <ul style="list-style-type: none"> > Meestal maar 1 dus alleen-zetelend.
-------------	---

Rechtbank van eerste aanleg: Burgerlijke rechtbank

Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Bevoegdheid in eerste aanleg: zaken waar hij als eerste uitspraak over doet. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alle burgerlijke geschillen boven 5.000€ (<i>vrederechter doet de zaken onder 5.000€</i>): met 2 uitzonderingen: <ul style="list-style-type: none"> – Niet de verkeersongevallen: schade is voor de politierechtbank ongeacht het bedrag. – Ze zijn bevoegd voor een aantal zaken ongeacht het bedrag ▪ Art 569, 570, 571 GER.W.: lijst van bevoegdheden <ul style="list-style-type: none"> – De belastingen daar zijn ze ook voor bevoegd. - Bevoegdheid in laatste/tweede aanleg: zaak behandelen waar een rechter al heeft over geoordeeld. <ul style="list-style-type: none"> > Ze zijn dan 2^e aanleg want vrederechter/politierechtbank is dan 1^e aanleg. <ul style="list-style-type: none"> – Als zaak van politierechtbank boven de 2.000€ is. – Als zaak van vrederechter boven de 2.000€ is.
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer de rechtbank optreedt als 2^e aanleg is er geen beroep meer mogelijk. <ul style="list-style-type: none"> > Wel eventueel cassatie mogelijk. - Hoger beroep is mogelijk wanneer: Art 617 GER.W.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Enkel tegen uitspraak van eerste aanleg. ▪ De zaak moet wel meer dan 2.500€ zijn. - Dan komt de zaak bij het hof van beroep terecht.

Rechtbank van eerste aanleg: Familie en jeugd rechtbank

Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 572 bis GER.W. - 2014: zorgen dat alle conflicten die met familie en gezin te maken hebben bij 1 dezelfde rechter terechtkomen. - Voorwaarden: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Art 572: Hun materiële bevoegdheid: <i>onderhoudsgeld, ouderlijk gezag, staat van persoon, naam, etc.</i> ▪ Ongeacht het bedrag. - Het is een bevoegdheid in eerste aanleg (<i>2^e aanleg wanneer het gaat over de voogdij van minderjarigen</i>).
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W.: - Kan als het een uitspraak in eerste aanleg is. - Waarbij zaak meer dan 2.500 € gaat. - Dan komt de zaak bij het hof van beroep terecht.

ONDERNEMINGSRECHTBANK	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn 9 ondernemingsrechtbanken in België. - Bestaat uit 1 kamer of meer met een bijzondere samenstelling: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1 beroepsrechter ▪ Worden bijgestaan door 2 ondernemingsrechters <ul style="list-style-type: none"> – Dat zijn leken rechters. – Ze zijn doorgaans geen juristen maar mensen met ervaring die de wereld kennen. – In deze materie is er ook nog veel gewoonrecht dus makkelijk als je iemand hebt die er iets van kent.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 573, 574, 575, 576 GER.W.: 3 grote categorieën: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Geschillen tussen ondernemingen = (O-O) <ul style="list-style-type: none"> – Ongeacht het bedrag. – Maar wat is een onderneming: Art 1 WER. <ul style="list-style-type: none"> ○ Alle natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen + vrije beroepen <i>Bv. bakkers, slaggers, advocaten, zaakvoerders, dokters, etc.</i> ○ Iedere rechtspersoon (behalve de overheid) ○ Organisaties zonder rechtspersoonlijkheid die wel aan winstverdeling doen. ▪ Geschillen tussen niet-onderneming (Eiser) en een onderneming (Verweerder) = (NO-O) <ul style="list-style-type: none"> – Art 573 GER.W. – Belangrijk dat de eiser geen onderneming is, en de verweerder wel. ▪ Geschillen tussen 2 niet-ondernemingen = (NO-NO) <ul style="list-style-type: none"> – Zelfs als eiser en verweerder geen ondernemingen zijn zal de ondernemingsrechtbank toch bevoegd zijn voor een aantal geschillen – 21 zaken opgesomd in Art 574 GER.W. – <i>Bv. alles dat te maken heeft met auteursrechten, patentenrechten, etc.</i>
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W.: - Kan vanaf een bedrag van 2.500€ - Dan komt zaak bij hof van beroep terecht.

☆ EXAMENVRAAG: als onderneming iets eist van een niet onderneming = (O-NO) komen ze niet bij de ondernemingsrechtbank terecht.

⇒ Juist: gaat naar een andere rechtbank afhankelijk van het onderwerp maar niet ondernemingsrechtbank.

☆ EXAMENVRAAG: als een zelfstandige slager iets steelt, gaat hij naar de ondernemingsrechtbank.

⇒ Fout: natuurlijke persoon die zelfstandig is, niet alle geschillen zijn voor de ondernemingsrechtbank natuurlijk. Zaak heeft niets te maken met organisatie-activiteit dus komt bij een andere rechtbank terecht.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn er in totaal 13 in België <ul style="list-style-type: none"> > Bestaat uit: de voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg: <i>de voorzitter van vreedegerecht, voorzitter van de ondernemingsrechtbank, voorzitter van de arbeidsrechtbank en de voorzitter van de politierechtbank.</i> > Confederatie van 4 voorzitters - Een instelling nodig die zegt wie er bevoegd is. - Ze buigen zich over bevoegdheidsconflicten in het arrondissement.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Het gaat niet over inhoudelijke zaken. - In Art 639 + 640 GER.W.: staan bevoegdheden (via 2 wegen kan je er raken) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Art 640: gaat over situaties waar rechter zelf een exceptie van materiële bevoegdheid opwekt. <ul style="list-style-type: none"> – Een rechter die denkt <i>‘hey wacht eens, ik ben niet bevoegd om uw zaak te behandelen.’</i> – <i>Rechter moet zijn eigen bevoegdheid controleren, als hij merkt dat hij niet bevoegd is moet hij de zaak voorstellen aan de arrondissementsrechtbank. Zij kan dan de regels toepassen om na te gaan of rechter bevoegd is of niet.</i> ▪ Art 639: eiser die zaak voor rechtbank brengt maar verweerder die zegt dat rechter helemaal niet bevoegd is. <ul style="list-style-type: none"> – De verweerde die het probleem ook kan opmerken <i>‘hey, we staat ni in de juiste rechtbank.’</i> – De verweerder verwerpt een exceptie van materiële bevoegdheid op. – In veel gevallen doet hij dat om tijd te winnen – Dan heeft de eiser de keuze: <ul style="list-style-type: none"> ○ Rechter toch een uitspraak laten doen (om geen tijd te verliezen). ○ De arrondissementsrechtbank laten oordelen (wanneer jezelf ook begint te twijfelen).
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Nooit hoger beroep mogelijk. - Er is wel de mogelijkheid tot cassatie.

HOF VAN BEROEP	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - 5 hoven van beroep in België die elk een rechtsgebied bestrijken <ul style="list-style-type: none"> > Antwerpen, Gent, Luik, Bergen, Brussel - In elk hof van beroep zijn er een aantal kamers <ul style="list-style-type: none"> > Burgerlijke kamers die niet enkel burgerlijke dingen doen maar ook ondernemingszaken > Correctionele kamers > Jeugdkamers - Elke kamer bestaat uit 1 tot 3 raadsheren afhankelijk van het geval. <ul style="list-style-type: none"> > Deze zijn altijd beroepsmagistraten.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 602 GER.W.: - Doen uitspraak over: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitspraken van burgerlijke rechtbank van eerste instantie. ▪ Uitspraken van familie en jeugdrechtbank van eerste instantie. ▪ Uitspraken van de ondernemingsrechtbank. - In de gevallen waar het kan. - Geen uitspraak van politierechtbank
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Het is een hof. Een hof spreekt zich uit in arresten - Tegen arresten nooit hoger beroep mogelijk! - Cassatie is wel een mogelijkheid.

3. Arbeidszaken

ARBEIDSRECHTBANK	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - 8 arbeidsrechtbanken is ons land. - Bijzondere samenstelling (zoals bij de ondernemingsrechtbank). <ul style="list-style-type: none"> > Beroepsrechter + 2 leken (<i>werknemer, werkgever, zelfstandigen, etc.</i>) > Zitten dus in totaal met 3: beroepsrechter die word bijgestaan door 2 leken. > Wel een aantal uitzonderingen waar leken rechters niet meedoen
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 578-583 GER.W.: 2 grote kwesties: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Arbeidsgeschillen <ul style="list-style-type: none"> – Alle denkbare problemen tussen werknemer en werkgever: <i>loon niet gestort, te weinig betaald, vakantiedagen niet gerespecteerd, etc.</i> ▪ Geschillen over sociale zekerheid <ul style="list-style-type: none"> – <i>Wat kan er u overkomen: ziekten, werkloos worden, pensioen, etc.</i> - Ongeacht het bedrag
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W.: - Kan in hoger beroep ongeacht het bedrag. - Zaak kom dan bij arbeidshof terecht.

ARBEIDSHOF	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - 5 arbeidshoven in België - Zelfde rechters als bij arbeidsrechtbank: <ul style="list-style-type: none"> > Beroepsmagistraten die bijgestaan worden door leken rechters.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Behandelen beroepen tegen de arbeidsrechtbank.
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Het is een hof, een hof stelt een arrest. - Tegen een arrest nooit hoger beroep mogelijk. - Eventueel wel cassatie mogelijk.

4. Fiscale zaken

- Waar komen fiscale zaken terecht:
 - **Art 569 GER.W. punt 32:**
 - > Belastingzaken/fiscale geschillen zijn voor de rechters van eerste aanleg.
 - > Ongeacht het bedrag.
 - Is er hoger beroep mogelijk:
 - > **Art 617 GER.W.:**
 - > Hoger beroep is mogelijk ongeacht het bedrag.
 - > Zaak komt dan terecht bij het hof van beroep.

5. Strafzaken

- Waar komen strafzaken terecht:
 - Een misdrijf is een strafbaar feit. Moet dus in de wet strafbaar gesteld zijn.
 - > Altijd een wet nodig die zaken strafbaar stelt.
 - In welke rechtbank de zaak wordt behandeld, is afhankelijk van het soort misdrijf.
 - > Ernst kunnen we opdelen in 3 categorieën.

	OVERTREDINGEN	WANBEDRIJVEN	MISDADEN
Gevangenisstraf:	1 dag tot 7 dagen	8 dagen tot 5 jaar	>5 jaar tot levenslang
Geldboeten:	Van 1 tot max 25€ (X8) <i>(Door opdecimen X8)</i>	Min 25€ (X8)	/
Werkstraf:	Klein: tussen 20-25u <i>(max 45u)</i>	Groter dan 45u	/
Behandeling:	In politierechtbank	In correctionele rechtbank	Hof van assisen

⇒ In praktijk is deze deling niet zo stipt omwille van verzachtende en verzwarende omstandigheden.

POLITIERECHTBANK	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Is dezelfde als gene die we hierboven hebben besproken - Maar nu gene gespecialiseerd in strafzaken.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - 3 zaken waar ze bevoegd voor zijn: Art 137-138 SV. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overtredingen ▪ Gecontraventionaliseerde wanbedrijven <ul style="list-style-type: none"> – Zijn wanbedrijven waar m'n een overtreding van maakt door verzachtende omstandigheden. – <i>Bv. betrokkenen heeft een moeilijke jeugd gehad, hij had geen strafblad, etc.</i> ▪ Normale wanbedrijven die door een goede reden toch behandeld worden door de politierechtbank. <ul style="list-style-type: none"> – Art 138 SV: lijst van 13 wanbedrijven die m'n behandeld. <ul style="list-style-type: none"> ○ Punt 6: wanbedrijven gepleegd in het kader van verkeer. ○ Punt 6bis: de wanbedrijven omschreven in art 418-420: onopzettelijke verwondingen/doodslag in kader van verkeer. ○ Punt 6 ter: de verplichte verzekering in verkeerszaken.
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 617 GER.W.: is hier niet van toepassing - Boete = een straf. - Altijd hoger beroep mogelijk tegen uitspraken van eerste aanleg. - Dan komt zaak bij correctionele rechtbank terecht.

CORRECTIONELE RECHTBANK	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Is dus een deel van de rechtbank van eerste aanleg. - 3 rechters die bevoegd zijn (door besparingen meestal 1).
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Onderscheid: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bevoegdheid in eerste aanleg <ul style="list-style-type: none"> ○ De wanbedrijven ○ Gecontraventionaliseerde misdaden: misdaden die op grond van verzachtende omstandigheden als wanbedrijf worden gezien. ○ Of als het hof van assisen te lang duurt kunnen zaken ook doorverwezen worden naar hier. ▪ Bevoegdheid in hoger beroep
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Kan in hoger beroep tegen de uitspraak die gebeurd in eerste aanleg. - De zaak gaan dan naar het hof van beroep. - Tegen uitspraak in 2^e aanleg: is enkel nog cassatie mogelijk.

HOF VAN BEROEP	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfde hof als dat in de burgerlijke zaken.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Beroepen tegen de correctionele rechtbank
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Geen hoger beroep mogelijk, enkel cassatie.

HOF VAN ASSISEN	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Een hof dat niet permanent bestaat <ul style="list-style-type: none"> > Art 114 GER.W.: het wordt opgericht als het nodig is. - Speciale samenstelling: <ul style="list-style-type: none"> > 3 beroepsrechters + 12 juryleden die gelood worden. > Eigen gelijken die moeten oordelen of hij het gedaan heeft of niet. > Daarna komen beroepsrechters mee aan tafel om er een straf op te kleven. - Art 150 GW: een van de belangrijkste hoven waardoor ze ook staat in de grondwet.
Bevoegdheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Zwaarste misdrijven worden behandeld in het hof van assisen. <ul style="list-style-type: none"> > <i>Ook Bv. Politieke misdrijven, persmisdrijven, drukpersmisdrijven, etc.</i>
Nog iets veranderen:	<ul style="list-style-type: none"> - Kunnen niet in hoger beroep: het volk heeft gesproken. - Cassatie is eventueel wel mogelijk.

25.4 DE RECHTSPLEGING

- We bespreken de procedure van niet strafrechtelijke zaken.
 - De strafprocedure wordt gezien in een ander vak.

- principe:
 - Afhankelijk van het domein waarover we praten, een verschillende rechtbank/hof bevoegd is.
 - Maar alle procedure zijn hetzelfde.
 - > Nadeel: in een eenvoudige zaak die niet veel waar zijn moeten dezelfde procedures gevolgd worden als bij een zeer complexe dure zaak.

- 3 belangrijke begrippen:
 - 1. Geschil:**
 - Wanneer er een tegenstrijdige aanspraak is over een bepaalde rechtsaanspraak.
 - > Minstens 2 partijen zijn het niet eens over een bepaalde rechtsaanspraak.
 - > Rechtsaanspraak die je wil uitvoeren, maar je ondervind weerstand als je ze wil uitvoeren.
 - Dan kan u naar de rechter gaan mist een aantal voorwaarden zijn voldaan:
 - Kan aan een rechter geen juridisch advies vragen.
 - Kan dit wel aan een advocaat.
 - Je kan dus niet een rechter raadplegen voor er een geschil is.
 - **Art 17 GER.W.:** als je naar de rechter gaat, moet je de juiste hoedanigheid hebben.
 - Band tussen partij die naar rechter gaat en voorwerp van het geschil.
 - Je moet zelf titularis zijn van de hoedanigheid.
 - Je moet voor je eigen rechten opkomen (*Bv. kan niet voor je vriend naar de rechter stappen*).
 - Art 17 GER.W.: je moet een persoonlijk belang hebben
 - Moet iets kunnen winnen, moet er een voordeel uit kunnen halen.
 - Uitzondering: rechtsvordering waarbij men een collectief herstel/ collectieve vordering toelaat in het economisch recht:
 - Bv. een online bedrijf dat iedereen bedriegt. Kan helpen als je alle klachten over de organisatie bundelt aangezien je samen sterker staat dan alleen.*

 - 2. Rechtsvordering:**
 - Instrument dat je nodig hebt om een geschil voor de rechter te brengen.
 - Het is de bevoegdheid van het recht om uw recht af te dwingen van de tegenpartij door middel van een rechtsvordering.

 - 3. Geding:**
 - Stap na de rechtsvordering met een aantal fasen:
 - Fase 1: Zaak inleiden. Hoe breng ik de zaak voor de rechter?
 - Via een geding op een formele manier aanhangig maken via een dagvaarding (*schriftelijk*).
 - Geven dit aan een gerechtsdeurwaarder die ermee naar de verweerder moet gaan.
 - Hij laat dagvaarding betekenen door verweerder: zo is verweerde officieel in kennis gesteld van zijn dagvaarding.
 - Wat moet er in de dagvaarding staan:
 - Eigen identiteit
 - Identiteit verweerde + adres verweerder (*zodat deurwaarder kan langsgaan*).
 - Het onderwerp: over wat gaat het
 - Wat is het probleem nu juist: wat zijn de eisen, wat zijn de argumenten.
 - De rechter bij wie de zaak aanhangig wordt gemaakt
 - De dag van de eerste zitting (*als oproep aan de verweerder om naar de rechtbank te komen*).
 - Fase 2: als de zaak is gedagvaardigt, wordt de zaak ingeschreven in (AR) (= *Algemene rol van rechtbank*).
 - De zaak krijgt daar een nummer
 - De zaak wordt als het waren ingeschreven.

- Fase 3: De verschijning voor de rechtbank
 - 1) inleidende zitting: is de eerste zitting dus doet vermoeden dat er nog zittingen komen.
 - Dan 2 mogelijkheden:
 - Korte debatten:
 - ⇒ Eenvoudige zaken waarbij meteen wordt beslist en gepleit.
 - ⇒ Advocaten geven meteen hun argumenten en prikken een datum.
 - Gewone behandeling:
 - ⇒ Na inleidende zitting gaat de zaak naar een wachtlijst (BR) (= *bijzondere rol van rechtbank*).
 - ⇒ Kan zijn dat je heel lang moet wachten.
 - ⇒ In tussentijd kunnen partijen argumentaties voorbereiden.

25.5 DE RECHTERLIJKE RECHTSVINDING

➤ Hoe vinden rechters het recht dat ze in concrete zaken toepassen?

- Heeft men een systeem voor.
- *Da mihi factum, dabo tibi ius* = geef me de feiten, en ik geef u het recht.

a. Het juridisch syllogisme

- Syllogisme = logica = model van redenering.
- Hoe mag ik een duidelijke redenering waar geen spelt tussen te krijgen is?
- Een goede redenering bestaat uit 3 aspecten:

⇒ **MAIOR:**

- Als we rechtsregel bekijken, kan veel regels lezen als:
- “indien hypothese A, volgt daaruit gevolg B”
- *Bv. indien u iemand verkracht, volgt daaruit een gevangenisstraf.*

⇒ **MINOR:**

- Recht kijkt hierbij naar feiten.
- Wat heeft er zich in de praktijk voorgedaan
- Alle feiten die op een rijtje worden gezet.
- *Bv. hij heeft zijn penis in mij gestoken zonder dat ik het wilde.*

⇒ **CONCLUSIE:**

- Wanneer de feiten op een rijtje staan: vragen of die onder hypothese A vallen of niet.
- Al het antwoord “ja” is, volgt dus het gevolg B.
- *Bv. persoon dwingend seks zonder toestemming van de vrouw: valt onder hypothese A: verkrachting.*

b. Feit en kwalificatie

- Rechtszaken kunnen lang duren.
- Alle feiten die aan de rechter moeten gegeven worden. Hij zoekt deze niet zelf.
 - > Eiser en verweerder die zelf feiten moeten bewijzen.
- Rechter zal zich dan de vraag stellen of hij de feiten onder hypothese A kan plaatsen.
 - > Taal onderbrengen in een label = kwalificatie door de taal.
- Kwalificatie: vallen de feiten onder hypothese A:
- *Bv. “Afgedwongen tongkus”: een kus tegen de zin van het meisje. Is het nu een verkrachting of niet? U noemt het misschien een verkrachting maar ik niet! Maar het is verkrachting.*

c. De interpretatie van de rechtsregel

- Hoe moet ik rechtsregels interpreteren:
 - > Een duidelijke rechtsregel die interpreteer je niet! Duidelijk is duidelijk en als je met eigen interpretaties gaat werken zet je de deur open voor willekeur.
 - > Maar wat doe je als een rechtsregel niet duidelijk/ onvolledig/ dubbelzinnig is?

- Een aantal trucjes:
 - Vergelijk eens de Franse en Nederlandse tekst.
 - > Bij vertaling kan er onduidelijkheid zijn gecreëerd.
 - Ga na wat de ratio legis is: de wil van de wetgever, de logica van wetgever.
 - > Kijk is na, wat wilde wetgever regelen met deze wet?
 - > Nakijken via parlementaire documenten (Bv. memorie van toelichting).
 - Vertrek van aantal eenvoudige basisregels.
 - > Wetgever heeft niet de bedoeling om onnozel te doen, dus vestigen op logische interpretatie.
 - > Een logische redenering
 - Hou rekening mee dat wet tot stand is gekomen op bepaald moment en dat je uitspraak kan doen pas vele jaren later.
 - > Kan zijn dat je regels moet aanpassen (interpreteren) aan gewijzigde omstandigheden.
 - “De wetgever zelf kan aangeven hoe je wet moet verstaan/ interpreteren.
 - > Een nieuwe wet met zelfde datum (door Hof van Cassatie).

d. De rechterlijke uitspraak en de billijkheid

- Wat is eerlijk wat is fair?
- De rechter doet uitspraak op grond van rechten en niet op grond van billijkheid.

25.6 DE ORGANEN VAN DE RECHTERLIJKE MACHT -TWEEDE DEEL- Hof van Cassatie

HOF VAN CASSATIE	
Wie is het:	<ul style="list-style-type: none"> - Art 147 GW: in België is er 1 Hof van Cassatie (in Brussel). - Art 128 GER.W.: in het hof heb je 3 kamers: <ul style="list-style-type: none"> o Eerste kamer: voor burgerlijke zaken en ondernemingszaken o Tweede kamer: voor strafzaken o Derde kamer: voor sociale zaken - Elke kamer heeft 2 afdelingen: een Franstalige afdeling en een Nederlandstalige afdeling. - In totaal zijn er dus 6 afdelingen. <ul style="list-style-type: none"> > Elke afdeling heeft 5 raadsheren/ topjuristen. - In totaal dus 30 mensen in het Hof van Cassatie.
Bevoegdheden	<ul style="list-style-type: none"> - Combinatie van Art 147 GW (2^e alinea) + Art 608 GER.W.: <ul style="list-style-type: none"> • Art 147 GW: “Dit hof treed niet in de beoordeling van de zaken zelf.” <ul style="list-style-type: none"> - Hof van Cassatie spreekt zich niet uit over geschil. Het is geen nieuwe aanleg. - Ze zijn niet geïnteresseerd in de feiten. - Treden niet in beoordeling van het conflict. • Art 608 GER.W.: omschrijft wat het hof dan wel doet: <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteitscontrole ten aanzien van de hoven en de rechtbanken (op de rechtsspraak). - Neemt kennis van beslissingen in laatste aanleg. - Het hof zelf is geen nieuwe aanleg maar doet controle op: <ul style="list-style-type: none"> o De schending van de wet: <ul style="list-style-type: none"> - De rechter wiens beslissing je komt voorleggen, heeft de wet niet juist toegepast/ fout geïnterpreteerd. - Gaat niet over de feiten maar over de juiste toepassing van de wet. o Vormvoorschriften = procedure voorschriften overtreden <ul style="list-style-type: none"> - Rechter die een bepaalde procedure niet heeft nageleefd/ niet heeft toegepast. o Substantiële vormvoorschriften <ul style="list-style-type: none"> - Je hebt de wet wel goed toegepast, maar de procedurevoorschriften niet. - Bv. uitspraak zonder datum, zonder handtekening, zonder motivatie, etc. - Het zijn vormvoorschriften dat als je ze niet uitvoert de uitspraak nietig is.

Beslissingen vatbaar voor een voorziening in cassatie

- Cassatie is geen derde aanleg.
 - Houd zich niet bezig met de feiten, maar met een kwaliteitscontrole.
 - Welke zaken behandelen ze:
 - Beslissingen die sowieso in eerste en (tegelijk) laatste aanleg zijn.
 - *Bv. een arrêts van het hof van assisen: is geen hoger beroep mogelijk, enkel cassatie.*
 - Alle beslissingen in graad van beroep.
 - Na beroep kan enkel nog cassatie.
 - Geen beroep tegen een beroep mogelijk.
 - **617 GER.W.:**
 - Beslissingen waartegen geen hoger beroep mogelijk is omdat ze onder appel-grens liggen.
 - *Bv. beslissingen van vrederechter onder 2000€ (zaak van 850 euro: kan niet in beroep tegen gaan, maar wel in cassatie ertegen).*
 - Het is niet omdat er geen hoger beroep mogelijk is, dat er geen cassatie mogelijk is.
 - Als er geen beroep mogelijk is tegen de uitspraak: betekend dat zaak in laatste aanleg is en kan cassatie dus wel altijd.

- ☆ Examenvraag: is het mogelijk om het Hof van Cassatie af te schaffen?
 - Ja: maar aangezien het in de grondwet staat, zal de grondwet dus gewijzigd moeten worden.

Procedure

1. Je stelt een voorziening in cassatie in.
 - Een voorziening in cassatie (tegen een beslissing in laatste aanleg).
 - Je gaat naar cassatie = een cassatie beroep.
2. Daarin moet je u grieven aangeven/formuleren.
 - Wat licht er op u maag, wat het probleem met uitspraak in laatste aanleg, waarover kom je klagen.
 - Problemen die u heeft met uitspraak die u aanvecht.
3. Die grieven moeten vertaald worden naar middelen (= cassatie middelen)
 - Argumenten ontwikkelen (middel) van waar je denkt dat het tot cassatie/vernietiging zou kunnen leiden.
 - Dit is altijd een juridisch middel (moeten te maken hebben met cassatie gronden = schending wet of vormvoorschriften)
 - Gaat ze dus altijd moeten indelen in de 3 zaken van hierboven.
4. Dan gaat hof argumenten bekijken
 - Eiser in cassatie krijgt ongelijk: er is helemaal geen probleem = voorziening wordt verworpen.
 - Eiser in cassatie krijgt gelijk: heeft gelijk. Er zijn fouten gemaakt.
 - > Hof zegt: minstens 1 van u middelen is gegrond verklaard: uitspraak word vernietigd.
 - > Ze kan feitelijk wel juist zijn, maar procedureel niet.
 - > Wat gebeurd er dan: Casseren: het wordt volledig vernietigd.
 - > Dan krijg je een nieuwe behandeling ten gronden van u zaak.
 - Het hof verwijst de zaak dan terug naar een rechtbank om de zaak helemaal opnieuw te doen.
 - Cassatie doet dit niet zelf, ze sturen de zaak door naar rechtcollege van dezelfde aard/rang.
 - Dan gebonden aan uitspraak: En is er geen 2^e cassatie meer mogelijk voor uitspraken van dezelfde rechtbank : **art 1110 (4^e alinea) GER.W.**

⇒ Procedure: voorziening in cassatie → grieven → vertalen in middelen → cassatiegronden

- ☆ Examenvraag: **ALLEEN** een kwalificatiefout kan tot cassatie leiden:
 - Neen zeker niet alleen dat. Ook nog andere zaken die voor cassatie kunnen komen.

25.7 ADMINISTRATIEVE RECHTSCOLLEGES

- Rechtscolleges die niet tot de rechterlijke macht behoren maar wel recht spreken.
 - Geen hoven/rechtbanken maar andere instellingen die ook recht spreken.

De afdeling bestuursrechtspraak van de raad van staten

1. Bevoegdheid

- Verschillende taken:
 - > Buigt zich over beroepen tot nietig verklaring van administratieve rechtshandelingen.
 - > **Art 14 RVS**: 4 mogelijke gronden die letterlijk in artikel staan.
 - Voorschriften op grond van nietigheid.
 - Vormvoorschriften die substantieel zijn: vormgebrekken
 - Machtsoverschrijding: je doet iets waarvoor je niet bevoegd bent
 - Machtsafwending: bent bevoegd maar misbruikt je macht om andere doelen te realiseren (bv. politieke vrienden helpen)
- Doet uitspraak door middel van een arrest

2. Administratieve rechtshandelingen

- **Art 14 RVS**: Zijn alle akten en reglementen van de onderscheiden administratieve overheden.
 - > De raad toets de normenhierarchie: *kb, mb, provinciale reglementen en ordeningen, gemeentelijke reglementen en ordeningen, etc.*
 - > Gaat niet over de wet! Dat is wetgevende macht, niet over ordonnantie of decreten! Bovenste deel word bewaakt door grondwettelijk hof.

3. Vernietigingsgronden

- Wat zijn de vernietiging gronden
- In **art 14 para 1 RVS**: de elementen

4. Wie kan er naar de Raad Van Staten:

- Kan u als burger naar raad van staten?
 - > Ja dit kan, met een belang.
 - > Ook als rechtspersoon kan dit
 - > Enige wat je moet doen is er op tijd bij zijn: binnen 60 dagen na bekendmaking van beroep/acte.
 - Kunnen beslissing vernietigen dus moeten vermijden dat het zoveel jaren later gebeurd.
- Hof geeft hem gelijk, ja dan vernietigd het de uitspraak
 - > Erga omnes : ten aanzien van iedereen
 - > Ex tunc: vanaf toen (vanaf ontstaan, geacht nooit bestaan te hebben)
- *BV: u bent café baas in Leuven, en je café draait goed. Tobby zegt: alles toe om 3 uur s 'nacht. Dit word zo in het Gemeentelijk reglement gepubliceerd, en jij als baas gaat naar raad van staten na 60 dagen "het is tegen de grondwet.." "weet jij wa kik verdien na 3 uur..". Raad van staten zegt: na 2 jaar gemeentelijk reglement word vernietig verklaard: dus voor iedereen = alle cafés + had nooit mogen bestaan maar is wel zo (2 jaar) → lijd tot schade !! Wie gaat schade betalen? De gemeenten heeft de fout gemaakt en men heeft ontdekt dat het fout was.*
- **Art 144 grondwet**: op **art 11 bis RVS**:
 - laat wetgever toe om raad van staten ook ineens uitspraak te doen over schade
 - Burger krijgt keuzen
 - Graag meteen ook uitspraak over schade (en over hoogte bedrag)
 - Ofwel, nee ik kom alleen nietigverklaring vragen en ik vraag schade aan burgerlijke rechtbank (want hof houd rekening met alles (soms minder geld) , en burgerlijke rechtbank betaalt alles terug !!)

26. DE RECHTSLEER

26.1 INLEIDING

- Zowel de rechtsleer als de civielrechtelijke overeenkomst kunnen geen rechtsregels: creëren, wijzigen of opheffen.
- Ze kunnen hoogstens rechtsnormen in hun vormgeving en uitlegging beïnvloeden en aanvullen.
 - > En dus zo ook indirect bron zijn van het recht.

26.2 DE RECHTSLEER

- Rechtsleer = het geheel van wetenschappelijke juridische verhandelingen.
 - > *Bv. in boeken, tijdschriften, referaten, cursussen, etc.*
- Rechtsleer is dus een indirecte formele rechtsbron
 - Doordat er veel belang wordt gehecht aan de juridische argumentatie.
 - > De autoriteitsargumenten.
- Andere Functies van de rechtsleer:
 - Rechtsnormen uit verschillende rechtsbronnen systematiseren en classificeren.
 - Heeft een coördinerende en verklarende functie.
 - > Bronnen van het recht te ordenen met als doel ze tot een overzichtelijk geheel te verwerken.
 - > Draagt ook bij tot de verbetering van onze kennis van de inhoud van het recht.
- Ontstaan:
 - Rechtsgeleerden die gedeelde overtuigingen hebben.
 - Deze meerderheidstandpunten die leiden tot een doctrine.
 - > Deze doctrine wordt geconsacreerd door de wet.
 - > Zo is het al materieel verantwoordelijk voor het ontstaan, wijzigen of opheffen van rechtsregels.
 - ⇒ Rechtsleer kan zo dan eerder gezien worden als materiële dan formele bron van het recht.
 - De doctrine heeft de rationaliteit maar mist de macht en de bevoegdheid om te beslissen.
 - > De rechtsleer bezit geen intrinsieke bindende waarde.
 - ⇒ De waarde van de rechtsleer dient dus in de eerste plaats voor praktische, didactische en wetenschappelijke diensten.

Deel 5: De grondrechten

27. GRONDRECHTEN: CONCEPT, TYPES EN GELDING

- De grondwet:
 - Gaat over onze meest fundamentele rechten
 - 2 delen:
 - Essentiele regels over de staat
 - Een stuk over meest belangrijke rechten en vrijheden van mens
- Kenmerken grondwet:
 - De grondwet komt uit eerste helft 19^e eeuw, en was toen modern, nu niet meer.
 - Toen zag men het als verdedigingsmechanisme van burger tegenover de overheid.
 - > Kern rechten: bedoeld om af te weren tegen overheid
 - Daarna 2^e generatie grondrechten aan toegevoegd
 - > **Art 23 GW:** De economische grondrechten, sociale grondrechten en culturele grondrechten.
 - ⇒ De eerste generatie grondrechten is meteen afdwingbaar.
 - ⇒ De tweede generatie is voor de overheid een dwang om zo goed mogelijk beleid te voeren. Het zijn politieke beginselen waarbij de overheid streeft om ze na te leven. Ze zijn dus ook niet meteen afdwingbaar.
Bv. het recht op een goed leefmilieu: terwijl sommige dit toch niet hebben en ze er wel recht op.
- Waar vinden we de grondrechten:
 - Titel 2 GW: **Art 8 tot 32 GW**
 - Ook in tal van internationale verdragen zoals het EVRM dat ontstond na WO2 (1950).
 - > EVRM = een verdrag = directe werking: burgers kunnen er rechten uit putten.
 - Bv. Art 3 EVRM: Mag niemand terugsturen naar eigen land als hij daar kans loopt op foltering.
 - Bv. art 191 GW: gaat ook over de vreemdelingen in België.
- Gelijkheidsbeginsel: **Art 10 + 11 GW:**
- Wie bewaakt de grondrechten:
 - Lagere normen die een inbreuk kunnen plegen op de GW.
 - Hangt van norm af: kijken naar normenhiërarchie:
 - > Grondwettelijk Hof, Raad Van Staten, Hoven en Rechtbanken, etc.

28. ANALYSE VAN EEN AANTAL GRONDRECHTEN

28.1 GELIJKHEID DER BELGEN

- De gelijkheid van de Belgen wordt gewaarborgd in enkele grondwettelijke artikelen.
 - **Art 10 GW:** *Geen onderscheid van standen. De Belgen zijn gelijk voor de wet.*
 - **Art 11 GW:** *Het toekennen van rechten zonder discriminatie.*
 - **Art 131 GW:** *Discriminatie op ideologische of filosofische redenen te voorkomen.*
 - **Art 172 GW:** *Gelijkheid van belastingen.*

⇒ Wordt dus vaak herhaald: uit vrees dat Vlaanderen ideologisch/ levensbeschouwelijk geminoraliseerd wordt.
- De gelijkheid voor de wet resulteert o.m. uit volgende bepalingen:
 - Er is geen standenonderscheid
 - Alle burgers hebben toegang tot de burgerlijke en militaire ambten
 - Er bestaan geen voorrechten inzake rechtspleging of belastingen
- Betekenis van de gelijkheidsregel
 - Er wordt de juridische gelijkheid mee bedoeld.
 - > Aan alle burgers die in gelijke omstandigheden vertoeven, gelijke regels worden opgelegd.
 - Verschillen in behandeling zijn natuurlijk wel altijd mogelijk.
 - Moet dan wel op een objectief en redelijk criterium berusten: niet willekeurig + verantwoording waarom.
 - > Aan alle burgers die in verschillende omstandigheden vertoeven, verschillende regels worden opgelegd.
 - Toch: kan voorkomen dat voor éénzelfde inbreuk op de wet, verschillende sancties worden toegewezen/ Voor verschillende inbreuken éénzelfde sanctie wordt opgelegd.
 - > Dit is de toepassing van het opportunititeitsbeginsel van het strafrecht.
 - Rechter die rekening houdt met de aan elk individuele eigen omstandigheden.
 - De rechter kan zelf ook enkel maar nagaan of vervolging niet willekeurig is.
- History:
 - Vroeger was er een wet nodig die zei of vrouwen tot een bepaald beroep/ambt mochten worden toegelaten.
 - Vrouwen kregen ook pas in 1949 stemrecht in de Senaat en Kamer.
 - Door de grondwetswijziging van 21/02/2002 werden belangrijke bepalingen in de wet aangevuld:
 - > **Art 10 GW:** *Waarborgt nu ook de gelijkheid van mannen en vrouwen.*
 - > **Art 11 bis GW:** *Gelijke toegang tot politieke mandaten.*
 - Voor evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen.
 - Voor evenwichtige vertegenwoordiging in beheers- en bestuursorganen.
 - In het sociaal recht wordt de gelijke behandeling van mannen en vrouwen voorgeschreven in de wet van 10 mei 2007: ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen.
 - De wet van 22 april 2012: als bestrijding tegen de loonkloof: genderneutraliteit.
- Rechtsbescherming tegen discriminerende wetgeving:
 - Het grondwettelijk hof kan de artikelen van titel II toetsen aan de artikelen **170, 172 en 191 GW**.
 - Art 10 en 11 GW zijn de belangrijkste referentienormen van het grondwettelijk hof.
 - > Bijnaam van het grondwettelijk hof is dan ook: antidiscriminatiehof.
 - > Willen een discriminatieverbod.
 - Bv. Het door een school uitgevaardigd verbod om een hoofddoek te dragen.
 - > Dit verbod kan worden toegestaan mist 3 voorwaarden zijn voldaan:
 - *Verbod moet gebaseerd zijn op een algemene regel die duidelijk en toegankelijk is.*
 - *Het moet een doelstelling van algemeen belang nastreven of voor de bescherming van de rechten van de anderen.*
 - *Het verbod moet voldoen aan het evenredigheidsbeginsel*

- > Hier kwam veel kritiek op:
 - *Het is een voorbeeld van een functioneel-pragmatische benadering van het hoofddoekenverbod.*
 - *De uiting van een religieuze overtuiging kan verboden worden als het een dreiging vormt.*
 - *Art 9.2 EVRM: godsdienstvrijheid te beperken.*
- ⇒ Het onderwijzend personeel kunnen bepaalde uitingen/kledingstukken volledig verboden worden.
- ⇒ Dit door de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs

- > In het arrest van 29 juni 2004 EVRM: de nationale overheid mag hoofddoek verbieden als:
 - Het dragen ervan schade geeft aan de rechten en vrijheden van anderen.
 - Het dragen de openbare orde of openbare veiligheid verstoort.

- Wie waakt over het gelijkheidsbeginsel:
 - 2 organen die controleren op 2 verschillende aspecten.

- A. Constitutioneel toezicht op de eerbieding van het gelijkheidsprincipe door het grondwettelijk hof.**
 - Grondwettelijk hof heeft de bevoegdheid uitspraak te doen over de schending van het gelijkheidsbeginsel.
 - Deze zaken kunnen aanhangig gemaakt worden bij het grondwettelijk hof door een overheid of particulieren (met een belang of prejudiciële procedure).
 - Wanneer ze de schending van **art 10 en 11 GW** vaststellen, kan de rechter een schadevergoeding afdwingen.
 - ⇒ Ze toetsen onrechtstreeks via **artikel 10 en 11 GW** ook aan internationale verdragen.
 - ⇒ Hof kan de vernietiging inroepen.

- B. Controle door de Raad van Staten op de eerbieding van het gelijkheidsprincipe in bestuursbeslissingen.**
 - Bestuurlijke beslissingen genomen door de overheid moeten ook het beginsel respecteren.
 - Kunnen een beroep tot nietigverklaring aanhangig maken bij de Raad van Staten:
 - > Wie: Particulieren die denken slachtoffer te zijn van een schending + een actueel belang hebben.
 - > Wanneer verzoek gegrond is, gaat RVS de bedoelde maatregelen nietig verklaren.
 - > In afwachting van een uitspraak kunnen ze de tenuitvoerlegging ervan schorsen.

28.2 VRIJHEID VAN DE PERSOON

- Principe:
 - **Art 12 GW:** *De vrijheid van de persoon is gewaarborgd.*
 - Deze wordt gewaarborgd door 2 kwesties:

- A. Grondwettelijke regeling van het aanhoudingsrecht.**
 - **Art 12 GW:** *Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaald.*
 - > Behalve bij ontdekking op heterdaad.
 - > Er moet een met reden omkleed bevel van de rechter zijn.
 - Deze wetten maken het wel mogelijk om personen een korte periode van max. 24u aan te houden voor preventieve doeleinden.
 - **Art 5 EVRM:** *Niemand mag van zijn vrijheid worden beroofd dan in de wet bepaald.*
 - > Van vrijheid beroofd in omstandigheden die strijdig zijn met art 5, dan heb je recht op een vergoeding!

- B. Grondwettelijke regeling van de bestraffing en van de procedure van de vervolging.**
 - **Art 12 lid2 GW:** *Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaald, in de vorm die zij voorschrijft.*
 - **Art 14 GW:** *Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet.*
 - **Art 13 GW:** *Niemand kan tegen zijn wil onttrokken worden van de rechten die de wet hem toekent.*

- 2 rechten die elk individu put uit het EVRM met betrekking tot deze materie:
 - > **Art 5.3 EVRM:** *Elke verdachte die van zijn vrijheid wordt beroofd, heeft het recht op behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn.*
 - > **Art 6.1 EVRM:** *Elkeen heeft recht op een eerlijke behandeling door een onafhankelijke en onpartijdige instantie welke bij wet is ingesteld.*

- De onschendbaarheid van de woning
 - **Art 15 GW:** *De woning is onschendbaar, geen huiszoeking kan plaats hebben dan in de gevallen die de wet bepaald en in de vorm die ze toeschrijft.*
 - **Art 148 SW:** *bestraft de schending van dit artikel.*
 - > Een huiszoeking dat niet aan de wettelijke voorwaarden voldoet is nietig.

- De bescherming van het eigendomsrecht
 - **Art 16 GW:** *Niemand kan van zijn eigendom ontzet worden dan ten algemene nutte en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling.*
 - **Art 17 GW:** *Verbiedt de wetgever om bij wijze van straf de verbeurdverklaring van de goederen van de veroordeelde in te roepen.*
 - Privacywet: Betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.
 - ⇒ De onschendbaarheid van de eigendom waarborgt op onrechtstreekse wijzen de persoonlijke vrijheden.

- De onschendbaarheid van het briefgeheim
 - **Art 29 GW:** *Het briefgeheim is onschendbaar.*
 - > Alleen de onderzoeksrechter mag naar aanleiding van een strafrechtelijk onderzoek brieven in beslag nemen en openen.
 - **Art 460 SW:** *De schending van dit artikel wordt bestraft.*
 - Wet van 7 april 2005: verzekert de bescherming van de journalistieke bronnen.
 - > Aldus wordt aan journalisten en redactiemedewerkers het zwijgrecht toegekend.

- De onschendbaarheid van de telefoongesprekken
 - Wordt niet uitdrukkelijk vermeld in de grondwet.
 - Wet van 30 juni 1994 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer spreekt hier wel over:
 - > *Ze verbiedt het afluisteren van telefoongesprekken, maar staat de onderzoeksrechter toe, bij gemotiveerd vonnis, van deze regel af te wijken voor het onderzoek naar misdrijven die tot de zware of georganiseerde criminaliteit gerekend worden.*
 - Het Europees Hof voor de rechten van de mens stelt vast dat telefoongesprekken vallen onder 'privéleven en briefwisseling'.
 - > Bent dus twee keer schuldig: schending wet + schending privacy.
 - > Betrokken persoon kan een schadevergoeding eisen.
 - **Art 88 bis SV:** *De onderzoeksrechter krijgt de bevoegdheid om telefoonnummers van uitgaande en binnenkomende telefoonoproepen te registreren.*
 - > Bij betrapping op heterdaad kan de Procureur des Konings de maatregel bevelen voor bepaalde feiten uit Art 90ter SW.
 - > Onderzoeksrechter moet dan binnen de 24u de maatregel bevestigen.
 - > Bij feiten uit art 347bis of 470 SW. Kan de procureur de maatregel bevelen zonder dat de bevestiging van de onderzoeksrechter nodig is.

- De onschendbaarheid van e-mails
 - Art 124 van de wet van 13 juni 2005: *Verzekerd het geheime karakter van e-mails.*
 - **Art 259bis & 314bis SW:** *Stellen de schending ervan strafbaar.*
 - CAO nr. 81 van 26 april 2002: *Regelt de controle van de werkgever op e-mails van werknemers.*
 - **Art 90ter tot 90novies SV:** *De onderzoeksrechter mag kennis nemen van e-mails in de voorwaarden en volgens de procedure voorzien voor het afluisteren van telecommunicatie.*

- Experimenten op de menselijke persoon
 - Wet van 7 mei 2004: *Elke onderzoeker die in België een experiment wil starten moet hiertoe een verzoek richten tot een ethisch comité.*
 - > Dit comité kan aansprakelijk gesteld worden indien ze op foutieve wijze advies verlenen en er een oorzakelijk verband is tussen het foutief handelen en de uiteindelijke schade.
 - > Het wegnemen en transplanteren van organen wordt eveneens door de wet geregeld. Mensen die geen organen willen afstaan kunnen dit laten registreren.

28.3 VRIJHEID VAN MENINGSUITING

- Principe:
 - **Art 19 GW:** *Waarborgt de vrijheid van meningsuiting op elk gebied.*
 - De wet van 23 maart 1995: Deze wet bepaalt straffen bij het ontkennen, minimaliseren of goedkeuren van de genocide tijdens WOII door de Duiders.
 - > Vrije meningsuiting is dus niet grenzeloos: het verspreiden van racistische en democratische ideeën kan niet.
 - > Verdraagzaamheid heeft een grotere fundamentele waarde dan de grenzeloze meningsuiting.
 - > Rechter kan ook een verspreidingsverbod opleggen bij zaken met een discriminerende achtergrond.
- Vrijheid van eredienst:
 - **Art 19 GW:** *De vrijheid van eredienst en de vrije openbare uitoefening worden gewaarborgd.*
 - > Iedere preventiemaatregel tot het verbieden van een eredienstbelijdenis is verboden.
 - > De belijdenis van een eredienst in open lucht of op straat blijft een bevoegdheid voor de politie.
 - **Art 20 GW:** *Niemand kan worden gedwongen op enigerlei wijze deel te nemen aan handelingen en aan plechtigheden van een eredienst of de rustdagen ervan te onderhouden.*
 - **Art 142 tot 146 SW:** *Daden die schending uitmaken van de vrijheid van godsdienst, worden strafrechtelijk betuigd.*
- Vrijheid van onderwijs:
 - **Art 24 §1 GW:** *Het onderwijs is vrij: elke preventieve maatregel is verboden. De bestraffing van de misdrijven wordt enkel door de wet en het decreet geregeld.*
 - > Iedereen mag dus een school oprichten, zonder enige voorafgaande toelating te moeten aanvragen.
 - > Misbruiken kunnen slechts achteraf bestraft worden.
- Vrijheid van drukpers:
 - **Art 25 GW:** *de drukpers is vrij: de censuur kan nooit worden ingevoerd, geen borgstelling kan worden geëist van de schrijvers, uitgevers of drukkers.*
 - > Principes gelden enkel voor de gedrukte pers en worden niet automatisch toegepast op de audiovisuele media.
 - 3 grondwettelijke beginselen beheren het regime van de pers:
 - A. Het verbod van preventieve maatregelen/censuur.**
 - Iedere preventieve maatregel, uitgaande van de overheid, die tot doel heeft de verspreiding van meningen of berichten die de drukpers te belemmeren, te voorkomen of te verbieden.
 - > Niet enkel de uitvoerende macht maar ook de rechterlijke en wetgevende macht die de bevoegdheid niet hebben dergelijke preventieve maatregelen te nemen.
 - B. Het principe van de getrapte verantwoordelijkheid/cascadeverantwoordelijkheid.**
 - Persvrijheid is niet absoluut: mag niet geïnterpreteerd worden dat de journalist alles mag schrijven.
 - **Art 25 lid2 GW:** *Wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft, kan de uitgever, de drukker of de verspreider niet worden vervolgd.*
 - > Verantwoordelijke kan zowel op burgerlijk als op strafrechtelijk vlak aansprakelijk gesteld worden.

C. De bevoegdheid van de Jury om kennis te nemen van persmisdrijven.

- Persmisdrijven = Een door de wet strafbaar gestelde gedachte die via de drukpers openbaar werd gemaakt.
- **Art 150 GW:** *Persmisdrijven dienen vervolgd te worden voor het Hof van Assisen, behalve wanneer het gaat om persmisdrijven die door racisme en xenofobie zijn ingegeven.*
 - > Persmisdrijven ingegeven door racisme en xenofobie worden beoordeeld door de correctionele rechtbank.
 - > Wanneer ze politiek geladen (politieke misdrijven) zijn blijft het hof van Assisen bevoegd.
 - *Spraken van politiek misdrijf als aard van het misdrijf rechtstreekse aantasting van de politieke instelling in hun bestaan, hun inrichting of hun werk. Of indien het misdrijf wordt gepleegd met het oogmerk om zulke aantasting op de politieke instellingen te plegen en het feit rechtstreeks zulke aantasting tot gevolg heeft en kan hebben.*
- Het drukpersmisdrijf impliceert de uiting van een gedachte.
 - > Drukpersmisdrijven geld niet wanneer het gaat over het louter verspreiden van informatie = vrijheid van meningsuiting.
- De geuite gedachte moet door de strafwet verboden zijn
 - > Diverse artikelen uit het strafwetboek stellen straffen op ontoelaatbare meningsuitingen.
 - > Ook perswetten die de journalistieke vrijheid beperken.
- De strafbaar gestelde meningsuiting moet openbaar gemaakt zijn.
 - > Aan de openbare opinie worden prijsgegeven: verspreiding op grote schaal.
- Het persmisdrijf veronderstelt het gebruik van de drukpers.
 - > De grondwettelijke bescherming van de drukpers wordt niet automatisch uitgebreid tot de audiovisuele middelen.

28.4 VRIJHEID VAN VERGADERING

- **Art 26 eerste lid GW:** *De vrijheid van vergadering wordt gewaarborgd.*
 - > Voor vergaderingen gehouden in gesloten lokalen is geen voorafgaande machtiging nodig.
 - > Soms worden er wel preventieve maatregelen getroffen om wanorde te voorkomen.
- **Art 26 tweede lid GW:** *De bijeenkomsten in open lucht blijven ten volle onderworpen aan de politiewetten.*
 - > Mede door het betogingsrecht.

28.5 VRIJHEID VAN VERENIGING

- **Art 27 GW:** *De Belgen hebben het recht van vereniging. Dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen.*
 - > Recht om een vereniging te stichten + het recht om er lid van te worden.
- Wet van 24 mei 1921: *Inbreuken op de vrijheid zich te verenigen of niet tot een vereniging toe te treden worden strafbaar gesteld.*
 - > Dwangmiddelen gebruiken wordt door de wet nog niet strafbaar gesteld.
- Wet van 30 juli 1981: Verbod van preventieve maatregelen, doch heeft de wet het lidmaatschap van sommige verenigingen verboden.
 - > Lidmaatschap van racistische organisaties.

Deel 6: Capita selecta uit het verbintenissenrecht

- Een aantal hoofdstukken uit het verbintenis recht, maar niet allemaal (de belangrijkste zaken)

29. VERBINTENISSEN: TYPES EN BRONNEN

- Wat is een verbintenis:
 - Het is een juridische band tussen minstens 2 personen: waarbij de éne persoon een prestatie verschuldigd is aan andere persoon.
 - > Prestatie: iets geven, iets doen, iets niet doen (= onthouden).
 - > Altijd een schuldeiser en een schuldenaar: de schuldenaar die een prestatie verschuldigd is aan de schuldeiser.
 - In de relatie tussen de schuldeiser en de schuldenaar heeft de schuldeiser een vorderingsrecht: hij kan een prestatie, als die niet spontaan wordt geleverd, vorderen.
 - > Iedereen buiten de juridische band zijn derden.
 - *Bv. kotbaas moet kot ter beschikking stellen = iets geven + moet ook iets doen bv. herstellingen + verplichting om iets na te laten (mag u niet komen storen om de 5 minuten).*

- Bronnen van verbintenissen:
 - Hoe ontstaat een verbintenis? Hoe kom je tot een juridische band?
 - 2 hoofdbronnen:
 - **Uit een rechtshandeling:**
 - Publiek rechtelijke rechtshandeling:
 - Zie eerste hoofdstukken.
 - Overheid die eenzijdig bepaalde verplichtingen oplegt.
 - > *Wetgevende macht: wetten, uitvoerende macht, en rechtelijke macht.*
 - Privaat rechtelijke rechtshandeling:
 - Eenzijdige: gaat uit van 1 persoon: de persoon die zich verbind.
 - Meerzijdige: Zijn contracten/overeenkomsten
 - > *Bv. koop verkoop, huur verhuur, etc.*
 - > Ze zijn elk schuldeiser en schuldenaar.
 - **Uit een rechtsfeit:**
 - Onrechtmatige daad:
 - **Art 1382 BW.**
 - Iemand die iets fout doet waardoor een andere persoon schade treft, dan moet persoon dit betalen.
 - Oneigenlijke overeenkomsten:
 - **Art 1372 BW.**
 - Zaakwaarneming voortzetten en voltooien.
 - *Bv. let op je zus haar hond die op Erasmus gaat. Dit is een overeenkomst.*

- ⇒ De 2 belangrijkste bronnen om verbintenissen te vinden zijn contracten en de onrechtmatige daad.

29.1 SOORTEN VERBINTENISSEN

A. Onvoorwaardelijke verbintenis VS Voorwaardelijke verbintenis.

Onvoorwaardelijke verbintenissen	Voorwaardelijke verbintenissen
<ul style="list-style-type: none"> - Is een absolute verplichting om prestatie te leveren. - Is niet gekoppeld aan voorwaarden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Verbintenissen waarbij de verplichting is gekoppeld aan voorwaarde. - Voorwaarde = een gebeurtenis in de toekomst die niet zeker is. <ul style="list-style-type: none"> > Je weet niet of dat gaat gebeuren. > Je weet het pas wanneer de toekomst het heden word. - Art 1168 BW: soorten verwoorden.

➤ Soorten voorwaarden uit **Art 1168 BW** met betrekking tot voorwaardelijke verbintenissen:

1. Een opschortende voorwaarden:

- De uitvoering van de verbintenis is afhankelijk van een voorwaarden.
 - > Afhankelijk van een toekomstige en onzekere gebeurtenis.
- Als de voorwaarden intreed, ga je de verbintenis uitvoeren.
 - > Als de voorwaarden niet intreed, ga je ze niet uitvoeren.
- *Bv. Je wil een huis kopen op opschortende voorwaarden dat ik van de bank een lening krijg. Het is een soort veiligheid die je opstelt, want als de bank je dan toch geen lening geeft zit je met de gebakken peren.*
- *Bv. Een huis bouwen op opschortende voorwaarden dat ik een vergunning krijg. Anders ben je misschien een huis aan het bouwen dat daarna afgebroken moet worden.*

2. Ontbindende voorwaarden:

- Er bestaat een verbintenis die wordt uitgevoerd maar deze kan ontbonden worden als de voorwaarden zich zouden voordoen.
- *Bv. Je laat iets bouwen door iemand, hij gaat dat doen zolang (voorwaarde) hij de vergunning heeft om dit te doen.*
- *Bv. kotbaas heeft dankzij de stilzwijgende voorwaarden de kans om je uit je kot te zetten wanneer je de huur niet betaald.*
- **Art 1184 BW:** in wederkerende contracten is de ontbindende voorwaarden altijd stilzwijgend inbegrepen.
 - > Wederkerige contracten = is dat beide partijen verplichtingen hebben ten aanzien van elkaar.

3. Potestatieve voorwaarden:

- Potestas = macht in het Latijns.
- Voorwaarden waarbij de realisatie van het optreden van de gebeurtenis afhankelijk is van de macht (wil) van de schuldenaar.
 - > Schuldenaar heeft de macht en kan bepalen of hij voor gebeurtenis opdraait of niet.
- Zuiver potestatieve voorwaarden = nietig.
- Gemengd potestatieve voorwaarden = niet nietig.
- *Bv. Je wil iemand zijn huis kopen maar hij verkoopt het niet. Je kan dan met persoon afspreken (verbintenis) dat als hij beslist om het huis ooit toch te verkopen, hij dat aan jou moet doen aan de prijs die nu wordt afgesproken. Dit is een voorbeeld van gemengd potestatieve voorwaarden want je bent gebonden.*

B. Verbintenissen met een tijdbepaling VS verbintenissen zonder een tijdbepaling.

Verbintenissen met een tijdsbepaling	Verbintenissen zonder een tijdbepaling
<ul style="list-style-type: none"> - Tijdbepaling: een toekomstige gebeurtenis die zeker is. <ul style="list-style-type: none"> > Je weet dat de gebeurtenis gaat plaatsvinden. - Verschillende soorten tijdbepalingen: 	

➤ De verschillende soorten tijdsbepalingen:

1. Opschortende tijdsbepaling

- Een verbintenis die kan uitgevoerd worden na een zekere termijn of na een bepaalde gebeurtenis.
- *Bv. je geeft aan de schuldenaar uitstel op betaling van 3 maanden, maar hij moet het betalen! Het is een toekomstige zekere gebeurtenis dat hij het geld betaald in dit en 3 maanden.*

2. Ontbindende tijdbepaling

- Een verbintenis die uitdooft na een bepaalde gebeurtenis of na een zekere termijn.
- *Bv. Huurt een kot voor 1 jaar. Na dat jaar dooft verbintenis uit.*

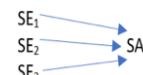
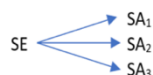
C. Een verbintenis in intuitu personae

- Je gaat een verbintenis aan omwille van de tegenpartij.
 - > Je gaat verbintenis aan door een specifieke persoon.
- *Bv. Je laat een aantal werken maken van een specifieke kunstenaar die je bewonderd om in je huis te zetten.*
- *Bv. Bij een operatie een bepaalde specifieke arts willen omdat hij volgens jou de beste is.*
- *Bv. het huwelijk: is ook een verbintenis omwille van de specifieke persoon.*
- De verbintenis dooft ook uit na het overlijden van de persoon in kwestie.
 - > *Bv. contract met de kunstenaar dooft uit wanneer hij komt te overlijden.*
- Deze verbintenis kan ook niet overgedragen worden
 - > *Bv. de Specifieke kunstenaar die niet aan zijn collega kan vragen om het werk te doen.*

D. Samengevoegde verbintenissen VS hoofdelijke verbintenissen

- Wanneer er meerdere partijen in het spel zijn, zijn er ook meer verbintenissen met meerdere schuldeisers en schuldenaars.

Samengevoegde verbintenis	Hoofdelijke verbintenis
<ul style="list-style-type: none"> - Deze verbintenissen zijn splitsbaar. <ul style="list-style-type: none"> > Dit moet niet specifiek in het contract of verbintenis staan. - Elke schuldeiser en elke schuldenaar is enkel verantwoordelijk voor zijn deel. - <i>Bv. Je huurt (€2400) een huis met meerdere vrienden. Iedereen betaald zijn deel €800. Er is 1 schuldenaar die op het einde van de maand een bepaald bedrag moet hebben. Hoe het geregeld wordt onder de schuldenaren maakt hem niet uit maar hij moet wel het totale bedrag hebben.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze verbintenissen zijn niet splitsbaar. <ul style="list-style-type: none"> > Dit moet specifiek in het contract zijn opgenomen. - De schuldeiser kan de totale verbintenis vragen aan elke schuldenaar. - Wordt afgesproken dat er 1 iemand gewoon het hele bedrag betaald = hoofdelijkheid. - Huishoudelijke schulden heeft een hoofdelijkheid langs beide kanten. - <i>Bv. Huren huis met vrienden. Schuldeiser die zich niet gaat bezig houden met wie hoeveel geld heeft gestort, neen 1 iemand die heel het bedrag stort naar hem.</i> - <i>Bv. bent getrouwd en man gaat zonder dat je het weet gokken. Na een tijdje hebben jullie veel schulden. In de wet/contract staat dan dat je voor huishoudelijk schulden samen bevoegd bent.</i>

E. Resultaatsverbintenis VS Middelenverbintenis

Resultaatsverbintenissen	Middelen verbintenissen
<ul style="list-style-type: none"> - Verbintenis waar je bent verbonden met het resultaat. - De schuldeiser die een bepaald resultaat moet bereiken. - Na het resultaat eindigt de verbintenis. - <i>Bv. Je boekt een reis, komt daar aan en het hotel is volgeboekt. Ander hotel waar je wordt in geplaatst is een schandaal. Je hebt geboekt en je wil dus ook resultaat.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Je verbind je niet tot het resultaat. - Je bind je tot alle middelen aan te wenden om het resultaat (proberen) te bereiken. - Gaat je dus binden aan alle middelen om zo goed mogelijk het resultaat te bereiken. - <i>Bv. Valt op skivakantie en breekt je been en moet geopereerd worden. Deze operatie is een middelen-verbintenis. Dokter is niet gebonden aan het resultaat maar wil het natuurlijk wel bekomen, dus moet hij zijn best doen en middelen aanwenden.</i>

29.2 Samenvatting soorten verbintenissen.

30. DE OVEREENKOMSTEN

➤ Een overeenkomst = een contract (*het zijn synoniemen*)

30.1 DEFINITIE EN TYPOLOGIE

➤ Wat is een overeenkomst:

- **Art 1101 BW.**
- Het is een wilsuiting tussen 2 of meer personen.
- Die wilsuiting is er op gericht een verbintenis te doen ontstaan, een verbintenis te wijzigen of een verbintenis te niet te doen, tussen 2 personen.
 - > Wederzijdige overeenkomst: je hebt minstens 2 personen nodig die toestemmen.
 - > Overeenkomst is een contract: een akkoord tussen mensen die een wilsuiting hebben.
- *Bv. Huur verhuur: er wordt een huurovereenkomst gecreëerd. je wil er nog een jaartje blijven maar de huurbaas doet er nog eens €50 bij per maand (=wijziging). Of zegt de huur na een jaar stop (= contract te niet doen).*

⇒ Een overeenkomst is een (wederkerige) rechtshandeling: Omdat je rechtsgevolgen wil creëren die de wet aan de overeenkomst verbind.

30.2 SOORTEN OVEREENKOMSTEN

A. Eenzijdige overeenkomsten VS Meerzijdige overeenkomsten.

Eenzijdige overeenkomst	Meerzijdige overeenkomst
<ul style="list-style-type: none"> - Er is maar 1 partij die een verbintenis heeft, en toch is er een overeenkomst. - Een partij die iets moet doen. - <i>Bv. Bewaren van hond van vriendin die op Erasmus is.</i> - <i>Bv. Schenking is een overeenkomst. Kan niets schenken tegen je wil. Moet het dus aanvaarden, het kan niet gedwongen gegeven worden.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Hier hebben beide partijen een verbintenis/verplichting. - Het is een wederkerige overeenkomst. - <i>Bv. Huur verhuur. Koop verkoop.</i>

B. Benoemde overeenkomsten VS onbenoemde overeenkomsten.

Benoemde overeenkomsten	Onbenoemde overeenkomsten
<ul style="list-style-type: none"> - Ook bijzondere overeenkomst genoemd. - Wetgever ontwerpt een specifieke regeling aangezien bepaalde overeenkomsten veel voorkomen. - Het zijn dus overeenkomsten waar een specifieke wetgevende regeling is voorzien. - <i>Bv. huwelijk, huur-verhuur, koop-verkoop, etc.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit zijn overeenkomsten waarbij alleen maar de algemene regels gelden . - Dus geen specifieke wetgevende regeling is hier voorzien.

C. Overeenkomsten onder bezwarende titel VS overeenkomsten om niet.

Overeenkomsten onder bezwarende titel	Overeenkomsten om niet
<ul style="list-style-type: none"> - Elke partij is gebonden aan verbintenis. - Elke partij heeft plichten: iets doen, iets geven, iets na te laten, etc. - <i>Bv. verkoop-koop.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Om niet = oud Nederlands - 1 partij heeft maar een voordeel: 1 partij heeft maar verplichtingen. - <i>Bv. schenking: Een cadeau dat je krijgt van oma. De schenker doet vrijwillig afstand van iets Art 1101 BW.</i>

D. Consensuele overeenkomst VS plechtige overeenkomst VS zakelijke overeenkomst.

- Heeft te maken met de vorm hoe de wilsuiting tot stand komt.
- Zijn er dan bepaalde procedure? Hoe moeten we dat doen?

Consensuele overeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> - Is het uitgangspunt voor de wetgever. - De overeenkomsten zijn consensueel: consensus. <ul style="list-style-type: none"> > De wil moet overeenstemmen. - Er is geen specifieke vormingsvoorwaarden. <ul style="list-style-type: none"> > Moet niet eens schriftelijk: mondelinge afspraken tellen dus ook. - <i>Bv. Spreekt met vriendin af dat je gsm koopt voor 100€. Ze mag de gsm dus niet ineens aan iemand anders verkopen voor 150€. Maar je moet wel kunnen bewijzen da er een afspraak was natuurlijk.</i>
Plechtige overeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> - Bepaalde formaliteiten moeten worden vervuld bij belangrijke overeenkomsten. <ul style="list-style-type: none"> > Het zijn overeenkomsten die dus wel een procedure vereisen, in tegenstelling tot consensuele overeenkomsten. - Bepaalde procedure nodig. - <i>Bv. een notariële akte.</i> - <i>Bv. een huwelijk: kan niet zomaar, het is een belangrijk contract.</i> - <i>Bv. adoptie: kan niet zomaar iemand adopteren.</i>
Zakelijke overeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> - Overeenkomsten die enkel tot stand komen bij aangifte van de zaak. - Wilsovereenstemming die er eerst is maar de eigenlijke overeenkomst zal pas tot stand komen als de zaak is afgegeven. - <i>Bv. moet op hond passen: kan pas als je de hond hebt gekregen.</i>

30.3 SAMENVATTING SOORTEN OVEREENKOMSTEN

30.4 GELDIGHEIDSVORWAARDEN

- Wanneer is een overeenkomst geldig?
 - Moeten een zekerheid hebben dat we op contracten kunnen vertrouwen.
 - **Art 1108 BW**: er zijn 4 voorwaarden om een overeenkomst geldig tot stand te laten komen.
 - A. Toestemming van de partijen = wilsuiting
 - B. U moet bekwaam zijn om een contract aan te gaan = geen geestelijk stoornis, niet minderjarig.
 - C. Voorwerp van de verbintenis heeft ook voorwaarden en beperkingen
 - D. De oorzaak van de verbintenis moet geoorloofd zijn.
- ⇒ Dus 4 geldigheidsvoorwaarden waaraan een overeenkomst moest voldoen vooraleer deze geldig is.

a. Toestemming

- Je hebt toestemming nodig van de partijen, maar wanneer is deze toestemming geldig?
 - De wilsuiting: je moet toestemmen.
 - Dit moet niet persé uitdrukkelijk zijn, het kan ook stilzwijgend zijn.
 - > Maar moet wel duidelijk zijn dat er toestemming is.
 - > Door het bijvoorbeeld te kunnen afleiden uit het gedrag
 - > Koopt een broodje-martino en geeft stilzwijgend toestemming door geld te geven = gedrag.
- Wat is de juridische relevantie van een aanbod:
 - Een aanbod is juridisch bindend.
 - Aanbod + aanvaarding = wilsovereenstemming = contract.
 - > De wilsuiting moet dus niet persé op hetzelfde tijdstip gebeuren.
 - Die wil is cruciaal: de wil moet vrij zijn.
 - > We moeten bewaken dat die wil vrij is.
 - > Door gebreken aan de wil is je wil niet vrij.
 - > Er mogen dus geen gebreken zijn aan die wil.
- Er zijn 3 wilsgebreken:
 - De dwaling
 - Het bedrog
 - Het geweld

1. Wilsgebreken: de dwaling

- **Art 1110 BW**: je dwaalt.
- Wanneer dwaal je:
 - Als je een onjuiste voorstelling hebt van de werkelijkheid.
 - Je ziet de realiteit niet zoals de realiteit is, je hebt van de werkelijkheid een onjuist idee, een onjuiste voorstelling van de feiten of van de werkelijkheid
- Is dit een reden om een contract nietig te verklaren?
 - In 2 soorten gevallen:
 1. Er is een nietigverklaring wanneer je **dwaalt over de zelfstandigheid van de zaak** die het voorwerp van de overeenkomst vormt.
 - Dwaling omtrent een essentieel aspect van het contract. Iets wat cruciaal en fundamenteel is voor de ondertekening van het contract.
 - Niemand heeft u bedrogen, jij denkt het zelf.
 - *Bv. Je denkt dat een nieuwe wagen hebt gekocht maar het is eigenlijk een tweedehandswagen. Je zou de auto nooit voor zoveel geld gekocht hebben als je wist dat het tweedehands was.*
 - *Bv. je denkt dat je een bepaald antiek meubelstuk hebt gekocht maar dat is helemaal niet het geval. De koper doet je ook helemaal niet denken dat dit antiek is, je denkt het zelf.*

- Het is natuurlijk essentieel voor de zaak omdat deze dingen maken dat je de auto of het meubel zal kopen. Het moet over de zelfstandigheid van de zaak gaan, over de hoofdzaak. Als dit er niet was had de persoon het contract sowieso niet aangegaan
2. Er is een nietigverklaring wanneer je **dwaalt over de identiteit van de persoon waar je een contract mee aangaat.**
- Bv. je wil een bepaalde advocaat maar je vergist je. Je zit bij een advocaat met dezelfde naam maar het is niet de advocaat die je wilde. Dan wordt het contract nietig verklaard.
 - Het heeft natuurlijk enkel maar zin met dat soort contracten waar je een contract aangaat vanwege de identiteit van de tegenpartij = INTUITIO PERSONAE
- ⇒ Er zijn dus 2 gevallen wanneer je bij een dwaling tot een nietigheid van het contract kan komen, maar aan de 2 gevallen zullen ook 2 voorwaarden zijn voor de effectieve verklaring van de nietigheid:
- 2 voorwaarden voor nietigheid bij dwalingen:
1. **De dwaling moet doorslaggevend zijn.**
 - De dwaling gaf de doorslag tot het tekenen van het contract.
 - Zonder dat punt (dat de dwaling is) zou het contract nooit hebben plaatsgevonden.
 2. **Je moet kunnen bewijzen dat de dwaling verschoonbaar is.**
 - Je kan de persoon niet verwijten dat hij/zij gedwaald heeft.
 - Wanneer zal dit zo zijn?
 - Als de persoon alle nodige normale voorzorgsmaatregelen heeft genomen die een andere burger in dezelfde omstandigheden ook zou nemen.
 - Elke normale persoon zou ook dwalen in deze situatie.
 - Ze vereisen dat u het nodige advies heeft ingewonnen.
 - Bv. *Stel je hebt een bouwgrond en je verkoopt die (je zegt er ook uitdrukkelijk bij dat het om een bouwgrond gaat + kleeft er een prijs op). Een firma koopt deze bouwgrond met de bedoeling om er een groot flatgebouw op de bouwen. Je mag enkel een gebouw met maximaal 2 verdiepingen op de grond bouwen maar als de firma dit geweten had, hadden ze de grond nooit gekocht → de firma heeft gedwaald. Is de dwaling dan verschoonbaar? **Nee**. Het contract is niet nietig want er wordt van de firma uitgegaan dat ze zich eerst gaan informeren over die bepaalde grond!*
- ⇒ Dus: je moet gedwaald hebben met een doorslag en deze dwaling moet ook verschoonbaar zijn. In de praktijk: verschoonbaarheid zal moeilijk te bewijzen zijn omdat de rechtspraak hierin erg streng is.

2. Wilsgebreken: het bedrog

- Het is een situatie waarbij de tegenpartij listige kunsten aanwendt: listigheid, allerlei leugens
 - Je tegenpartij doet je dwalen, ze bedriegen u.
 - Bv. Een kast dat lang geen antiek is maar de andere partij doet je geloven dat het antiek is = bedrog.
- Voorwaarden voor nietigheid bij bedrog:
1. Bedrog leidt tot nietigverklaring van de zaak op voorwaarde dat het van **doorslaggevende aard** is.
 - Zonder het bedrog had je het contract nooit aangegaan.
 2. Het bedrog moet afkomstig zijn van je **tegenpartij**.
 - Bv. je wordt bedrogen door een verkoper. Hij heeft beroep gedaan op een zogenaamde antieker maar het is eigenlijk gewoon zijn vriend. Je bent bedrogen door een derde dus kan je hierop geen nietigheid doen. Maar wel de dwaling! Kan dus nietigheid inroepen door middel van de dwaling.
 3. Het bedrog moet **kwaadwillig** zijn.
 - Bv. reclame over een sportwagen met mooie vrouwen, je krijgt de vrouwen er niet bij. Het is geen bedrog want reclame is niet kwaadaardig (binnen zekere grenzen).

3. Wilsgebreken: het geweld

- Als er geweld gebruikt is met het oog op het sluiten van een overeenkomst, zal deze overeenkomst nietig zijn
- Geweld is niet alleen fysiek: kan ook psychisch zijn: geestelijk geweld.
 - > *Bv. als u dit contract niet tekent dan vermoord ik u kinderen.*
 - > *Bv. ik wil dat u vrijwillig ontslag neemt, anders beschuldig ik u van diefstal.*
- Bij geweld maakt het ook niet uit wie het geweld heeft gepleegd: een derde, de andere partij, dat maakt niet uit.

➤ Voorwaarden voor het nietig stellen van een contract:

1. Het geweld moet de **doorslag hebben gegeven** bij het aangaan van het contract.
 - Zonder het geweld had je het contract nooit getekend.
2. Het geweld moet van die aard zijn dat alle **'normale' mensen hiervan onder de indruk zijn**.
 - Het moet een impact hebben op de persoon zelf.
3. Het geweld moet **onrechtmatig** zijn.
 - Geen valse dreigementen.

b. Bekwaamheid

- **Art 1123- 1125 BW:** Om een contract te kunnen sluiten, moet je bekwaam zijn.

➤ Wie is er dan niet bekwaam?

- 2 soorten mensen die niet bekwaam zijn en dus geen vrije wil hebben.
- Mensen van wie we zeggen dat de geestelijke vermogens niet in orde zijn: we moeten hen beschermen want zij zullen nooit zelfstandig tot hun vrije wil komen:
 1. Geesteszieken
 - Mensen die mentaal gehandicapt zijn weten niet wat ze doen.
 2. Minderjarigen
 - Hun geestelijke vermogen is nog niet helemaal ontwikkelt.
 - Het is dan een relatieve nietigheid: alleen de beschermende persoon kan deze inroepen, niet de tegenpartij.

c. Voorwerp

➤ Het voorwerp: tot wat verbind je u exact? Over wat gaat het, wat is het onderwerp van het contract?

- Welk rechtsgevolg wil je tot stand brengen:
 - > Het gaat nog steeds over een rechtshandeling: een bewust gestelde handeling, uit vrije wil, je geeft toestemming met oog op het rechtsgevolg dat de wet eraan koppelt.
- Het voorwerp van de overeenkomst is de **prestatie**: *iets geven, iets doen, iets nalaten, iets niet doen, etc.*
 - > **Iets geven**: gaat over voorwerpen of over zaken maar je hebt **beperkingen**:
 - Het voorwerp of de zaak moet bestaan of moet kunnen bestaan.
 - Over toekomstige zaken kan je ook een contract sluiten.
 - Het moet bepaald zijn of bepaalbaar zijn:
 - *Bv. ik verkoop "een" huis = niet geldig. Ik verkoop "mijn" huis is geldig indien je maar 1 huis hebt*
 - Het moet een voorwerp zijn dat in de handel is, waarover je wettig een contract kan sluiten:
 - Lichaamsdelen, kinderen, etc. zijn voorwerpen die niet verhandelbaar zijn.
 - *Bv. Er zijn mensen die hun nier proberen te verhandelen: lichaamsdelen kan je niet verhandelen*

- *Bv. een koppel dat op natuurlijke wijze geen kinderen kan krijgen gaan een contract sluiten met een draagmoeder (die er dan geld voor krijgt), een tweede koppel biedt meer voor het kind en krijgen dit kind van het eerste koppel. Kinderen kan je niet verhandelen.*

- > lets doen: een toegelaten handeling:
 - *Bv. Huurmoordenaars werken ook vaak met contracten: natuurlijk is dit niet geldig want het is een criminele handeling*

d. Oorzaak

- Waarom verbind je jezelf? Waarom kom je tot dat contract, wat is de reden van het contract?
 - De oorzaak moet toegelaten zijn, wettelijk mogelijk zijn. Het moet **geoorloofd** zijn.
- Wanneer is iets dan ongeoorloofd?
 1. Als de wet het verbiedt of als het in **strijd is met de goede zede of met de openbare orde**.
 - *Bv. Schijnhuwelijken om mensen een verblijfsvergunning te kunnen geven*
 - *Bv. Prostitutie mag, maar pooierschap niet.*
 2. Strijdig met de goede zede: een **LEONIJS BEDING**
 - Je maakt misbruik van de zwakke positie van je tegenpartij, je stelt zodanig een beding op dat je figuurlijk de tegenpartij wurgt .
 - *Bv. Lening waarbij je een enorm hoge intrest in zet: mensen die het niet breed hebben, daar wordt misbruik van gemaakt*

30.5 DE OVEENKOMSTEN ALS 'WET DER PARTIJEN'

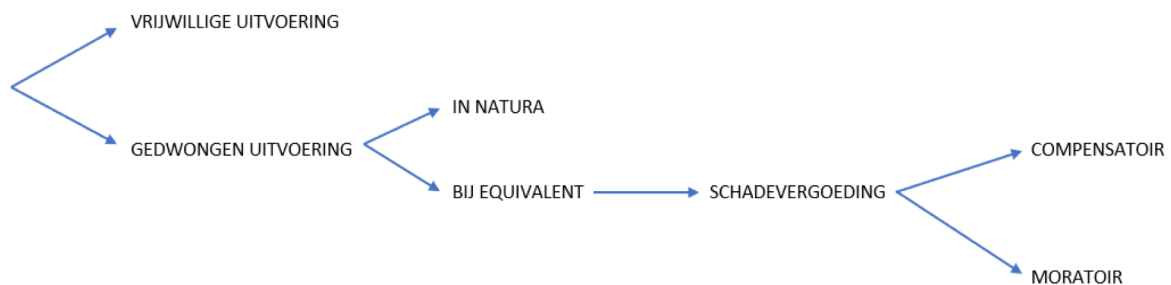
a. Beginsel

- We weten nu al wat een overeenkomst is en de cruciale voorwaarden om een overeenkomst op te stellen.
 - **1134 BW**: *Alle overeenkomsten die wettig zijn aangegaan, strekken diegene die het hebben aangegaan tot wet de wet.* Ontleding van de zin:
 - > Alle overeenkomsten: er zijn geen uitzonderingen op.
 - > Wanneer zijn ze wettig aangegaan: heeft betrekking op 5 stappen van hierboven (Toestemming, bekwaamheid, oorzaak, ...)
 - > Het gaat over de betrokken partijen: 'Diegene die ze hebben aangegaan'.
 - > Het enige verschil met een wet: het geldt niet voor ons allemaal, enkel voor de betrokken partijen
 - > Algemeen wilt het zeggen: een overeenkomst moet worden uitgevoerd.
 - Vanaf wanneer treedt een overeenkomst in werking? *Is vergelijkbaar met een wet.*
 - In principe onmiddellijk tenzij er anders wordt bepaald in het contract.
 - Als je een contract hebt geldt het principe van contractuele trouw.
 - > Dit wil dus zeggen dat je je moet gedragen naar het contract.
 - > Je moet je houden aan de **contractuele trouw**: overeenkomsten moeten te goeder trouw worden uitgevoerd
 - > Je moet je als een normaal handelende burger gedragen
- ⇒ 2 hobbels die voor problemen kunnen zorgen tijdens de overeenkomst:
- De interpretatie van de overeenkomst.
 - De uitvoering van de overeenkomst.

b. De interpretatie van de overeenkomst

- Ofwel gaat alles goed: je hebt hierbij geen juridisch punt. De verplichtingen die moeten worden uitgevoerd, worden ook effectief uitgevoerd.
 - > Beide partijen interpreteren de overeenkomst op een zelfde manier.
 - Ofwel gaat niet alles goed en krijg je problemen:
 - > Beide partijen interpreteren de overeenkomst op een verschillende manier.
- Wat bij onenigheid over de interpretatie van een contract:
- **Art 1159 BW:** Het gewoonterecht dat zegt dat hetgeen dubbelzinnig is wordt uitgelegd volgens hetgeen gebruikelijk is in het gewest waar het contract is aangegaan (Secundem legem).

c. De uitvoering van de overeenkomst (4 sporen)

1. Vrijwillige uitvoering

- Je voert dus vrijwillig uit wat er wordt verwacht.
 - Kan er hierbij een probleem optreden? Ja: Wat als de uitvoering voor 1 van de partijen moeilijker wordt dan op het moment dat het contract werd gesloten.
 - > *Bv. je verhuurt een huis en vraagt een huurprijs van 2000 euro per maand: de huurder betaalt je al 2 jaar perfect maar plots wordt hij/zij werkloos en leeft enkel van een werkloosheidsuitkering. De 2000 euro per maand weegt nu veel zwaarder: de verhuurder moet geen slachtoffer hiervan zijn en de huurder moet gewoon de betaling blijven uitvoeren. Er kan een eventuele stopzetting gebeuren maar alleen als de verhuurder akkoord gaat, als hij niet akkoord gaat moet de huurder blijven betalen.*
 - Er bestaat hierbij wel zoiets als **overmacht**:
 - > Factoren volledig buiten de wil van de schuldenaar die het voor hem onmogelijk maken om het contract uit te voeren.
 - > *Bv. overmacht uitgelegd los van een contract: Studenten die niet op een examen geraken, hebben ze recht op een andere dag? Als je te laat zou zijn omdat hij trein heeft gemist: dan niet. Als de student(e) goed op tijd de juiste trein genomen heeft maar deze trein had technische storingen en staat 4 uur stil, dan wel. Is een staking overmacht? Als de staking een week op voorhand is aangekondigd niet*
- ⇒ Er zijn dus verschillende mogelijkheden voor contractuele trouw: hoe we ons kunnen gedragen tijdens de overeenkomst.
- Vrijwillige uitvoeren: is geen probleem (hierboven).
 - Geen uitvoering door overmacht: is geen probleem.
 - Niet uitvoering: persoon die iets moet uitvoeren maar het niet doet is wel een probleem. Het is een overtreding van de contractuele trouw.

2. Aanmaning en gedwongen uitvoering

- Er zijn 2 hulpmiddelen die een rechter kan gebruiken om de partij toch te overtuigen van een uitvoering van de overeenkomst (in natura).
 - ✧ **De aanmaning:**
 - > De schuldeiser wijst de schuldenaar erop dat er een contractuele plicht is die hij moet vervullen.
 - > Dit moet je doen voordat je de niet uitvoering gerechtelijk gaat sanctioneren
 - Je wijst de andere partij erop dat hij of zij deze moet uitvoeren
 - Dit kan doormiddel van een aangetekende brief, aanmaning via dagvaarding, deurwaarder
 - Een aanmaning heeft twee grote gevolgen
 - 1. Er begint interest te lopen vanaf de aanmaning (de schuldenaar is rente verschuldigd)
 - 2. Elk risico op het verloren gaan van de zaak ligt bij de schuldenaar
 - U betaald voor uw wagen, maar die wordt niet geleverd en je maakt een aanmaning
 - > Een aanmaning is een officiële mededeling: dit kan gebeuren met behulp van een deurwaarder: officieel in kennis stellen dat je de persoon aanmaant. Of via een aangetekende brief met een dagvaarding: ook zo officieel kennisgeven.
 - ✧ **De dwang:**
 - > Om gedwongen te kunnen uitvoeren moet de schuldeiser een uitvoerbare titel hebben. in de praktijk is dit een rechterlijke uitspraak (vonnis of arrest) of een notariële akte.
 - > Dit is eigenlijk een titel waarop de dwang kan steunen: hoe gaat dit concreet?
 - Bv. Stel je verhuurder doet de herstelling niet:
 - Je stuurt een aanmaning: bij de gedwongen uitvoeren werk je in principe in natura: de schuldenaar zijn schuld laten uitvoeren zoals ze in het contract was voorzien (dwang uitvoeren zoals het er degelijk staat).
 - Als hij nog steeds het dak niet wil vervangen gaan we hem dwingen.
 - Vervangingsschadevergoeding een uitvoering bij equivalent: streven naar een uitvoering in nature.
- We zouden in plaats van direct naar een schadevergoeding te gaan een tussenoplossing doen: 2 mogelijkheden die de rechter heeft om de partij te dwingen tot uitvoering:
 - ✧ **De dwangsom:**
 - > De rechter die beslist dat je het moet uitvoeren en hij kleeft er een datum op (ten laatste tegen). Elke dag vertraging = 300€ schade voor de tegenpartij.
 - > Dit is tevens ook niet altijd een waarborg om de uitvoering te laten gebeuren: vaak kan de schuldenaar de dwangsom niet eens betalen.
 - ✧ **Het inschakelen van een derde:**
 - > Een derde die wordt ingeschakeld op kosten van de tegenpartij.
 - > De rechter die ook gaat bevelen dat de schuldenaar de verbintenis moet uitvoeren. Als de schuldenaar dit niet doet heeft de schuldeiser het recht om zich te wenden tot een derde die de verbintenis op kosten van de schuldenaar zal uitvoeren
 - > Bv. Een andere aannemer die u badkamer komt installeren aangezien de eerste het niet doet.
- Als de twee mogelijkheden niet werken: vervangende schadevergoeding.
 - Wie bepaald deze vergoeding?
 - > In principe de rechter: maar in vele gevallen staat er in het contract al een beding opgenomen.
 - > **Beding:** Een beding is altijd een bepaling in het contract waar de partijen zelf zeggen wat er gaat gebeuren als een contract niet wordt uitgevoerd zoals het moet.
 - > Bv. Bij een bouw: elke dag vertraging = vergoeding van 300EUR. Is een rechter hierdoor gebonden? Ja, als de schade zo hoog is kan hij dit eventueel wel matigen

- **UITVOERING BIJ EQUIVALENT**
 - Als de overeenkomst nog steeds niet wordt uitgevoerd in natura, dan wordt het bij **equivalent** gedaan.
 - > Dit is een **schadevergoeding**, het is gelijkwaardig aan de prestatie die moet gebeuren
 - > We zoeken iets dat evenveel waar is om zo aan de schuldeiser toe te komen (schadevergoeding)
 - > De rechter zal in zijn vonnis een schadevergoeding bepalen
 - > Dit is dus geld en niet de uitvoering in natura (de eigenlijke prestatie)
- Er zijn **twee mogelijkheden** om een schadevergoeding uit te voeren
 - Een **compensatoire schadevergoeding**: vervangende schadevergoeding
 - > Komt in de plaats van de niet uitvoering of het slecht uitvoeren van een verbintenis
 - Een **moratoire schadevergoeding**:
 - > Gaat over een verbintenis die wel is uitgevoerd maar te laat waardoor er toch schade is
 - > *Bv. U laat een huis bouwen door een aannemer en dit is goed gezet. Er is een bepaalde einddatum voor wanneer het huis af is en u er kan ingaan. Als het huis veel te laat af is en de mensen zijn al uit hun 'oud' huis gezet of moesten 2 maand extra huur betalen dan kunnen ze een schadevergoeding vragen*
- In veel gevallen biedt een uitvoering bij equivalent een oplossing want geld is veel soepeler.
 - We kunnen naar de gerechtsdeurwaarder gaan met onze uitvoerbare titel.
 - De gerechtsdeurwaarder moet dit laten tekenen door de schuldenaar en hij moet aan de schuldenaar aangeven op welke goederen er beslag kan worden gelegd
- Partijen kunnen hun **schadevergoeding** op voorhand ook al zelf bepalen => **schadebeding**
 - U maakt een contract en in dat contract schrijft u een artikel dat indien het contract niet wordt uitgevoerd zoals het hierin vermeld staat, dan wordt de schadevergoeding vergroot met een bepaald bedrag.
 - Je bepaalt al forfaitair een schadebeding en dan moet de rechter het niet meer begroten
 - > Voordeel is dat je op voorhand als gezegd heb hoe groot de schadevergoeding wordt
 - > Nadeel is dat de schade veel hoger kan zijn dan de schade inhoud
 - Als uw schade hoger of lager is dan uw schadebeding heeft u pech want uw beding geldt
 - Een rechter niet gebonden aan het schadebeding als het om een proportioneel hoog bedrag gaat
- Bij **wederkerige overeenkomsten** zijn er twee **extra middelen** om tot ene uitvoering te komen
 - Exceptio non adimpleti contractus
 - Ontbinding van de overeenkomst

3. Exceptio non adimpleti contractus

- Belangrijk: kan alleen maar bij wederkerige overeenkomsten!
- Juridisch argument van het niet naleven van een contract.
- Het is een dwangmiddel dat je zelf inzet om verdere schade te voorkomen.
- De zin is: waarom zou de ene partij zijn plichten doen als de andere partij dit toch niet doet
- Het is een veiligheidsklep om ervoor te zorgen dat je niet meer schade aan jezelf toebrengt, aandoet (en dit werkt natuurlijk enkel als beide partijen plichten hebben).
- De voorwaarde is dat het enkel mag na een aanmaning:
 - > Je hebt er geen rechterlijke toestemming voor nodig! Je doet het zelf, er is geen rechter nodig

4. Ontbinding van de overeenkomst.

- Je ontbindt jezelf van het contract = de logische verdere stap, je wil af van het contract → stopzetting
- In principe gaat het over en gerechtelijke ontbinding → je stelt dat je schade hebt en legt deze schade ook voor aan de rechter. Je vraagt dus ontbinding + schade aan.
 - > De gerechtelijke ontbinding van een contract is een vorm van een sanctie genomen door de rechter op voorwaarde dat één van de partijen zijn verbintenissen niet nakomt.
- **Art. 1184 BW:** is hier van belang: in wederkerige overeenkomsten is de ontbindende voorwaarde ALTIJD stilzwijgend inbegrepen + voor het geval dat 1 van de partijen haar plichten niet uitvoert
 - o Het contract is **niet** van rechtswege ontbonden! (automatisch)
 - je gaat nog altijd naar de rechter moeten om het contract te ontbinden
 - Als u uitdrukkelijk in u contract een ontbindend beding heeft gezet moet u niet naar de rechter
- De partij die klaagt kan kiezen voor de gedwongen uitvoering wanneer die uitvoering mogelijk is
 - o Kan ook kiezen voor de ontbinding van de overeenkomst te vorderen met schadevergoeding
 - o De rechter moet controleren of er wel degelijk fouten waren
- Problemen op het examen:
 - ⇒ Dit is enkel en alleen in wederkerige contracten!!!
 - ⇒ Een contract is een bron van een verbintenis
 - ⇒ Wat is **stilzwijgend**. Het staat niet in het contract maar de wet leest het er sowieso in + het mag wel uitdrukkelijk in het contract staan!!!!
 - ⇒ Het is er stilzwijgend inbegrepen dus je kan ontbinden = fout!!!! Je moet nog steeds naar een rechter dus je bent niet ontbonden van de rechtswegen (staat letterlijk in het tweede lid van het artikel)
 - ⇒ Het is een combinatie van de twee: wederkerig contract, het gaat een aantal maanden goed maar erna niet: naar de rechter. Eens bij de rechter: er is al veel schade dus: exceptio non adimpleti contractus en daarna naar de rechter.
 - ⇒ Het is een logische stap na de exceptio non adimpleti contractus: Exceptio non adimpleti contractus legt de zaak stil maar eigenlijk wil je de zaak ontbinden.
- Laatste voorbeeld: welke rechter is hiervoor bevoegd → de combinatie van de hoofdstukken goed weten!!
- Je kan ook uitdrukkelijk een ontbindend beding opnemen: dan is het niet stilzwijgend, het zou kunnen staan in je huurcontract bijvoorbeeld
- Wat is hieraan het voorbeeld? Je gaat opnieuw een exceptie gebruiken maar je moet niet meer naar de rechter (uiteeraard ga je de exceptie gebruiken, dit moet altijd)
- Als de tegenpartij hier dan problemen mee heeft, moet de tegenpartij naar de rechter

30.6 DE GEVOLGEN VAN DE OVEREENKOMSTEN TEGENOVER DERDEN

- een overeenkomst: tussen 2 partijen (*schuldeiser en schuldenaar*)
- al de rest = derde (*hebben er niets mee te maken*)
- het is geen materiele wet: het geld alleen tussen partijen = relativiteit van de overeenkomst
- wie is allemaal een derde: en wat gebeurt er als de schuldeiser of de schuldenaar sterft:
 - Als een schuldeiser of een schuldenaar sterft dan valt het vermogen van die persoon open
 - Bezittingen, contracten, **schulden !!!**
 - Erfgenamen zijn geen derden
 - Iedereen die volgens de wet erft en die erfenis aanvaard treedt in de plaats van de overleden persoon en zijn dan geen derden meer
 - Rechtverkrijgende onder **algemene titel** zijn geen derden
 - Dit is een persoon die via een testament een deel of het geheel van de erfenis krijgt
 - Het gaat niet over een concreet goed => dan is het een rechtverkrijgende onder bijzondere titel
 - Ze zijn gebonden aan de overeenkomst en moeten dus de erfenis wel aanvaarden
 - Rechtverkrijgende onder **bijzondere titel** zijn wel derden
 - Dit is een persoon die via een testament een concreet goed van de erfenis krijgt
 - Concreet goed: testament waar oma in schrijft dat haar trouwring naar haar kleinkind gaat
 - Het is nuttig om een boedelbeschrijving te laten maken voordat u de erfenis aanvaard omdat de overleden persoon misschien meer schulden heeft dan bezit

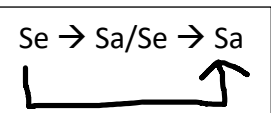
- ⇒ Kort: wat gebeurt er als schuldeiser of schuldenaar zou sterven?
- ⇒ Bij overlijden = dan valt de erfenis open. (vermogen maar ook schulden)
- ⇒ Het mogen van overleden persoon, daar word een oplossing voor gezocht
- ⇒ *Vb. kotbaas sterft in loop academiejaar. In de erfenis zit ok het huurcontract.*
- ⇒ *Vermogen heeft een actieven (geld) en passieve vorm (schulden).*
- ⇒ *Huurbaas heeft een zoon, dan zal deze opdraaien*

- ⇒ als u ooit tot de erfenis word geroepen, is het nuttig om na te gaan wat er in het vermogen zit!
- ⇒ als je erft, tred je in de plaats van gene die overleden is.
- ⇒ een persoon die via een testament een geheel van de erfenis krijgt is geen derden.
- ⇒ een persoon dat via een testament 1 bepaald goed krijgt is wel een derden.
- ⇒ erfgenamen die volgens de wettelijke regeling de erfenis aanvaarden: zijn geen derden

- Er zijn 2 uitzonderingen op de regel dat een overeenkomst alleen plichten en rechten creëert tussen de partijen
 - **Art 1156 BW** Uitzondering op de regel in de zin dat derden wel voordeel halen uit het contract
 - Het beding ten gunste van een derde
 - De rechtstreekse vordering

a. Het beding ten gunsten van een derde

- **Art 1134 & 1121 BW.**
- Een beding is een bepaling in het contact.
- = twee partijen waar een derde begunstigd is.
- *Bv: een levensverzekering: overeenkomst tussen persoon en verzekeraar waarbij begonnen word dat als persoon sterft heel het kapitaal uitgekeerd word naar een 3^e = kind, minnares, vrouw,..*
Contract komt tot stand tussen persoon en verzekeraar. Maar derde zal de begunstigde zijn.

b. De rechtstreekse vordering

- = een schuldeiser die ook schuldenaar is.
- = een vordering waarmee schuldeiser in eigen naam en voor eigen rekening optreed tegen schuldenaar van zijn schuldenaar om zo de schuldvordering die hij heeft te innen.
- = u treed op tegen schuldenaar van u schuldenaar (pas als de wet het bepaald)
- *Bv.: wettelijke verzekering voor motorvoertuigen. Als je op weg bent met motorvoertuig moet je verzekerd zijn. Je word aangereden (en je hebt schade) door Jonny met niet veel geld. U was niet in fout maar Jonny wel. (politierechtbank zegt dat Jonny de schade moeten vergoeden) "Jonny u moet 20.000 euro betalen". maar heeft dat geld niet. Oplossing -> wettelijk verzekerd. U kan verzekeraar van Jonny aanspreken en dan zal verzekeraar afrekenen met Jonny. Maar dan heeft u al u geld terug. (dus jij krijgt een rechtstreekse vordering in u naam, en op u vordering)*

30.7 DE TEGENSTELBAARHEID VAN OVEREENKOMSTEN

- Gaat over derden in de zin van
- Elke derden, moet het bestaan van een overeenkomst tussen 2 andere partijen als feit herkennen.
- Overeenkomst: Die is tegenstelbaar aan derden

- Elke derde moet het bestaan van een **overeenkomst** tussen 2 andere partijen **erkennen/aanvaarden als een feit**.
- Tegenstelbaarheid verwijst naar een derden, moet een derde rekening houden met de overeenkomst die gesloten is tussen twee andere personen?
 - o Als dit het geval is, onder welke voorwaarden moet hij dit dan doen?
- Voor sommige overeenkomsten zegt het recht dat je deze maar kan inroepen ten aanzien van derden als je bepaalde procedures hebt gerespecteerd
 - o Vb: u huurt een huis, er is dus een eigenaar en een huurder
 - Mag de eigenaar zijn huis verkopen tijdens de huur?
 - JA, maar de eigenaar moet vertellen tegen de mensen die dat willen kopen dat er nog een huur loopt van 2 jaar voor andere mensen en dus moet de eigenaar meedelen dat ze er nog niet direct in kunnen wonen
 - Als jij als koper nadat je het huis gekocht hebt niet akkoord bent met het feit dat je nog 2 jaar moet wachten om in je huis te mogen kan je niet doen alsof je dwaalde of bedrogen bent
- De eigenaar is beschermd **als** hij de overeenkomst heeft geregistreerd bij het kantoor van hypotheek

Wat gebeurt er als kotbaas huis verkoop?? Want jij hebt contract, mag hij dat dan wel verkopen??

Hij mag het verkopen, hij is eigenaar, maar de koper zou het bestaan van huurovereenkomst moeten aanvaarden als een feit. Het is dus tegenstelbaar aan die koper. Op voorwaarde dat huurovereenkomst geregistreerd is. (kan dit controleren in kantoor van hypotheek -> kan pas rekening met iets houden als het geregistreerd is

Hebt contract met eigenaar van pand, koper moet het dus aanvaarden (als het geregistreerd is!)

Voor sommige is opname in register nodig.

⇒ maar er is een uitzondering op de tegenstelbaarheid: Pauliaanse vordering

De pauliaanse vordering

- **Art 1167 BW:** = Bied de Se de mogelijkheid om een aantal rechtshandelingen (waaronder contracten) die verricht zijn door sa aan te vechten bij een rechter als dat rechtshandelingen zijn die schuldeiser bedrieglijk benadelen.

- Er is een relatie tussen een schuldeiser en de schuldenaar en achteraf blijkt dat de schuldenaar allemaal overeenkomsten heeft gesloten met andere personen (derden) om de schuldeiser te benadelen
- Vb: Er is een cafébaas (= schuldenaar) die zijn brouwer al een tijdje niet meer heeft betaald
 - o De cafébaas(= schuldenaar) mag niet achter de rug op een heimelijke manier zijn vermogen verplaatsen
 - De cafébaas kan zijn vermogen kunstmatig verminderen zodat wanneer de brouwerij een dwangsom oplegt, er niks is omdat de cafébaas geen vermogen heeft

- Er kan dus geen beslag gelegd w want de cafébaas heeft geen vermogen meer staan op zijn naam
 - Als de brouwerij (schuldeiser) zo'n dergelijke situatie vaststelt dan moet men via de pauliaanse vordering hier tegen op treden
- Schuldeiser moet de contracten die de schuldeiser met andere personen (=derde) sluit, erkennen tenzij die contracten zijn gesloten om de Schuldeiser te benadelen
 - De schuldeiser kan dan met die bewijzen naar de rechter gaan om de contracten die de schuldeiser heeft gesloten met derden nietig te verklaren

Vb. Se van sa → 2500 euro geleend:

Bank heeft aan café-uitbater 2500 euro geleend, het is een succesvol café.

Schuldenaar stelt bedrieglijke handelingen.

Schuldeiser vraagt zich af of hij het geld wel terug gaat krijgen... Bank stelt zich vragen.

Stelt vast dat Jos rare dingen aan het doen is (verkoopt dingen, genoemd in fraudeonderzoek,..)

Voor je het weet, is hij weg. Bedrog aan het plegen. Kaart dit aan bij rechter en krijgt als nog geld.

Geen rekening ermee te behouden (als hij zegt dat iets niet meer van hem is)

Auto staat nu op naam vrouw?? Nee nee voor mij niet, voor mij is hij nog steeds van Jos

- 4 voorwaarden om de Pauliens vordering te stellen
 - > Er moet een Bedrieglijke rechtshandelingen zijn na ontstaan van een verbintenis.
 - > U moet benadeelt zijn door een verarming van u schuldenaar
 - ⇒ Verarming = heel breed
 - ⇒ Verkopen van goederen kan al een verarming zijn (geld kan je verplaatsen, huizen niet)
 - > Schuldenaar moet bedrieglijk hebben gehandeld
 - ⇒ Ook zeer breed
 - ⇒ Het volstaat dat Sa goed beseft dat hij u benadeelde
 - > De derden (waarmee handeling is gesteld) met wie Sa heeft gehandeld moet medeplichtig zijn.
 - ⇒ De derde moet dus weten dat hij deelneemt aan de bedrieglijke handelingen ten aanzien van de schuldeiser
 - ⇒ Men kan dit toetsen aan de hand van het feit dat als een normale burger zou weten dat als er iets niet klopt heet ook niet koosjer is

30.8 HET TENIETGAAN VAN VERBINTENISSEN

Wanneer dooft een verbintenis uit? Wet heeft een lijst gemaakt (Art 1234 BW): 9 punten:

- Betaling: *Prestatie is uitgevoerd.*
- Schuldvernieuwing
 - ⇒ *Oude verbintenis die vervangen word door een nieuwe verbintenis*
 - ⇒ *Die oude stopt dan, en nieuwe treedt in*
- Vrijwillige kwijtschelding
 - ⇒ *Geld geleend maar vriendin kan het niet terugbetalen (skip it, het is goed)*
 - ⇒ *Zegt vrijwillig om het kwijt te schelden*
- Schuldvergelijking
 - ⇒ *Vergelijking van schulden*
 - ⇒ *Jij moet mij nog 100 euro en ik u nog 800 dus gewoon over 200 zeuren*
- Schuldvermenging
 - ⇒ *Vermenging van schulden*
 - ⇒ *Tegelijk schuldeiser en schuldenaar word waardoor verbintenis verdwijnt*
 - ⇒ *Vb. man & vrouw en vrouw is overleden en ze hebben 1 kind en kind heeft van vader 10000 euro geleend om te*
 - ⇒ *investeren in bouwproject. Vader is Se en kind is sa. Vader sterft voor het is afbetaald. Erfenis valt open. Kind*
 - ⇒ *treedt in plaats van schuldeiser van zichzelf. En zo eindigt verbintenis*
- Verlies van de zaak
- Nietig verklaring
- Ontbindende voorwaarden
- Verjaring

Hoe kan een contract eindigen:

- Het kan nietig verklaard worden
4 geldigheidvoorwaarden; als daar een probleem bij is = nietig contract

- Ontbinding
Bij alle overeenkomsten: overmacht (dan bent u bevrijd)
Het uitdrukkelijk ontbindend geding in contract
Staat in contact

- Wat met opzegging:
Dit kan niet bij contract bij bepaalde duur (*vb contract huurbaas; opzeggen als examens slecht zijn, gaat dus niet*)
Bij onbepaalde duur kan u het wel zeggen (*omdat rechter er van uit gaat dat niemand zicht zijn leven lang kan binden*)

31. DE ONRECHTMATIGE DAAD = OD

31.1 BEGINSELEN

- Verbintenis als gevolg van een rechtsfeit
 - > Een foutieve daad, en die kan lijden tot schade bij iemand anders
 - > Je doet iets, of je laat iets na, en het recht vind dat een fout = onrechtmatig als er schade bij is aan of bij iemand anders
 - > Vb: *u rijdt 80 in bebouwde kom. En rijdt huis binnen. Schade is veroorzaakt door de fout dus schade betalen.*
- Onrechtmatige daad Speelt zich af buiten context van contracten

31.2 DE AANSPRAKELIJKHEID VOOR EIGEN FOUT

a. Fout

- Wanneer hebben we een fout? Wanneer begaat u een fout:
- 2 elementen: een fout heeft een objectief element (*gedragsnorm*) en een subjectief element (*naar de persoon*).
- Objectief element: in inhoudelijke element (Art 1383 BW).
 1. Als je bewust een fout maakt.
 - > Je weet dat het een fout is en toch doe je het (met volle bewustzijn).
 - > *Bv. geen hulp verlenen bij een persoon die in nood is.*
 2. Uit onvoorzichtigheid/nalatigheid maak je een fout.
 - > Het is geen bewuste, opzettelijke fout.
 - > *Bv. Je wilt snel naar huis en loopt iemand omver. En hij breekt zijn been.*
- Het is geen fout als het overmacht is, toeval is, of vreemde oorzaak heeft.
- Maar wat is de meetlat: wat is fout?
 - > Het begrip "fout" is breed, daarom gebruiken we een abstracte meetlat.
 - > We gaan het gedrag vergelijken met *bonus pater familias* = 'de goede huisvader' in het Latijns.
 - > Dit is ons criteria: we gaan het gestelde gedrag vergelijken met het gedrag dat een gemiddelde, normale, redelijke persoon in dezelfde omstandigheden zou stellen.
 - > Een normaal, redelijk, handelend mens in zelfde omstandigheden als u, zou die ook zo gehandeld hebben?
 - Ja: dan is er geen probleem.
 - Neen: dan heb je wel een probleem: er is dan een kloof tussen jou gedrag en het gedrag van een normaal handelende persoon.
- De onrechtmatige daad is dus een puur abstract begrip.
 - > In tegenstelling tot het strafrecht speelt hier geen enkele rol hoe slim of hoe dom u bent.
 - > We leggen het tegen de abstracte meetlat van de pater familias.
 - > We zitten met dit principe dus buiten het strafrecht.
- De aller kleinste schuld (tekortkoming in vergelijking met de pater familias) is al genoeg om te zeggen dat er een fout is = *Culpa Levissima*.
 - > Een heel klein foutje (*kleine afwijking van pater familias*) kan ook grote schade met zich meebrengen.
 - > *Bv. Door het drukken op het verkeerde knopje is een kernramp ontstaan.*
- 1 nuance:
 - > De schade moet wel voorzienbaar zijn: de persoon had moeten kunnen voorzien dat die schade had kunnen optreden.
 - > *Bv. in de gewone werkuren loop je iemand omver, schade is voorzien. Maar stel het is in het midden van de nacht, dan is de schade niet voorzien want je verwacht niet dat er nog volk in de gangen loopt.*

- Subjectief element:
 - Verwijst naar subjecten, personen (*Kunnen we het hem verwijten?*).
 - Kunnen de fout niet verwijten, geen schuldbequaamheid aan 2 soorten subjecten:
 - Mensen met een geestesstoornis:
 - > Kan volledige gevolgen van zijn daden niet inschatten.
 - > Niet eerlijk om ze dan aansprakelijk te stellen voor de gehele schade.
 - > **Art 1386 & 1383bis BW**: de rechter gaat naar billijkheid oordelen hoe groot de schade zal zijn.
 - > Wat is redelijk wat we die persoon zelf laten betalen?
 - > *Bv. Valse bommelding doen omdat ze het grappig vinden.*
 - Kinderen:
 - > *Bv. kinderen die snel oversteken omdat ze de eis-kar horen aankomen en een andere auto moet uitwijken en botst op een andere auto.*
 - > Kan het kind eigenlijk niets verwijten, toch rekening houden met de ontwikkeling.
 - > De grens voor aansprakelijkheid licht op 10 jaar.

- ☆ EXAMENVRAAG: Een fout heeft maar betrekking op een aantal aspecten van het recht.
 - ⇒ Is fout: een fout kan over alle soorten maatschappelijke domeinen gaan.

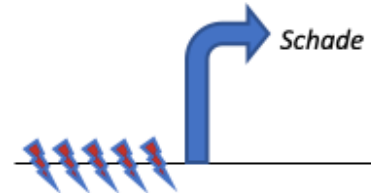
b. Schade

- Wat is schade juridisch gesproken:
 - > Het is het negatieve verschil tussen de toestand van het slachtoffer en de toestand moest de onrechtmatige daad niet gebeurd zijn.
 - > Schade is delta tussen toestand 1 (*voor de fout*) en toestand 2 (*toestand als de fout niet had opgetreden*).
 - > Welk verschil: Elk negatief verschil, elk nadeel, elke achteruitgang, etc. = schade.
- Voorwaarden/opmerkingen:
 - De schade moet persoonlijk zijn.
 - > Je kan enkel opkomen voor persoonlijke schaden.
 - De schade moet rechtmatig zijn.
 - De schade moet zeker zijn en ze moet vast staan.
 - > Kan pas een vergoeding krijgen als de schade vast staat, gekend is en zeker is.
 - > Dit is niet altijd even makkelijk.
 - > *Bv. een ongeval: je komt in een rolstoel terecht maar na een revalidatie misschien niet meer. De rechter bekijkt wat al zeker is en dat kent hij al toe, de rest doen we later. Het is dus een gedeeltelijke/voorlopige provisionele schadevergoeding (later de rest).*
 - Ook toekomstige schade:
 - > Schade kan zich ook in de toekomst bevinden.
 - > *Bv. Pianist die in een ongeval zijn 2 handen verliest. Hij kan nooit meer piano spelen maar dat is nu net zijn beroep. Hij is een goede en hoog opgeschreven pianist. Dan kan hij papieren voorleggen van hoeveel hij verdient om zo uit te rekenen hoeveel geldt hij verliest door het ongeval.*
 - Ook psychische/morele schade:
 - > Door wat je is overkomen kan je een gedoofde levensvreugde krijgen.
 - > *Bv. Bomma die nog fit is en naar de kerstmarkt gaat. Een Jonny die te veel op heeft en de bomma omverloopt. Ze krijgt zo een bekkenbreuk en wil/kan niet meer op straat komen.*
 - Ook verlies van een kans:
 - > Elke soort kans: een promotiekans, een afstudeer-kans, kans op een job, etc.
 - > *Bv. Je bent afgestudeerd en doet mee aan een vacature en je zit bij de laatste 3. Je neemt de trein voor je laatste gesprek. De trein staat stil door een spoorloper en daardoor raak je niet op het gesprek. De spoorlopers zijn dan effectief aansprakelijk voor de schade als het slachtoffer met redelijke wijzen kon verwachten dat hij/zij die kans/job kon krijgen.*

- Ook seksuele schade.
- Ook medische fouten:
 - > Kan overlijden tijdens een operatie of er blijvende schade aan overhouden.
 - > De vraag is dan: is het een medische fout: heeft de chirurg zich als een pater familias gedragen of niet?

c. Causaal verband

- Er moet een link zijn tussen de schade en de fout.
- Als schade veroorzaakt is door de fout: als de fout de oorzaak is van de schade.

- Equivalentie-leer: 2 regels/fundamentele principes:
 1. We beschouwen als oorzaak alle antecedenten (*alle voorgaande feiten of gebeurtenissen*) die noodzakelijk of cruciaal zijn omdat een bepaald gevolg zou intreden, worden als oorzaak beschouwd.
 - > Noodzakelijke antecedenten: zijn oorzaken.
 - > Niet-noodzakelijke antecedenten: zijn geen oorzaken.
 - » Als we het antecedent nu wegdenken, en de schade blijft hetzelfde: dan is het geen noodzakelijke antecedent.
 2. Alle antecedenten kunnen heel verschillend zijn, maar op 1 punt zijn ze gelijk (equivalent): Het zijn allemaal oorzaken.
 - > Elk van de oorzaken is noodzakelijk om het gevolg te doen intreden.
 - > Elke noodzakelijk antecedent is een gelijke oorzaak: we houden ons niet bezig met het verschil onderling.
 - > Elke antecedent als oorzaak beschouwen, ongeacht de belangrijkheid.
 - > In België is er wel een hoofdelijkheid aan gekoppeld: is belangrijk voor de slachtoffers omdat het slachtoffer van elke partij die een oorzaak is een schadevergoeding kan eisen.
 - » Van zodra we zeker zijn wat de oorzaken zijn: kan er een aansprakelijkheid zijn voor de hele zaak.
 - » *Bv. Schade van 50.000€ waarvan 3 personen de oorzaak zijn. Bij elk van drie 3 kan je vergoeding vragen. Verdeling tussen de 3 personen verloopt volgens de hoffelijkheid en de rechter die er een percentage opkleeft.*
 - ⇒ Bij elke gebeurtenis dus afvragen of deze oorzakelijk & noodzakelijk is.
 - ⇒ Op tijdlijn (voorafgaand aan de schade), gebeuren allerlei dingen. Als rechter moet je een gedachten-experiment doen: reconstructie van de feiten. Vragen ons af dat als de gebeurtenissen voor de schade er niet zouden zijn geweest, de schade nog hetzelfde zou zijn.
- 3 voorbeeld-verhalen:
 - *Een vechtpartij op café. De cafébaas belt een taxi om persoon naar ziekenhuis te voeren. Taxi voert persoon B naar het ziekenhuis maar rijdt te snel en beland in het water en persoon B verdrinkt.*
 - > *Schade: auto in het water: persoon is dood!*
 - > *Moeten de taxi wegdenken: dan zou de schade niet hetzelfde zijn geweest dus het is een noodzakelijk antecedent, een oorzaak: maar niet persé een fout!*
 - > *Persoon die de man sloeg is ook een oorzaak.*
 - *4 Studenten gaan uit en zijn goed dronken: 1 is super dronken, maar krijgen idee om naar een after-party te gaan. Ze komen daar alle 4 heel zat toe. Ze nemen elk xtc daar. De meest dronken zakt daarna in elkaar. Reanimeren hem tevergeefs maar hij sterft. Autopsie, dood door xtc en alcohol.*
 - > *Rechter zoekt de noodzakelijke antecedenten: gene die pil heeft verkocht is een oorzaak. Het had ook te maken met reactie op alcohol, de verkoper van drank bij after-party is ook een oorzaak. Als hij niet op bood was beland, dus vrienden die hem meenamen zijn ook oorzaken. Plaats waar feestje is begonnen en sterke drank werd geserveerd, is ook een oorzaak.*

- *Vrouw werd in Paris aangereden door een vrachtwagenchauffeur. Ze verliest veel bloed maar ze overleeft doordat ziekenhuis haar bloed bijgeeft. Nu blijkt dat het bloed dat ze gekregen had met HIV besmet was en heeft de vrouw nu dus aids.*
 - > *Ziekenhuizen en chirurgen konden niet aansprakelijk gesteld worden, zij handelde als een normale persoon. Het bloed kwam van het bloedtransfusiecentrum en zij moeste een controle uitvoeren, maar in die tijd kon men het bloed nog niet testen en dus ook zij hebben geen fout begaan maar hebben normaal gehandeld.*
 - > *De vrachtwagenchauffeur: als die niet op de vrouw had gereden had ze nooit bloed moeten verkrijgen. Hij is aansprakelijk want hij reed te snel en dat is een fout. Hij is aansprakelijk voor de voorziene daden: kon niet voorzien dat het bloed besmet was.*
- ⇒ Moet dus een gedachte-oefening maken:
 - Kan ik ze wegdenken en blijft de schade hetzelfde: dan is het geen oorzaak.
 - Kan ik ze niet wegdenken zonder dat de schade wijzigt: dan is het wel een oorzaak.
- Vaak is het slachtoffer zelf ook medeplichtig:
 - Vaak doen slachtoffers zelf ook wel iets dat noodzakelijk is.
 - *Bv. overleden student: het is niet normaal dat hi super zat is en dan nog eens XTC neemt. Het is niet zoals een pater familias zou handelen.*
 - Het zijn moeilijke boodschappen voor de families dat de overlevende ook vaak voor 30% schulden treft.

d. Schadevergoeding

- We proberen de situatie te herstellen naar hoe ze was voor de onrechtmatige daad.
 - > De zaak herstellen naar hoe ze was daarvoor.
- In veel gevallen zal dit gaan om geld.
 - > Men probeert de schade te vergoeden.
 - > *Bv. Dader kan u niet opereren, dus moet de operatie betalen.*
 - > *Bv. Bij het voorbeeld van het te laat zijn op het gesprek voor u job, kan je zo wel een nieuw gesprek inplannen om alsnog kans te maken op de job.*

31.3 DE AANSPRAKELIJKHEID VOOR ANDERMANS FOUT

- We gaan een persoon aansprakelijk stellen voor een fout die hij niet zelf heeft begaan maar iemand anders.
 - 3 grote categorieën: waarbij gezag een grote rol speelt.
 - In **Art 1383 BW** staan ze opgesomd.

a. Ouders

- **Art 1384 BW.**
- Ouders zijn aansprakelijk voor schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen.
 - > Minderjarigen: van 0 tot 18 jaar.
 - > Ze moeten niet inwonen bij de ouders om de ouders aansprakelijk te stellen.
- Kan als ouders aansprakelijk gesteld worden volgen 2 veronderstellingen:
 - U heeft al ouder een fout gemaakt in de opvoeding van u kind.
 - U hebt al ouder onvoldoende toezicht gehouden op u kind.
- De aansprakelijkheid rust op een dubbel vermoeden: De ouders kunnen het tegendeel bewijzen.
- Beide vermoedens/veronderstellingen zij dus tegenstelbaar.
- Wat moeten de ouders dan bewijzen:
 - Dat het kind wel goed opgevoed is: zoals een ander normale ouder het zou doen.
 - EN dat je als ouder voldoende toezicht hebt gehouden op dat ogenblik.
- ⇒ Beide zaken moeten bewezen worden!

Bv. jongen van 7 steekt over, mama belt en let niet op, automobilist moet uitwijken en is dood. Ouders aansprakelijk? Ja: van 0 tot 18, heeft misschien wel goed opgevoed maar lette op dat moment niet op.

- Waarom: omdat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd zelf aansprakelijk gesteld kunnen worden en zij de schade dan moeten vergoeden.

b. Onderwijzer en ambachtslieden

- **Art 1384 lit4 BW**
- Onderwijzers = iedereen die les geeft.
- Ambachtslieden = mensen die in kader van onderwijs een stiel aanleren.
- De leeftijd van leerlingen is hier niet relevant: het geldt ook voor meerderjarigen.
- *Bv. Ouder kan geen toezicht doen maar leeraren en proffen wel. Steekt met potlood in oog van medestudent. Er is dan duidelijk schaden. Fout: ja, een normale mens zou zo niet handelen (pater familias). De schade is in verband met de fout. Heeft leraar niets fout gedaan: ja hij heeft misschien te weinig toezicht uitgeoefend.*
- Ook hier kan het tegendeel bewezen worden.

c. Werkgevers

- **Art 1804 lit3 BW + laatste lid art 1384 BW**
- Werkgevers die aansprakelijk zijn voor fouten gemaakt door werknemer in kader van hun beroep met inbegrip van verplaatsing naar en van het werk.
- Dit gaat uit van een absoluut vermoeden: werkgever kan zich niet bevrijden van het vermoeden.
 - > Hij kan de zaken niet tegenspreken.
- *Bv. Man werkt voor de post, en rijdt met een camionette een huis binnen het is een Fout is daar natuurlijk aansprakelijk voor. Werkgever heeft meer geld dus interessant als werknemer om werkgever aansprakelijk te maken. Werkgever is aansprakelijk op voorwaarden: dat het een fout is in de uitvoering van het beroep.*

31.4 DE AANSPRAKELIJKHEID VOOR ZAKEN

- Aansprakelijk niet voor andere personen maar voor een zaak:

a. Gebrekkige zaken

- Zaken volgens **art 1384 BW** die je onder je bewaring hebt en die een gebrek hebben.
- Er is een gebrek aan die zaak waardoor er schade ontstaat.
 - > Dat gebrek moet je zien als een abnormaal kenmerk van die zaak.
- *Bv. Een radijs op de grond van een winkel waar je over valt.*
- *Bv. Een klapband maar het zijn net nieuwe banden! Wie heeft je die banden verkocht: hij heeft iets geleverd waar schade aan was.*
- *Bv. rijdt normaal op de autosnelweg en ineens slip je en komt in de vangrails terecht. Het is geen fout want je hebt alles gedaan wat je kon, maar er lag oli op de weg waardoor je slipte. Het is dus een gebrek aan de autosnelweg.*
- Niet noodzakelijk een eigenaar, maar ook de houder.
 - > Iemand die een zaak in zijn bezit heeft.

b. Dieren

- Schade veroorzaakt door dieren
- Niet noodzakelijk eigenaar maar houder: persoon die het dier bij zich heeft.
- Er is geen gebrek of fout nodig aan het dier zelf natuurlijk.
- Als je kan aantonen dat het een vreemde oorzaak heeft ('jij hebt er echt niets mee te maken): dat is de enige mogelijkheid om er aan te ontsnappen.
- *Bv. Een paart op de wij dat uitbreekt en loopt op autosnelweg, er komt een super grootse botsing.*
- *Bv. hond gaat lopen door afgestoken vuurwerp en maakt schade, dan is gene die vuurwerk heeft afgeschoten aansprakelijk.*

c. Ingestorte gebouwen

- Een stuk van gebouw valt bijvoorbeeld naar beneden
- Aansprakelijk is gene die verantwoordelijk is voor dat gebouw = sowieso eigenaar ook als hij niet daadwerkelijk de bewoner is.
- Maar in eerste plaats dus zelf aansprakelijk: je moet het onderhouden.
- Als gebouw instort, dan zal je dat moeilijk op een huurder kunnen steken, is een fundamentele fout.
- Is een gebrek aan onderhoud, of gebrek in de bouw zelf.
 - > Architect kan dus ook aansprakelijk zijn (*Bv. steunmuur vergeten*)
 - > Ook de aannemen, persoon die gebouw heeft gezet (*Bv. goedkopen materialen gebruikt heeft*)
- *Bv. studenten ontsnappen net aan dood op oude markt door naar beneden vallend stuk huis.*
- Gaat eerst altijd langs eigenaar en deze kan pas de architect of aannemer aansprakelijk maken
- Eigenaar moet sowieso betalen (voor eventuele slachtoffers).
 - > Hij kan niet bewijzen dat hij niet aansprakelijk is!!

31.5 DE OVERHEID EN DE ONRECHTMATIGE DAAD

- Overheid die fout maakt.
 - Wanneer je schade lijdt als gevolg van een fout van de overheid.
 - Artikelen hierboven besproken gaan hier niet op in (**Art 1383 , 1384 etc. BW**)
 - Tot 1920: kon je de overheid niet aansprakelijk stellen.
 - > Overheid beging wel fouten maar u stond machteloos met u schade.
 - Dus sinds 1920 wel aansprakelijk kunnen maken.
 - > Niet door een wijziging in de wet, maar omdat het Hof van Cassatie die haar rechtsspraak wijzigde
 - > 5 november 1920: het Flandria-Arrest: *Bedrijf waar een boom omviel op een bedrijf van de stad Brugge. Er was veel schade en bedrijf diende een klacht in. Rechter oordeelde dat overheid niet aansprakelijk kon worden gesteld. Bedrijf ging in beroep tegen deze uitspraak. Het hof zei dat er geen rede is om de overheid niet niet-aansprakelijk te stellen.*
- Welke overheden:
 - Overheid in alle facetten:
 - > letterlijk voor alle overheden.
 - > *Een stad, een gemeente, een provincie, de staat: de gemeenschappen en de gewesten etc.*
 - In alle 3 de machten
 - > *Wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht.*
- Wetgevende macht
 - Hoe kunnen ze nu in godsnaam fouten maken?
 - Stel de wetgevende macht voert een wet uit waarvan het grondwettelijk hof na een tijdje vaststelt dat deze in strijd is met de grondwet = een fout.
 - Hier kan schade door ontstaan die vergoed moet worden.
 - *Bv. sluitingsuur van alle cafés om 3u s' nachts. Het is een fout van de stad Leuven waardoor ze de schade gaan moeten vervoeren.*
- Uitvoerende macht
 - Uitvoerende macht die dus ook fouten kan begaan:
 - Gaat dan vooral over wegen.
 - > *Bv. er zijn wegenwerken en je moet een omweg nemen door straten waar je nooit kent. Je rijdt op een normale snelheid, maar botst op een rondpunt. Het punt was niet verlicht en er waren geen wegomlijdingspijlen. Wegbeheerder heeft hier dus een fout gemaakt.*
 - *Bv. overheid die u foute informatie geeft: je wil een huis bouwen en krijgt vergunning voor je 5 verdiepen. Wanneer huis er staat moet je het afbreken omdat het een buurt is waar maximum maar huizen mogen staan van 2 verdiepingen. Ze maken dus een fout door je verkeerde info te geven.*

➤ Rechterlijke macht

- Fouten gemaakt door rechters of parketmagistraten waardoor schade ontstaat, dan moet de overheid deze vergoeden.
- Ze kunnen ook aansprakelijk worden gesteld voor hun fouten.
- Maar deze fouten zijn moeilijk te bewijzen.
- Bv.

Bv. periode van de zaak Dutroux

Lang gedacht dat meisje dat vermoord was in Brussel ook slachtoffer was van dutroux maar was dus eigenlijk niet zo. Vermoord door Brusselse garagist.

"als u onderzoek beter had gedaan, had u mijn zus levend gevonden, hebt als onderzoeksrechter niet alles gedaan om mijn zus te vinden (vb. gsm afgetapt)

Gemiste kans is ook schade.

Dus wilde dat overheid betaalde.

Rechter die uiteindelijk uitspraak over deed, er is geen telefoontap gebeurd, en geen huiszoeking gebeurd terwijl het wel kon, maar je kan het natuurlijk wel pas doen als je de verdachte in beeld hebt kunnen brengen. Kan moeilijk alle huizen controleren he.